

ΠΑΝΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΟΣΟΛΩΝ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

—————

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1867 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1868.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΛΑΥΡΙΣΤΟΥ
ΥΕΩΝ ΑΡΙΘ. _____

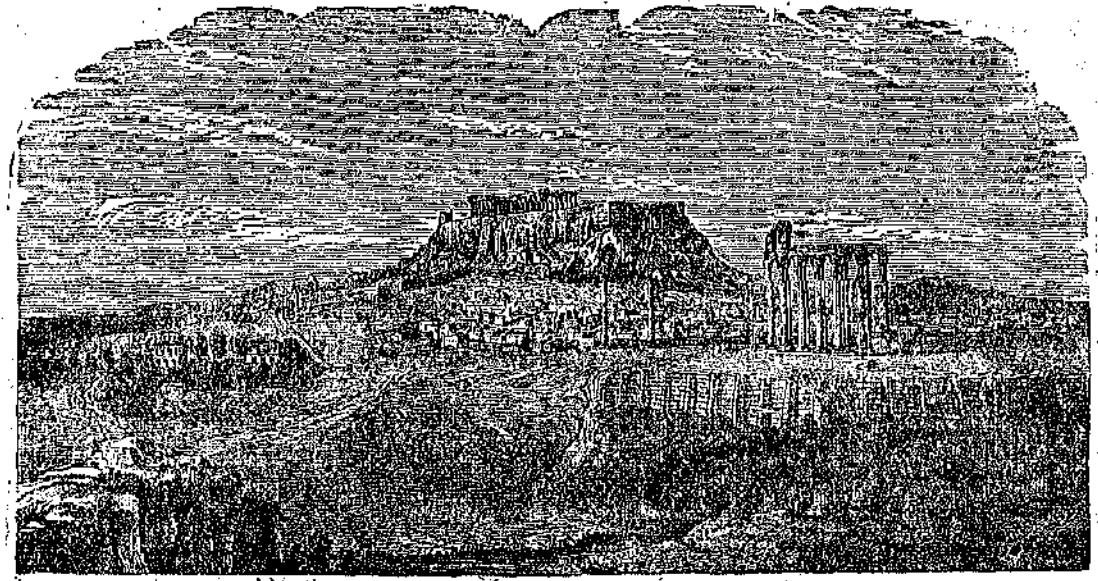
ΠΑΡΕΛΗΥΣΤΗΡΙΟ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΩΡΑΣ.

(ὅδὸς Περαιῶς.)

1868.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

4 ΙΟΥΝΙΟΥ, 1867.

ΤΟΜΟΣ ΙΗ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 413.

ΠΟΙΗΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ.

(Τέλος. Ἰδε φυλλ. 411.)

Ἀρχόμενος τῆς πραγματείας του ὁ συγγραφεὺς λέγει·

«Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ὡσεὶ ὑπὸ τῆς θείας προνοίας μεταφθερῆν ἐπὶ γῆς ὑφ' ὄλων τῶν καλλωνῶν τῆς φύσεως περικοσμουμένης, ἐν αὐτῷ συγκεντροῖ τὴν ἱστορίαν τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.» Ταῦτα ἰσχύουσι καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀρχαιότητα μόνον ἀναφερόμενα, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους. Διότι ἄνευ φόβου ἀντιλογίας δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι τὸ ἑλ. ἔθνος συνεκέντρωσεν ἐν αὐτῷ πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ· διὸ καὶ οἱ νεώτεροι αὐτό τε καὶ τὸ ρωμαϊκὸν ἐκλαμβάνουσιν ὡς τύπον πάσης δυνατῆς τῆ ἀρχαιότητι τελειότητος, τὸ μὲν ἑλληνικὸν ἰδίως ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ τέχνῃ, τὸ δὲ ρωμαϊκὸν ἐν τῇ πράξει. Πάντα δὲ τὰ λοιπὰ τῆς ἀρχαιότητος ἔθνη, καθόσον εἰσὶν ἡμῖν γνωστὰ, ὑπολείπονται· τούτων τὰ μὲν ἐν τῇ θεωρίᾳ, τὰ δὲ ἐν τῇ πράξει, πολλά δὲ καὶ ἐν ἀμφοτέροις. Εἰς τὸν νεώτερον πολιτισμὸν ἐπενήργησαν ἀλλοθὺς οὐκ ὀλίγον ἀμφοτέρω τὰ ἔθνη καὶ ἰδίως εἰς τὰ γράμ-

ματα, διότι εἰς ταῦτα ἀναμφισβήτητος εἶναι ἡ τῶν ἑλλήνων καὶ ρωμαίων ἐπενέργεια. Ψευδὲς ὅμως καὶ διὰ τοῦτο ἄδικον νὰ λέγομεν ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ στοιχεῖα ἦσαν τοῖς ἑλλήσι γνωστὰ· διότι πᾶσαι αἱ μεγάλαι τῶν νεωτέρων ἐφευρέσεις, αἰτίνας μετέβηλον πάντα τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς σχέσεις αὐτῶν, ἦσαν ἀγνωστοὶ τοῖς ἀρχαίοις.

Μικρὸν κατωτέρω λέγει ὁ ἄλλος οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἐξελληνίσθησαν. Αἱ ὀρδαὶ τῶν Γόθων καὶ τῶν Βανδάλων καὶ τῶν Φράγκων ὁ τυχοδιωκτικὸς σαρπηγεὶς ἐπιχειρήσας ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος κατεσκήνωσεν καὶ ἐδυνάστευσεν. Ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ διεσκέδασε τὴν ἐπὶ τῆς κλασικῆς ταύτης γῆς σιγμιαίως ἐπιχειρησμένην ἀγλήν.» Πάντα ταῦτα τὰ φύλα κατέκλυσαν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ δὲν ἐσκήνωσαν ἐν αὐτῇ σιγμιαίως. Ἀληθῶς ὁ τῶν ἔθνων βίος δὲν μετρεῖται κατ' ἐμαυτοῦς ἢ ἐν Ἑλλάδι ὁμῶς διαμονὴ τῶν βηθόντων φύλων πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ κριθῇ σιγμιαία· διότι οὐκ ὀλίγους αἰῶνας κατέσχον τὴν ἑλληνικὴν χώραν καὶ ἐδυνάστευσαν τῶν κατοικῶν αὐτῆς. Ἐν τοῖς χρόνοις δὲ τῆς ὑπ' αὐτὰ δουλείας τῶν ἑλλήνων ἄλλην ἀνατολήν τοῦ ἑλληνικοῦ ἡλίου ἡμεῖς δὲν γινώσκομεν, εἰ μὴ τὴν ἡρέμα καὶ βραδέως θαυματουργοῦσαν δύναμιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἥτις πάντα τὰ ἐξωτερικὰ ταῦτα στοι-

χειρ ἄλλοφύλων ἔθνων κατώρθωσι κατὰ μικρὸν νὰ ἐκβάλῃ ἢ μηδενίσῃ, ἐξομοιούσα αὐτὰ καὶ ἐξελληνίζουσα οὕτως, ὥστε νῦν οὐδὲ ἔγνος αὐτῶν ἄλλο σόζεται ἐν Ἑλλάδι εἰ μὴ ἐρείπεια πύργων, ὡς λέγει ὁ συγγραφεὺς.

Πολλὰς ἀντιλογίας ἐπιδέχονται καὶ τὰ περὶ Τούρκων λεγόμενα, οὗς μόνον ἐξ ὄλων τῶν βαρβάρων δὲν ἠδυνήθη ἢ τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀποβροφητικῆ καὶ ἀφομοιωτικῆ δυνάμει νὰ ἐξημερώσῃ καὶ πολιτίσῃ. «Ἐπὶ τέλους ἦλθον, λέγει, καὶ οἱ Τούρκοι ὡς στίφος μᾶλλον ἢ ὡς λαός. Ἐσκήνωσαν ἐν μέσῳ τῆς Ἑλλάδος ὡς ἐφήμεροι ἐπιδρομαί, ἐσεβάσθησαν τοὺς νόμους(!) καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ ὑποδουλωθέντος λαοῦ, καὶ ὁσημέραι ἢ μεγάλη τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀποβροφητικῆ καὶ ἀφομοιωτικῆ δυνάμει ἐπηρέαζε καὶ ἐκατέκτα αὐτούς(!). Τὴν ἡμισέληνον τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημον αὐτῶν σημαίαν καὶ σύμβολον παρεδέχθησαν. Ἐδ δημοκρατικὸν τῶν Ἑλλήνων πολιτεύμα ἐπίσχυσαν(!). Τὰς ἀρκατωλικὰς ἐξουσίας τῶν ἡγεμονισκῶν ἐπεκρόωσαν καὶ ἐπληξήσαν. Οἱ ὑπήκοοι τέλειος διεύθυνον τοὺς δεσπότης(!).» Καὶ ὅμως πολλὰ τῶν ἐφεξῆς περὶ Τούρκων λεγομένων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, οὐ μόνον δὲν συμφωνοῦσι πρὸς τ' ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐναντία εἰσὶ.

Κατωτέρω ἐν σελ. 4 ἀναγινώσκωμεν περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων διδασκάλων τοῦ ἔθνους, κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν, ὅτι διασπειρόμενοι μετέδιδον ψιμμύθιον τι παιδείας, συνισταμένης εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐξήγησιν τῶν Γραφῶν· ἐνθα πλὴν ἄλλων ἢ λέξις ψιμμύθιον τίθεται οὐ μόνον ἐν ὅλῳ ἀνακείῳ τόπῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν κινωφανεῖ σημασίᾳ, ἀγνώστῳ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ἡμῖν· διότι δι' αὐτῆς ὄσκει νὰ σημάνη ὁ συγγραφεὺς μικρὰν τινα καὶ ἀσήμαντον παιδείαν, ἐν ᾧ αὐτὴ δηλοῖ τὸ ψευδές καὶ ἐπίπλαστον πανταχοῦ, ὅπου καὶ ἂν γίνηται χρῆσις αὐτῆς. Τοῦτο δὲ περὶ τῶν μακαρίων ἐκείνων διδασκάλων λεγόμενον εἶναι οὐχὶ ψευδές μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσέβεια οὐ μικρά.

Ἐν τοῖς ἐφεξῆς, προτάζει ὀλίγα περὶ τῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καταστάσεως τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι ἐκ τῶν τοῦ Ζυγομαλά ἐπιστολῶν παρὰ Κρουσίῳ ἐν τῇ Τουρκογραφίᾳ, λέγοντος ὅτι μάλιστα ὑπῆρχον τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει δέκα λόγιοι καὶ ἄλλοι τόσοι ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἄλλαι, ἑλλ. χώραις, καὶ ἐξ ἄλλων μαρτυριῶν βεβαιώσας τὴν ὑπαρξίν Σχολῆς τινος ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἑτέρας ἐν Χάνδακι τῆς Κρήτης περὶ τὰ μέσα τοῦ 15 αἰῶνος, καὶ ἄλλης ἐτι ἀρχαιοτέρης ἰσως ἐν τῇ κατὰ τὴν περιφέρειαν Δημητσάνης Μονῆ τοῦ φιλοσόφου, ἧς ἢ καθίδρυσις ἀνήκει εἰς τὸν 1 αἰῶνα, καὶ ἐξ ἧς κατὰ τὸν ἐτι σωζόμενον ἀρχαῖον τῆς Μονῆς ταύτης κώδικα ἐξῆλθον μέχρι τοῦ 15 αἰῶνος 28

ἀρχιερεῖς καὶ Πατριάρχαι, μετὰ τοὺς 28 ἄλλοι μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως μαρτυρούμενοι πολυεδῶς (1) ἐπάγει μετὰ ταῦτα ὅτι ἀπὸ τοῦ 15 αἰῶνος ἐγένοντο κοινότερα τὰ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἐκπαιδευτήρια, συντηρούμενα εἴτε ὑπὸ φιλογενῶν ἰδιωτῶν εἴτε ὑπὸ κοινοτήτων ὄλων. Οὕτως εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐκθεσιν αὐτῶν, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου φεύγοντες Ἕλληνες, λόγιοι καὶ ἄλλοι μετὰ τὴν δούλωσιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐν ἀσφαλεῖς ζῶντες, ἐφρόντιζον περὶ τῆς παιδείας οὐ μόνον τῶν ἐκεῖ ζῶντων ὁμογενῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῇ δουλευούσῃ πατριδί, καθιστώντες ἐν τῇ Ἰταλικῇ γῇ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια κοινὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἑλλάδι ἑλληνοπαίδων. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ κατασταθέντων οἱ ἰδίαις δαπάναις καθιδρύσαντες Σχολὰς ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἑλληνικῶν νήσων, καὶ οἱ τούτων κάτοικοι εἶχον πλείονα ἐπιμειξίαν πρὸς τὴν Ἰταλίαν, συνέβη νὰ ἦναι οἱ πλείστοι τῶν ἐν τοῖς ἐκπαιδευτήρισις τούτοις ἐκπαιδευομένων Ἕκτανήσιοι, Κρήτες, Κύπριοι, Χίοι, ὀλίγοι δὲ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος· διὰ καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων λόγιων τοῦ 15 καὶ 16 αἰῶνος οἱ πλείστοι ἦσαν ἐκ τῶν νήσων τούτων.

Τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων προτάσσει ὡς ἀρχαιότερον τὸ ἐν Παταυίῳ Πανεπιστήμιον καὶ Γυμνάσιον, ἐν οἷς ἐδίδασκαν καὶ ἐδιδάχθησαν ἑκατοντάδες Ἑλλήνων καὶ ἐν οἷς κατετέθησαν ὑπὸ Ἑλλήνων τὰ πρῶτα ἑλληνικὰ χρηματικὰ κεφάλαια· πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ Κυπρίου Μάρκου Γαρσάου τοῦ 1393 ἐκ 15,000 δουκάτων, ὧν οἱ τόκοι ἤκουον εἰς τροφήν καὶ ἐκπαιδεύσιν μέχρι τοῦ 14 αἰῶνος τεσσάρων νέων Κυπρίων· δεύτερον δὲ ὑπὸ τοῦ Κρητὸς Γερασίμου Παλιόλακκα, διαθέσαντος τὸ 1590 πᾶσαν τὴν περιουσίαν του ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως δεκατριῶν νέων Ἑλλήνων, ἐνέα ἐκ Κρήτης καὶ τεσσάρων ἐκ Κερκυρας, Ζακύνθου, Κερκλληνίας καὶ Κυθῆρων· καὶ τρίτον ὑπὸ Ἰωάννου Κοιττουνοῦ ἐκ Βεργίας τῆς Μακεδονίας, ὅστις, καθ' ἡγήτη τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Παταυίου γενόμενος, ζῶν ἐτι διέθεσεν ὑπὲρ τῆς παιδεύσεως τῶν ὁμογενῶν του πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν, ἐξ ἧς διετηρεῖτο ἀπὸ τοῦ 1674 τὸ ἀπ' αὐτοῦ καλούμενον Ἑλληνικὸν Κοιττουνοῦ φροντιστήριον, ἐν ᾧ ἐξεπαιδεύοντο ὡς ὑπότροφοι τοῦ κληροδότου αὐτοῦ Ἕλληνες παῖδες ὀρθοδόξου δόγματος, καὶ ἐν ᾧ ἐδίδασκαν καὶ ἐδιδάχθησαν πλείστοι ἐπιφανεῖς Ἕλληνες λόγιοι ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος.

(1) Ὅρα τὴν περὶ τῆς Σχολῆς καὶ Μονῆς ταύτης πραγματείαν. Εὐθ. Καστόρη, ἀκροθεῖσαν ἐν Ἀθήναις τὸ 1847, περὶ ἧς ὁ αὐτὸς ἀνεκοίνωσε τὸ 1868 κατὰ μῆνα ἀπρίλιον (ἐν τῷ ἑλληνικῷ Κήρυκι καὶ ἐν τῇ ἐφημερίδι τῶν φιλομαθῶν ἐν ἀριθμῷ 581 σελ. 585—88 τοῦ αὐτοῦ ἔτους) νέας εἰδήσεις, πιθανολογούσας τὴν πολλὴν αὐτῆς ἀρχαιότητα.

Ἄλλο ἑλληνικὸν φροντιστήριον καθίδρυσε ἐν Ρώμῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ 15 αἰῶνος ὁ γενναῖος καὶ φιλόμουσος Πάπας, Λέων ὁ δέκατος, ὁ ἀπὸ Μεδίκων, χαριζόμενος τοῖς ἐκεῖ φεύγουσιν Ἕλλησιν, ἐν ᾧ ἐδίδασκαν καὶ ἐδιδάχθησαν οὐκ ὀλίγοι Ἕλληνες μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ φιλέλληνος τούτου Πάπα, οὐ ὁ θάνατος προεκάλεσε τὴν διάλυσιν τοῦ φροντιστηρίου τούτου. Ὑστερον ὅμως τὸ 1584, Πάπας Γρηγόριος ὁ 13, συνέστησε τὸ τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου ἐπικαλούμενον ἑλληνικὸν φροντιστήριον, οὐ σκοπὸς ἦτο οὐχὶ ἢ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας μετὰδοσις εἰς Ἕλληνας παῖδας, ἀλλ' ὁ προσηλυτισμὸς τούτων εἰς τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἡ ἐμφύτευσις εἰς τὰς ἀπαλὰς τῶν ἐν αὐτῷ διδασκόμενων νέων ψυχὰς ἀσπόνδου μίσους κατὰ τῆς πατρίδος καὶ φανατισμὸς ἀκράτητος ὑπὲρ τῆς νέας αὐτῶν θρησκείας. Διὸ οἱ ἐν τούτῳ ἐκπαιδευόμενοι ἑλληνοπαῖδες ἐπέμποντο εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους αὐτῆς ὡς ἱεραπόστολοι καὶ μαχηταί τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τούτου, ὅπερ ἐνεκα τῆς φώσεως του ἐκλήθη παρούργων φροντιστῶν φροντιστήριον, καὶ ἀφορμὴν παρέσχεν εἰς τὸν Μάξιμον Μαργούριον νὰ εἴπῃ τὸ ρητὸν ἐκεῖνο· Roma nunquam amica Graecorum, et si quando amica, sed non diu, ὡς περ ἀπὸ δουρίου Ἰππου ἐξῆλθον κατὰ τὸν 15 αἰῶνα σμήνη λογίων Ἑλλήνων, οἵτινες, πρὸς μὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους, ὑπέσκαπτον τὰ θεμέλια τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐμάχοντο ἀκαμάτως ὑπὲρ τοῦ παπισμοῦ. Ἦστε ἡ τάλαινα Ἑλλὰς οὐ μόνον ἐστέρναζε τότε ὑπὸ τὸν βαρὺν τοῦ Τούρκου ζυγόν, ἀλλὰ φοβερὸν ἀγῶνα ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῆς πατρίδος θρησκείας καὶ γλώσσης καὶ κατ' αὐτῶν ἐτι τῶν ἀρνησιθρήσκων τέκνων τῆς! Μὲ ἄλγος ψυχῆς ἀναγινώσκωμεν ἐν τοῖς βιογραφουμένοις Ἕλλησι τοῦ 15 αἰῶνος, ὅτι οὐκ ὀλίγοι λόγιοι, ἐκπαιδευθέντες ἐν τῷ φροντιστηρίῳ τούτῳ, καὶ ἐκ τούτων οἱ εὐφύστεροι καὶ πολυμαθέστεροι, ὡς Λέων Ἀλλάτιος ὁ Χίος, ἐμάχοντο διὰ γλώσσης καὶ γραφίδος κατὰ τῆς ἰδίας πατρίδος καὶ τῆς τῶν πατέρων θρησκείας. Ἐντεῦθεν ἐξηγουῦνται σαφῶς οἱ ἄλλως ὑποποτι φαινόμενοι ἀγῶνες τοῦ μεταξὺ σφύρας καὶ ἄκμονος εὐρισκομένου θαρραλέου μαχητοῦ τῆς ὀρθοδοξίας, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως καὶ τῶν περὶ αὐτὸν θαυμασίων ἐκείνων ἀνδρῶν! Ὅποιον πῦρ ἐβέβαιαι τὰς καρδίας τῶν γενναίων ταύτων, καὶ ὅποια καρτεροψυχία ἔκει εἰς τὰ στέρνα αὐτῶν, οἵτινες διέσωσαν καὶ ἀλόβητον παρεδωκῶν ἡμῖν τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην τῆς πατρίδος θρησκείας καὶ γλώσσης! καὶ ὁπόση εὐγνωμοσύνη ὀφείλεται αὐτοῖς παρὰ τῶν ἐπιγιγνομένων, οἵτινες, εἰμὴ ὑπῆρχον ἐκεῖνοι καὶ ἐμάχοντο, ὅπως αὐτοὶ μόνον ἐγίνωσκον νὰ μάχωνται, οὔτε θρησκείαν ὀρθόδοξον, οὔτε γλώσσαν ἰσως ἑλληνικὴν, οὔτ' ἐλευθερίαν θὰ εἴχομεν νῦν!

Ἔπονται μετὰ τὰ ἐν Παταυίῳ καὶ Ρώμῃ τὰ ἐν Βενετίᾳ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, ὅπου ἀπὸ τοῦ 1593 κατέστη ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα ζώντων Ἑλλήνων ἴδιον φροντιστήριον, ἐν ᾧ πρῶτος ἐδίδαξεν ὁ Νικόλαος Λάσκαρις καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν ὀνομαστοὶ Ἕλληνες μέχρι τοῦ 16 αἰῶνος ἀρχομένου. Τὸ δὲ 1664 συνέστη ἐκ τῆς μεγάλης περιουσίας Θωμᾶ Φλαγγίνου τοῦ Κερκυραίου, συνισταμένης ἐξ 171,716 δουκάτων, τὸ ἀπ' αὐτοῦ Φλαγγιανῶν ἐλληνομουσείον ὀνομαζόμενον, ἐν ᾧ ἐδιδάσκοντο ἕνδεκα μὲν ὑπότροφοι Κερκυραῖοι καὶ Κύπριοι, ἄλλοι δὲ πολλοὶ ἄλλοθεν ἰδίαις δαπάναις συντηρούμενοι, πάντες ποτιζόμενοι τὰ καθαρὰ τῆς ὀρθοδοξίας νόματα. Διὸ τὸ μουσεῖον τοῦτο, ἀφθονα τὰ τῆς συντηρήσεως μέσα ἔχον καὶ πλουσίαν βιβλιοθήκην, ὁσημέραι αὐξανομένη ἐκ δωρεῶν τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ, παρήγαγε πλείστους καὶ γενναίους καρπούς· διότι οἱ τούτου τρόφιμοι οὐ μόνον ἀρίστα ἐξεπαιδεύοντο τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν, καὶ διὰ τοῦτο οἱ πλείστοι τῶν καθηγητῶν ἦσαν αὐτοῦ παιδεύματα, ἀλλὰ καὶ πρόμαχοι τῆς πατρίδος ἡμῶν θρησκείας κατὰ πᾶν ἐκ Ρώμης ἐπιδρομῶν.

Οὕτω διελθὼν ὁ συγγραφεὺς μετὰ τῆς δυνατῆς ἀκριβείας τὰ ἐν Ἰταλίᾳ ἐκπαιδευτήρια, δειγνὸν ἔχον τὰ περὶ αὐτῶν ἴδια πονήματα τῶν

Facciolati fasti gymnasii Patavini.
Papadopuli historia gymn. Patavini 1726.
G. Veludo storia sulla colonia Greca stabilita in Venezia 1847, καὶ τὸν ἑλληνομνήμονα τοῦ μακαρίτου Μουστοξόδου· προσθέσας δὲ μετὰ ταῦτα ὀλίγα καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπαρκῆ, περὶ τῶν ἐν Δακίᾳ, μεταβαίνει εἰς ἐξέτασιν τῶν ἐν Τουρκίᾳ ἀρχόμενος ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως· ἐντεῦθεν μεταπηδᾷ εἰς τὰ τῆς Βερνακόβης καὶ Ἰωαννίνων, ἀπὸ τούτων εἰς τὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ τῆς Δημητσάνης· εἶτα εἰς τὰ τῆς Μοσχοπόλεως καὶ ἄλλα τῆς Μακεδονίας· ἐπιτετα εἰς τὸ τῆς Πάτρας, Χίου, Τραπεζοῦντος, Ἀθῶνος, τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Βυτίνης, εἰς τὰ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ρωσίᾳ, καὶ πάλιν εἰς τὰ τῶν ἑλληνικῶν νήσων, διεξερχόμενος πᾶσαν τὴν τῶν Σχολείων τούτων ἱστορίαν ἐν ὅλῳ 54 σελίσιν.

Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν ὅτι ἡ χρονολογικὴ τάξις, ἣν προσέλατο ἐν τῇ κατατάξει τῶν κατὰ τόπους Σχολείων, ἔχει δύο τινὰ ἐλαττώματα· πρῶτον ὅτι ἀναγκάζει τὸν κατ' αὐτὴν ἱστοροῦντα εἰς συχνὰ μεταπηδήματα ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς Ρωσίαν ἢ Γερμανίαν καὶ τ' ἀνάπαλιν, καὶ δεύτερον ὅτι παρέχει μεγίστας εἰς αὐτὸν δυσχερείας, διότι πάντων τῶν Σχολείων ὁ χρόνος τῆς ἰδρύσεως δὲν εἶναι βέβαιος καὶ ἱστορικῶς ὀρίσμενος, ἀλλὰ πολλῶν ἐξ εἰκασίας· ἢ ἐξ ἀμαρτύρων εἰδήσεων ὀρίζεται. Ὅθεν ἡ χρονολογικὴ διάταξις φαίνεται ἡμῖν ἀπροσφύης, προτιμῶς

τέρη δὲ ἡ τοπογραφικὴ, ἣν ἐπροτίμησεν ὁ ἕτερος τῶν ἀγωνιζομένων.

Πικρῶν ἡρώων. ἔτι βεβαιότερον ὁ συγγραφεὺς οὐ μόνον πολλῶν ἄλλως γνωστῶν Σχολείων οὐδένα λόγον ποιεῖται, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ μνημονευομένων, ἐκτὸς τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἰωαννίνων καὶ Δημητριάδος, ἃν εἶχεν ὑπ' ὄψιν, ὡς εἶδος, μονογραφίας ἀκριβεῖς, ἐλάχιστα λέγει, μὴ δυναθεὶς ἴσως ἢ ἀνεύρη περὶ αὐτῶν ἱκανὰς εἰδήσεις, ὅπως ἀκριβεστέρον ἐκλέσθαι τὰ περὶ αὐτῶν. Ὅθεν ὅσον ὁ ἕτερος τῶν ἀγωνιζομένων πλεονάζει ἐν ἰδίαις φιλαίς εἰκασίαις καὶ πιθανολογίαις περὶ ὑπάρξεως Σχολείων, καὶ ὅπου τοιαῦτα δὲν μνημονεύονται, τοσούτου οὐτος ἐλλείπει καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἄλλοις βελήναις καὶ ὁμολογουμένοις περὶ πολλῶν Σχολείων. Ὅπόσον δὲ κατὰ τοῦτο ἐλλείπει, δύναται νὰ εἶδῃ ἐν τῇ πρὸ μικροῦ ἐκδοθέντι Σχεδιάσματι τοῦ κ. Παρνακίου, ὅπου τὴν τῶν ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων ἱστορίαν ἐκθέτει ὅσον οἶον τε νῦν ἀκριβῶς. Περιττὸν λοιπὸν κρίνοντες νὰ προσθέσωμεν πλείονα περὶ τούτου, ὑποδεικνόμενοι τῷ συγγραφεὶ δύο αὐτοῦ παραπτώματα, τὰ ὅποια καὶ αὐτὸς βέλεια θέλει ὁμολογήσει· τὸ μὲν ὑπάρχει ἐν σελίδι 41, ἐνθα ὁ λόγος περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ ἐκπαιδευτηρίων· «Εἰς τὴν Κέρκυραν, λέγει, ὑπὸ τὴν σιδηρᾶν τῆς δημοκρατίας (γράφει μᾶλλον ἀριστοκρατίας) τοῦ ἀγίου Μάρκου χεῖρα πιεζομένη, δὲν βλέπομεν Σχολεῖα συστηματικῶς διοργανισμένα· καθότι ἡ μισαρὰ ἐκείνη δύναμις εἰς οὐδεμίαν κτήσιν συνεχῶς τὴν ἰδρῶσιν τοιοῦτων ἐθνικῶν καθιδρυμάτων.» Τοιαύτη ἀπόφασις εἶναι κατ' ἡμᾶς λίαν τραχὺ καὶ ἀδικος, ἐκτὸς ἂν ἐπιμνησθῶμεν περὶ κατακτητῶν ἀλλοφύλων καὶ ἀλλοθρόσκων τοσαύτην φροντίδα περὶ συστάσεως καὶ συντηρήσεως ἐκπαιδευτηρίων ἐν χώρᾳ κατακτηθείσῃ, ὅσην σπανίως κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους καὶ αὐτὰ αἱ Κυβερνήσεις τῶν αὐτονομουμένων ἐθνῶν ἐπεδείκνυσαν. Οἱ Βενετοὶ οὐδένα ἐκόλλουν, τοῦλάχιστον ἀποδείξαις τούτου δὲν ἔχουσαν, τὴν σύστασιν καὶ συντήρησιν τούτων παρ' ἑλλήνων ἐν ἑλληνικαῖς χώραις· τούτων τῶν βλέπομεν ὅτι καὶ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἀριστοκρατίας ταύτης, οὐ μόνον ἰδρύθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐφαλλοῦν μέχρι τέλους αὐτῆς· τὰ ἐκεῖ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. Τοσοῦτο δὲ τραχυτέρως φαίνεται ἡμῖν ἡ βέλεια περὶ Βενετῶν ἀποφάσεως τοῦ συγγραφέως, ὅσον οὗτος ἀλλοφύλων (ἐν σελ. 692) ἐν τοῖς περὶ Φατζεῶν ἱστορουμένοις μνημονεύει βοῦλλαν τοῦ Πάπα, ἐν ἣ ἐλέγχεται ἡ ἀριστοκρατία τούτων ὡς συμπαροῦσα πρὸς τοὺς Σχιζματικούς.

Ἐτέρα ἐξ ἀγνοίας βέλεια προσελθοῦσα ἑλλείψις παρατηρεῖται ἐν σελ. 76, ἐνθα δὲν ἀναφέρει τὸν μακαριτὴν Χρυσόγεωλον ὡς διδάσκαλον τοῦ σχολείου Σίφνου. Γνωστὸν δὲ ὅτι οὗτος, εἰδόμενος ἱκανῶς ἐπὶ

περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, καὶ οὐκ ὀλίγους μαθητὰς ἀνέδειξε δοκίμους διδασκάλους. Ἡ ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη ἀπαιτεῖ, εἰ μὴ ἀποδίδομεν ἐν δέοντι τὸν προσήκοντα ἔπαινον εἰς τοιοῦτους εὐεργέτας τοῦ ἔθνους, νὰ μνημονεύωμεν τοῦλάχιστον αὐτῶν, ὡς συντελεσάντων κατὰ δύναμιν εἰς τὴν ἐκπαιδεύσιν αὐτοῦ. Ὅτι δὲ ὁ Χρυσόγεωλος οὐκ ὀλίγον συντέλεσεν εἰς τοῦτο, ἀποδεικνύει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκ Σίφνου λογίων, οἵτινες ἐμαθίτησαν παρ' αὐτοῦ καὶ τινες ἐτιζῶντες διδάσκουσι πολλαχοῦ.

Ὁρθὴ τὸν ἀντιῶν φαίνεται ἡμῖν ἡ ἐν σελ. 68 περὶ τοῦ ἐν Χίῳ σχολείου τοῦ Λέοντος Ἀλλατίου γνώμη τοῦ συγγραφέως, ἐπομένου ἴσως τῷ Βλαστῷ ἐν τοῖς Χίαισι· ἐν ἣ ὁ ἕτερος τῶν ἀγωνιζομένων ἐν σελ. 42 τῆς πραγματικῆς του δέχεται, ἄνευ ἀποδείξεως ὁμοίως, ὡς καὶ ὁ Παρνακίος ἐν σελ. 107 τοῦ Σχεδιασμάτος του, παραπέμπων εἰς τὴν Βρεστοῦ Νεοελληνολογίαν Α' σελ. 173, ὅτι τὸ ὑπὸ Ἀλλατίου ἐν Χίῳ συστηθὲν Μεγάλον Σχολεῖον ἐσώζετο μέχρι τοῦ 1822. Ἄν ἐν Χίῳ ὑπῆρχεν Οὐνιτῶν Σχολεῖον μέχρι τῆς καταστροφῆς τῆς νήσου ταύτης κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως, πόθεν δηλοῦν ὅτι αὐτὸ ἦτο τοῦ Ἀλλατίου, καὶ οὐχὶ τῶν τῆς νήσου Καθολικῶν, οἳ καὶ οἱ ἐν ἄλλαις νήσοις οἰκοῦντες Καθολικοὶ ἔχουσι πρὸς διδασκαλίαν τῆς γλώσσης καὶ τοῦ νόμου αὐτῶν;

Μετὰ τὴν προεισαγωγὴν ταύτην περὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων ἔπεται τὸ κύριον καὶ σπουδαιότερον μέρος τῆς πραγματικῆς ταύτης, ὅπου πληροῦς χιλιάς περίπου σελίδας, καὶ ἐπιγράφεται «Βιογραφίαι τῶν ἐν τοῖς γράμμασι διαλαμπάρτων ἑλλήνων ἀπὸ τῆς ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς ἐθνεγερσίας», διακρινόμενον εἰς πέντε τμήματα κατὰ τοὺς πέντε τελευταίους αἰῶνας, ὧν ἕκαστον περιλαμβάνει τὰς βιογραφίας τῶν ἐν αὐτῷ ἀνασάντων λογίων καὶ τὰ ἑκάστου συγγράμματα ἐκδοθέντα καὶ μὴ. Καὶ εἴτι μὲν οἱ μνημονεύομενοι ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐν συνόλῳ περὶ τοῦ 1200, ἀλλ' οὐχὶ πάντων ἐπρόφρασε νὰ περιγράψῃ τοὺς βίους· ἐπειδὴ ἐν μὲν τῷ 1ῷ αἰῶνι περιγράφει λίαν διεξοδικῶς 34 λογίους τοὺς βίους, ὧν οἱ πλείστοι εἶναι ἐκ τῶν εἰς Ἰταλίαν πρὸς τῆς ἀλώσεως καὶ μετὰ ταύτην φυγόντων, ἐν δὲ τῷ 2ῷ 80, ἐν τῷ 3ῷ 85, ἐν τῷ 4ῷ 96, καὶ ἐν τῷ 5ῷ ἡμᾶς αἰῶνι 54 ἐκ τῶν ἤδη τελευτησάντων. Ἐκτὸς δὲ τούτων προσθέτει εἰς ἕκαστον τμήμα ἐπιμέτρα, περιέχοντα ἀναγραφὴν τῶν ἐν ἑκάστῳ αἰῶνι ἀνασάντων λογίων, ὧν τοὺς βίους ὑποσχέσεται ν' ἀναγράψῃ ἀκολουθῶς, προσθέτων καὶ τοὺς νῦν ἐκφυγόντας τὴν προσοχὴν του.

Ἡ σπουδαιότης τοῦ μέρους τούτου τῆς πραγματικῆς εἶναι μεγάλη, ἢ κάλλιον εἰπεῖν μεγίστη, οὐχὶ

διότι γνωστοποιεῖ ἡμῖν μέγαν ἀριθμὸν λογίων, ὧν τὰ ὀνόματά εἰσιν ἴσως καὶ ἄλλοθεν γνωστά, ἀλλὰ διότι ὁ φιλόπνοος συγγραφεὺς ἀνεζητήσε πάντα τοῦ, ὅπου ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ εἰδήσεις περὶ αὐτῶν, καὶ συνήγαγεν εἰς τὸ αὐτὸ πᾶσα· οὗτοι δὲ θέτει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀναγνώστου σαφῆ ὅσον οἶον τε τὴν εἰκόνα τσαρῶν ἑκατοντάδων λογίων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους ἀπὸ τοῦ 1ῷ τελευτηθέντος ἢ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ 2ῷ μέχρι τοῦ πρὸντος ἀρχομένου, περὶ ὧν μόνον ἀτελεῖ τινα γνώσιν ἔχουσιν οἱ πολλοί· διότι ἐλλείπει ἔτι βίβλος ἐν τῷ αὐτῷ περιλαμβάνουσα τὰς βιογραφίας τοσούτων ἑλλήνων λογίων. Ἰσχυροῦσιν ὅμως περὶ αὐτῶν ἐκτὸς τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Βρεστοῦ καὶ οὐκ ὀλίγα εἰδήσεις σποραδικῶς κείμεναι ἐν πολλοῖς συγγράμμασι καὶ μονογραφίαις, ὑπὸ ἑλλήνων καὶ μὴ ἑλλήνων συγγεγραμμένοις. Ἐκ πάντων τούτων συνήγαγεν ὁ φιλόπνοος συγγραφεὺς τὴν κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν βίβλον, πανταχοῦ δηλοῦν τὸ πόνημα ἢ τὴν μονογραφίαν, ὅθεν ἔλαβεν αὐτὴν, πρὸς θεσπισθῆναι καὶ πιστώσιν τῶν λόγων του, καὶ πρὸς ὀφθαλμῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ ν' ἀναζητήσῃ καὶ ἐρευνησῃ ἀκριβεστέρον τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἱστορουμένα.

Ἡμεῖς μὴ δυνάμενοι, δι' οὐδ' λόγους ἀλλοφύλων εἰπομεν, νὰ βαρυνίσωμεν τὰ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἱστορουμένα πάντα, ἵνα πεισθῶμεν ἂν ἔχουσαν ἰσχυρῶς ἢ μὴ, ἐλπίζοντες δὲ ὅτι θέλει ποιῆσαι τοῦτο αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς ἐν δευτέρᾳ ἐπεξεργασίᾳ τῆς πραγματικῆς του, ὑποβάλλομεν αὐτῷ ὀλίγας τινὰς παρατηρήσεις περὶ τῶν τῶν βιογραφίῶν τούτων μερῶν. Πολλαχοῦ μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν διήγησιν πάντων τῶν περιστατικῶν τοῦ βίου λογίου τινός, καὶ εἰς τὴν ἀπαριθμῆσιν πάντων τῶν ὑπ' αὐτοῦ συγγραφέντων, ἐκδοθέντων καὶ μὴ, προσθέτει περὶ αὐτοῦ μακρὰς περιγραφὰς ἐξ ἄλλων συγγραμμάτων, ἐκδοθέντων καὶ ἀπορῶστων ἐπίστε, δι' ὧν καθίσταται ἄνευ ἀνάγκης μακρὰν τὴν πραγματικὴν, ἐν ἣ ἡρεῖ ἢ μικρὰ τούτων περιλήψις ἢ καὶ ἀπλὴ παραπομπὴ εἰς εἰς τὸ μνημονεύομενον σύγγραμμα. Ἐνιαχοῦ προστίθενται καὶ τινα διηγήματα καὶ παραμύθια ὡς ἐν σελ. 555, ὅπως ἀνάμυστα εἰς σπουδαῖον σύγγραμμ.

Τὰ ἐν σελ. 574 περὶ Βησσαρίωνος Μακροῦ λεγόμενα, καὶ ὅτι ἡ ὑπ' αὐτοῦ συνταχθεῖσα ἑλληνικὴ γραμματικὴ πολλὰς ὠφελείας ἐγένετο πρόξενος, εἰσὶν ἀληθῆ· δὲν ἀληθεύει ὅμως ὅτι αὕτη ὀψιπέδωσεν τὰς τῆς ἐν χρήσει γραμματικῆς τοῦ Λασκαρίου καὶ Γαζῆ· διότι πάντες γινώσκουσι, ὅτι αὐτὰ μάλιστα πρὸς ὀλίγους δεκαετηρίδων ἔπρυσαν ἐν χρήσει οὐσα, ὅτε οἱ παρ' ἡμῖν διδάσκαλοι συνέταξαν κατὰ μίμησιν τῶν νεωτέρων τῆς Εὐρώπης σοφῶν ἢ μετέφρασαν τελευταίως καὶ μεθοδικωτέρως γραμματικὰς, οἵτινες νῦν μόνον διδάσκονται ἐν τοῖς ἡμετέροις Σχολείοις. Τὸ περὶ τῆς Βησσαρίωνος γραμμα-

τικῆς λεγόμενον ἀληθές φαίνεται ἡμῖν, ἀνεφερόμενον εἰς τὸ Σχολεῖον αὐτοῦ καὶ τὰ τῶν μαθητῶν του, οὐχὶ δὲ εἰς πάντα γενικῶς, ὅπως ὑπὸ τοῦ συγγραφέως λέγεται.

Ἐν τοῖς περὶ Ἰακώβου Πυλαρινοῦ ἱστορουμένοις λέγει ἐν σελ. 633 ὅτι ἐπὶ τοῦ τάφου τούτου ἐν Παταμῶν ἐπέγραψεν ὁ Παπαδόπουλος λατινιστὴ ἐπιγράμμα. Ταῦτα δὲ λέγων ὑπ' ὄψιν εἶχε τὸ τοῦ Μαζαράκη πόνημα περὶ τῶν ἐνδόξων Κεφαλλήνων, εἰς ὃ καὶ παραπέμπει. Ἀλλ' οὗτος παραθέτει τὸ βῆθον ἐπιγράμμα ἑλληνιστῆ, οὐχὶ δὲ λατινιστῆ γεγραμμένον.

Ὁμοίως φάσεως παρόμοια νομίζομεν καὶ τὸ ἐν σελ. 747, κατ' ὃ λέγεται ὅτι ὁ Ἀγάπιος Λοβέρδος ἐγενήθη τὸ 1718, ἐν ᾧ ὁ Μαζαράκης, ὅστις εἶναι πηγὴ τοῦ συγγραφέως, λέγει ἐν σελ. 313 τοῦ πονήματός του, ὅτι ὁ Λοβέρδος ἐγενήθη τὸ 1710.

Ἐν σελ. 723 βιογραφίας τὸν Γεώργιον καὶ Νικολαον Καρατζῆν, προσθέτει συγγράμματα Ἰωάννου Καρατζῆ, περὶ οὗ οὐδὲν εἶπεν.

Ἐν σελ. 772 λέγει ὅτι ἡ Ἰψηλὴ Πύλη, ἕνα μαθησιακὴν ἐν Ἑλλάδι ῥωσικῆ ὑποκινήσει ἐπαναστάσιν, ἐβουλεύσατο τρομερὰ βουλεύματα κατὰ τῶν Χριστιανῶν, καὶ ὅτι ὁ Σουλτάν Ἀμπτούλ Χαμίτ διέταξε γενικὴν κατὰ τὸ κράτος σφαγὴν τῶν Χριστιανῶν· τῆς δὲ διαταγῆς ταύτης τὴν ἀνάκλησιν κατάρθωσεν ὁ Ἀλέξανδρος Ἰψηλάντης, ὡς μέγας διερμηνεύς τῆς Πύλης, τὸ 1774, διαμείνας 35 μόνας ἡμέρας εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο. Ἀλλὰ ταῦτα οὕτως ἐπιθέμενα δὲν συμβαδίζονται μετὰ τὴν ἀλήθειαν. Ἡ ἐπανάστασις τῆς Πελοποννήσου καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐγένετο τὸ 1769· οἱ Ῥώσοι ἀπεχώρησαν τῆς Πελοποννήσου μετὰ τὴν εἰσέλασιν ἐκεῖσε τῶν Ἀλβανῶν τὸ 1770· τὴν δὲ νύκτα τῆς 6 πρὸς τὴν 7 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους κατεπυρπόλησαν τὸν Ὀθωμανικὸν στόλον εἰς Τζεσέν· τὸ δὲ 1774 ἐγένετο εἰρήνη μεταξὺ Τούρκων καὶ Ῥώσων. Πῶς τοῦ Σουλτάνου ἡ διαταγὴ περὶ σφαγῆς τῶν Χριστιανῶν, ἂν ὄντως ἐξεδόθη τοιαύτη, δὲν ἐξετελέσθη εἰς διάστημα πέντε ἐτῶν; ἕτοι ἀπὸ τοῦ 1769 μέχρι τοῦ 1774, ὅτε κατὰ τὸν συγγραφέα ἀνεκλήθη αὕτη συνεργαία τοῦ Ἰψηλάντου; Καὶ ἐν γένει τὰ περὶ Ἰψηλάντων, Ἀλεξάνδρου καὶ Κωνσταντίνου, ἐπιτίθενται οὕτως ἀπὸ σελ. 774—778, ὥστε φαίνονται ἀπίθην ὅλας. Κατὰ τὸν συγγραφέα ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις συλλαμβάνει ἀλλοθροσφίαν τοῦ Ἰψηλάντου καὶ τοῦ Λυτοκράτορος τῆς Ἀδερφίας Ἰωσήφ· ὁ Ἰψηλάντης ἀναγκάζεται ἐνεκα σφύτου νὰ προσέλθῃ ἀιχμάλωτος εἰς τοὺς Ἀδερφίους· καὶ ὁμοίως ἡ τουρκικὴ Κυβέρνησις διαρρίπτει τὸν Ἰψηλάντην μετ' ὀλίγα ἔτη πάλιν αὐθέντην τῆς Βλαχίας. Οἱ οἱ τοῦ Ἰψηλάντου ἐπιβουλεύονται κατὰ τὸν αὐτὸν

συγγραφέα τὴν Τουρκίαν παρασκευάζοντες ἐπανίστασιν κατ' αὐτῆς καὶ ὁμοίως συγχωροῦνται καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ πατὴρ των ὑπὸ τῆς Πύλης, ἥτις καὶ διορίζει κατόπιν τὸν ἕνα ἐκ τῶν υἱῶν του, τὸν Κωνσταντῖνον πρῶτον μὲν μέγαν διερμηνέα, εἶτα δὲ ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας. Ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος, ὁ βουλευσάμενος ἐπανίστασιν κατὰ τῆς Τουρκίας, ἡσχολήθη κατόπιν περὶ τὸ μέγα ἔργον τῆς ἀναμορφώσεως τοῦ τουρκικοῦ κράτους καὶ συνέταξε τὸν περὶ τοῦ στρατοῦ διοργανισμόν. Οὕτως ὁ χαρακτὴρ τῶν ἱψηλάντων περιγράφεται ἀλλόκοτος, ἀπιστος, εὐμετάβλητος, ἡ δὲ Γ. Πύλη ἀνεκτικωτάτη μέχρι βλακείας.

Ἐν σελ. 858 καὶ ἀλλοχοῦ θέλων νὰ δηλώσῃ ὁ συγγραφεὺς ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἀποσείσωσι τὸν βαρὺν καὶ ἀνυπόφορον ζυγὸν τῆς Τουρκίας, λέγει ὅτι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ σφάζωσι, νὰ ἀρχίσωσι τὴν σφαγὴν τῶν τυράννων. Τοιαῦται φράσεις δεικνύουσαι μᾶλλον φιλέδικον χαρακτῆρα καὶ ἠθρῶδη, ὅποιον οἱ Ἕλληνες ὀμολογοῦμενας δὲν ἔχουσι, καλὸν νὰ μεταβληθῶσιν αὐτῶς, ὥστε νὰ μὴ καταδικάζωνται ὑπὸ φιλανθρώπων καὶ φιλοδικαίων ἀναγνωστῶν, μηδὲ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς δικαίωσιν τῆς κατὰ τῶν χριστιανῶν ἀληθοῦς ἀμώτητος τῶν ὀθωμανῶν.

Τὸ ἐν σελ. 871 μνημονευόμενον ἄσμα, ὡ *Λιγυρὸν καὶ κοπερὸν σπαθί μου*, δὲν ἐποιήθη ὑπὸ τοῦ Κωνέλλου, ὡς λέγει ὁ συγγραφεὺς, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Κοκινάκη.

Ἐν σελ. 872 λέγεται ὅτι ὁ Ζαλίκης ἐγεννήθη τὸ 1785 ἐν Θεσσαλονίκῃ, τὸ δὲ 1802 ἐστάλη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Καλλιμάχη εἰς Παρίσιους διὰ πολιτικὰς ὑποθέσεις. Ἀπίσταντον φαίνεται ἡμῖν ὅτι ἐστὶν ἄλλος ἑπτακαίδεκάτης εἰς Παρίσιους διὰ πολιτικὰς ὑποθέσεις! Ἢ τὸ τῆς γεννήσεως ἔτος εἶναι ἡμαρτημένον ἢ τὸ τῆς ἀποστολῆς. Ἰσως ἐστάλη ὁ Ζαλίκης μᾶλλον ἵνα σπουδάσῃ ἢ ἵνα ἐκτελέσῃ πολιτικὸν τινα σκοπὸν.

Δὲν εἶναι ἀληθὲς τὸ ἐν σελ. 920 ὅτι ὁ μακαρίτης Γεώργιος Ριζάρης ἴδρυσεν τὴν ἐκκλησιαστικὴν τοῦ Σχολῆν κατὰ προτροπὴν τοῦ μακαρίτου Νεοφύτου Δούκα· ἐπειδὴ ὁ μακαρίτης Γ. Γεννάδιος ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Ριζάρην τὴν ἰδέαν τῆς συστάσεως ἐκκλησιαστικοῦ Σχολείου ἐν Ἀθήναις.

Ἐν σελ. 936 λέγει ὁ συγγραφεὺς ὅτι ὁ Γεννάδιος ἐγεννήθη ἐν Σηλυβρούς τῆς Ἠπείρου. Ἐν Ἠπείρῳ Σηλυβρία δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἐν Θράκῃ. Ἐν ταύτῃ ἰσως ἐγεννήθη ὁ Γεννάδιος, ὅπου ὁ πατὴρ του, μεταβὰς ἐκ τῆς Πικτιδος τοῦ Ἠπείρου μετὰ γυναῖκα καὶ τέκνων, ἐφημέρευεν ὡς ἱερεὺς.

Ἐν τῇ ἐπομένῃ σελίδι λέγει ὅτι ὁ Γεννάδιος, μετακλήθει· ἐξ Ὀδητσοῦ εἰς Βουκουρέστιον ὑπὸ τοῦ ἡγε-

μόνος Ἀλεξάνδρου Σούτζου τὸ 1820 ἔτος, ἐδίδασκεν ἐκεῖ εὐδοκίμως μετὰ τοῦ Βαρδαλάχου, Κλονάρη καὶ Κλαδοῦλου· ἡμεῖς ὁμοίως γινώσκομεν ὅτι ὁ Κλαδοῦλος δὲν ὑπῆρξε συνιδάσκαλος τοῦ Γενναδίου ἐν Βουκουρεστίῳ, ἀλλὰ, μεταβὰς εἰς Βουκουρέστιον ἐκ Παρισίων, ὅπου ἐδιδάχθη τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον, καὶ συνέταξε καὶ ἐξέδωκε τοὺς ἀλληλοδιδασκτικούς πίνακας συνδρομῆ χρηματικῆ τοῦ ἀρχοντος Βραχνωθάνου, εἰσῆγαγε ταύτην εἰς τὴν Βλαχίαν, καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν ταύτης ἐκεῖ ἡσχολεῖτο.

Μετὰ τὰς βιογραφίας ἐπιτεταί ὡς συμπλήρωμα τῆς ὅλης πραγματείας τὸ περὶ τῶν ἑλληνικῶν τυπογραφειῶν ἐκ σελ. 48, ὅπερ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Παυλάμπρου ἀκριβῆ περὶ αὐτοῦ διατριβὴν, οὐδὲν ἄλλο δὲν νεώτερον προστέται μὴ βρῆθῃ ὑπὸ τούτου. Μετὰ τοῦτο ἐπιτεταί τὰ περὶ τῶν πρώτων ἑλληνικῶν ἐφημερίδων, ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἐκδοθεισῶν, μέχρι τοῦ 1821, ἐκ τῶν μόνων σελίδων, καὶ τελευταίον τὰ περὶ τῆς γραφομένης ἡμῶν γλώσσης, πληροῦντα 100 σελίδας, ἔνθα ἐκθέτει ἐπιμελῶς καὶ ἀκριβῶς τὰς περὶ ταύτης δόξας τῶν ἡμετέρων λογίων, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν ἐρευνητῶν τοῦ Κερκυραίου Σοφριανοῦ, ὅστις τὸ 1544 πρῶτος συνέταξεν εἰς τὴν νεωτέραν ἡμῶν γλῶσσαν γραμματικὴν καὶ ἄλλα διδασκτικὰ βιβλία, ὅπως εὐκόλῃ τὸς νέους εἰς τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ ὀνομασθῇ πρῶτος τῆς νέας γλώσσης ἡμῶν μορφωτής. Ἄλλος αὐτῆς προστάτης ἀναφίνεται συγχρόνως ὁ Ζακύνθιος Παχώμιος Ρουσάνος, ὅστις, διελλθὼν πολλὰς τῆς Ἑλλάδος χώρας, ἐπεχείρησε συγκριτικὴν ἐρευναν τῶν κατὰ τόπους ἰδιωμάτων τῆς νῦν γλώσσης, καὶ συναγωγὴν τῶν ἐπι σωζομένων ἀρχαίων λέξεων, συντάξας καὶ γραμματικὴν ἀνέκδοτον ἐπι μένουσαν.

Παρὰ δὲ τοῖς σοφοῖς τῆς Εὐρώπης πρῶτος λέγει ὁ ἐν Τυβίγγῃ τῆς Γερμανίας καθηγητῆς Κρούσιος προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν τούτων εἰς τὴν ἀξίαν τῆς ἡμετέρας γλώσσης διὰ τῆς ἐκδόσεως τῆς Τουρκολογικῆς τὸ 1557. Ἀλλὰ σπουδαιότερον ἐπελήφθησαν τοῦ θέματος τούτου ἐν τέλει τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οἱ ἡμέτεροι λόγιοι Λάμπρος Φωτιαδῆς καὶ ἄρχων Δημήτριος Καταρτσῆς, ὧν τὰς περὶ τούτου ἀμειψθείσας ἐπιστολάς μεταγράφει ἄνευ ἀνάγκης ὁ συγγραφεὺς ἐκ τῆς γραμματικῆς τοῦ Δούκα. Μετὰ ταῦτα προστέται καὶ τὰς τοῦ Κοραῆ, Κοδρικῆ, Βαλιδᾶ, Κωνσταντᾶ καὶ Δούκα δόξας. Ἦστε καὶ τούτο τὸ μέρος τῆς πραγματείας, εἰ μὴ ἐξανσλει τὸ ὅλον ζήτημα, εἶναι ὁμοίως ἡ πρώτη περὶ τούτου σπουδαία διατριβὴ, ἣν πιστεύομεν ὅτι ὁ συγγραφεὺς θέλει συμπληρώσῃ ἐπι τὸ ἀκριβέστερον, εὐκαιρίας τυχῶν, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἠπειρώτου Κρομμύδη, ὅπερ ἰσως ἔμεινεν αὐτῷ ἀγνωστον, ἐξεδόθη δὲ ἐν Μόσχῃ τῇ 1808 καὶ

ἐπιγράφεται, «Διατριβὴ ἐπι τῆς καταστάσεως τῆς ἐνεστώσης κοινῆς ἡμῶν γλώσσης: Γ. Κ(ρομμύδη)» περὶ οὗ λίαν εὐμενῶς ἀποφαινοῦται ὁ Κοραῆς τῇ 1811 εἰς τινα πρὸς Ἀλέξανδρον Βασιλεῖον ἐπιστολὴν του, ἀποδοκιμάζων τὴν γνώμην τοῦ ἐκδότη τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ.

Τοιαύτη καὶ ἡ δευτέρα πραγματεία, ἥτις εἰ καὶ δὲν λύει ἀκριβῶς πάντας τοὺς ἔρωτες τοῦ δοθέντος ζητήματος ὡς ἡ ἑτέρα, πλεονεκτεῖ ὁμοίως ἐν πολλοῖς ἐκείνης, ἐπειδὴ ὁ συγγραφεὺς ταύτης ἀνέγνωσε πολλὰς περὶ τῶν διαφορῶν τοῦ ζητήματος ἔργων πραγματείας οὐ μόνον ἐν ξένοις γλώσσαις γεγραμμένας, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, αἵτινες ἔμειναν ἄγνωστοι εἰς τὸν τῆς πρώτης. Ἐκ τούτων δὲ πασῶν συνήγαγεν ὕλην ἀφθονον, ἥτις εἰ καὶ δὲν εἶναι ἐπιστημονικῶς διατεταγμένη καὶ ἐξηκριβωμένη, εἶναι οὐχ ἥττον πολυτίμητος καὶ πλεῖστον. Θέλει συντελεσθῆ εἰς ἀκριβῆ λύσιν τῶν ἔρωτων τοῦ ζητήματος· ἀν δὲ συγγραφεὺς αὐτὸς, πλείονα καιρὸν ἔχων καὶ ἔφραση, ἐπιχειρήσῃ εἰς τὸ μέλλον νὰ ἐπεξεργασθῇ ταύτην, καὶ μάλιστα τὰς τῶν λογίων βιογραφίας καὶ τὰς περὶ γλώσσης ζήτημα, ἅτινα καὶ ἀκριβέστερον ἐξήτασε καὶ οὐδεὶς ἄλλος, ὅσον ἡμῖν γνωστὸν, ἠρεύνησε μέχρι τοῦδε· διότι τὴν μὲν ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἀρκούντως ἤδη ἐπεξεργάσθη κατὰ τὰς νῦν γνωστὰς περὶ αὐτῶν εἰδήσεις (1) ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει κ. Παρανίκης ἐν τῷ πρὸ μικροῦ ἐκδοθέντι Σχεδιάσματι περὶ αὐτῶν, τὸ δὲ περὶ ἑλληνικῶν τυπογραφειῶν ὁ κ. Πυλὸς Λάμπρος· ὥστε δύναται νὰ παραλείψῃ αὐτὰ ὁ συγγραφεὺς, ἂν δὲν ἔχη νὰ εἴπῃ εἰς τὸ μέλλον πλείω καὶ τελειότερα περὶ τούτων, νὰ ἐπιστήσῃ δὲ πᾶσαν τὴν προσοχὴν του εἰς τὰς βιογραφίας τῶν ἑλλήνων λογίων, ἀφαιρῶν τὰ ἄλλοις περιττὰ φαινόμενα, ἐπανορθῶν τὰ πλημμελῶς εἰρημένα καὶ συμπληρῶν τὰ ἐλλείποντα. Δέον ὁμοίως νὰ προσέχη μὴ ἐν τοῖς λόγοις κατατάσῃ ἄνδρας μικροῦς ἢ κοινῆς παιδείας, ἔχων ὑπ' ὄψιν ὅτι διδάσκαλος τῶν πρώτων στοιχείων τῆς γλώσσης, ἢ ἀτυ-

χῆς μεταφραστῆς ξένου συγγράμματος, ἢ μαθητῆς ἐνδόξου διδασκάλου δὲν ἔχει διὰ τούτου προσόντα ἱκανὰ ἵνα καταριθμηθῇ εἰς τοὺς λογίους τοῦ ἔθνους· τούναντίον ἡ κατὰ τάξιν τοιούτων εἰς τὴν χορείαν τῶν τοῦ ἔθνους λογίων καὶ τὴν δόξαν τούτων ἐλαττώνει καὶ γελοῖαν μᾶλλον ἀπειροκαλίαν ἢ ἀληθῆ ἐθνικὴν φιλοτιμίαν ἐμφαίνει.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε βρῆθέντων γίνεται φανερόν, ὅτι καὶ τὸ δεύτερον πῶνημα ἔχει ἐλλείμματα ἱκανὰ, δι' ἃ μέχρι τινὸς ἐδίστασαν οἱ κριταὶ ἂν ἔπρεπε νὰ βραβεύσωσιν αὐτό. Ἀβδόντες ὁμοίως ὑπ' ὄψιν τὰς πολλὰς τοῦ θέματος δυσχερείας καὶ τὴν ἀξέπικνον τοῦ συγγραφέως φιλοπονίαν, τσαούτην καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τόσον χρήσιμον ὕλην πολλαχόθεν συλλέξαντος, καὶ κρίνοντες δίκαιον νὰ ἀμειψῶσι τοὺς μέχρι τοῦδε φιλοτίμους αὐτοῦ πόρους, νὰ ἐμψυχώσωσι δὲ αὐτὸν πρὸς μέλλοντας ἄλλους, δι' ὧν δύναται νὰ συμπληρώσῃ τὰ ἐλλείμματα καὶ νὰ καταστήσῃ τὸ ἔργον του τελειότερον καθ' ὕλην τε καὶ κατ' εἶδος, πιστεύοντες ὅτι συντελεῖται οὕτως ἀρμόδιόν τι μνημεῖον τῆς ἡμετέρας εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἔθνους μοχθήσαντας καὶ ὑπὲρ τῆς κατάρσεως ἡμῶν πίστεως γενναίως ἀγωνισθέντας μακαρίους ἐκείνους ἄνδρας, ἀπεφάσισαν ν' ἀπονεύσωσιν εἰς αὐτὸν τὸ χιλιόδραχμον βραβεῖον, ὅπερ ἡ ἀξέπαινος φιλογένεια τοῦ ἀγωνοθέτου, τοῦ φιλοτίμου ἡμῶν ὁμογενοῦς, κυρίου Θεοδώρου Π. Ροδοκανάκη, πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου ὥρισε. Βραβεύοντες λοιπὸν τὸν συγγραφέα, προτρέπουσιν αὐτὸν νὰ συμπληρώσῃ διὰ νέων ἐρευνῶν τὰ κενῶν μέρη τοῦ πονήματός του, νὰ διορθώσῃ ἐπιμελῶς ὅσα γλωσσικὰ ἢ ἱστορικὰ ἀμαρτήματα ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ, νὰ δώσῃ διὰ λογικῆς βραβάνου ἐπιστημονικωτέραν εἰς πάντα τὰ μέρη αὐτοῦ μορφὴν, ἵνα τοιοῦτο γενόμενον ἐκδοθῇ διὰ τοῦ τύπου πρὸς τιμὴν αὐτοῦ τοῦ φιλοπονήσαντος, εἰς κοινὴν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀφέλειαν καὶ εἰς πληρωσὴν τῆς ἐπιθυμίας τοῦ φιλογενεστάτου ἀγωνοθέτου.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 6' Μαΐου 1867.

Οἱ ἐπι τοῦ ἀγῶνος
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΕΩΠΙΟΣ
ΦΙΛΑΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ.

Ἰδοὺ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω ἀγωνοθετῶν προταθέντα νέα ζητήματα διὰ τὴν πέμπτην καὶ ἑκτην περιόδον. Καθ' ἡμᾶς, τὸ δεύτερον εἶναι ἀπουδαίωτον πρὸς τὴν καυτέραν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἀσχοληθῆσάμενοι δὲ εἰς κοῦτο θέλουσιν εἶρε ἱκανὰ βοηθήματα ἐν τῇ Παρδῶρα, ἐκδοθέντα τε καὶ ἐκδοθησόμενα.

(1) Ἀναμνησθέντων νομιζομεν ὅτι εἴτε θέλει συνταχθῆ ἀκριβῆς καὶ τελεία ἱστορία τῶν Σχολείων τῆς Ἑλλάδος, ἔταν εἰ κατὰ τόπους λόγιοι ἐπιχειρήσωσι νὰ περιγράψωσιν ἐν μονογραφίαις τὴν ἱστορίαν ἐκάστου Σχολείου, συλλέγοντες τὰς περὶ τούτου εἰδήσεις ἐκ τε τῆς μνήμης τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ ἐκ παραδόσεων καὶ ἐπιθῶν ἄλλοθεν δύναται νὰ εὐρωσιν αὐτάς. Ἀπέδειξίς τῆς ἀληθείας τούτου εἶναι αὐτὸ τὸ τοῦ Παρανίκα Σχεδιάσμα, ἐν ᾧ ἀκριβῶς μὲν περιγράφεται ἡ ἱστορία μόνων ἐκείνων τῶν Σχολείων, ἂν οὕτως εἴχεν ὑπ' ὄψιν ταυαύτας μονογραφίας, αὐτῶς δὲ πάντων τῶν λοιπῶν, περὶ ὧν μόνον εἰκαστικὰ φέρει ἢ ἀσθενεῖς ἀποδείξεις. Διὸ προτρέπομεν καὶ παρακαλοῦμεν τοὺς κατὰ τόπους λόγιους καὶ διδασκάλους νὰ μὴ ἐκνήσωσι νὰ ἀναζητήσωσι καὶ διὰ τύπου γνωστοποιήσωσιν ἢ ἐν μονογραφίαις ἢ διὰ τῶν περιοδικῶν συγγραμμάτων ὅσα εἰδήσεις βρῆθῶσι καὶ συλλεθῶσι περὶ τῶν παρ' αὐτοῖς Σχολείων, βέβαιον ὅτις εἰ παρήκουσιν οὕτω σπουδαίαν συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς παιδείας.

Πέμπτης περιόδου ζήτημα, όπερ πρέπει να λυθῆ εντός των δύο από τούδε ετών, αἱ δὲ περί τούτου πραγματεῖαι εἰσι δεκατὶ μέχρι τῆς 4 φεβρουαρίου 1869.

Ἡ μυθολογία καὶ ἡ τοῦ θείου λατρεία καθ' Ὀμηρον.

Ἐνταῦθα ἐξεταστέα

α) Πόσοι τῶ Ὀμήρω γνωστοὶ θεοὶ καὶ τίς ἡ φύσις ἐκάστου.

β) Τίς ἡ σχέσηις αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους, πρὸς τὴν φύσιν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

γ) Ἐν διαστῆλλωνται ἀπ' αὐτῶν οἱ δαίμονες, καὶ τίς ἡ τούτων φύσις.

Δεύτερον ἐξεταστέα

α) Ὁ τόπος τῆς τούτων λατρείας ἤτοι ναοὶ, τεμένη, βωμοὶ, μνητεῖα καὶ παντὸς εἶδους ἱερά.

β) Τὰ πρόσωπα δι' ὧν ἐκτελεῖται ἡ λατρεία ἤτοι ἱερεῖς, μάντις καὶ οἱ τούτων ὑπηρέται καὶ ταῖς τοιαῦτα.

γ) Τὰ τῆς λατρείας ἰδίως ἤτοι εὐχαί, θυσίαι, ἀραι, ἔρκοι, μνητεῖα, κτλ.

δ) Ὁ χρόνος καθ' ὃν ἐκτελοῦνται τὰ τῆς λατρείας, ἐνθα καὶ περί ἑορτῶν, καὶ ἀγώνων κτλ.

Τελευταίον ἐξεταστέον ἐν ἀμφοτέροις ἐν ὑπάρχει διαφορά ἐν Ἰλιάδι καὶ Ὀδυσσεΐ, ἐξ ἧς ἠθελεν εἰκάσαι τίς διάφορον ποιητὴν καὶ χρόνον τῆς ποιήσεως τῶν ἐπῶν τούτων.

Β'.

Ἰκτῆς περιόδου ζήτημα, όπερ πρέπει να λυθῆ εντός των τεσσάρων από τούδε ετών, αἱ δὲ περί τούτου πραγματεῖαι εἰσι δεκατὶ μέχρι 4 φεβρουαρίου 1871.

Νὰ συλλεθῶσιν ὅσον πλείστον ἑλληνικῶν τόπων τὰ ἑλληνικά ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ συνήθειαι, καὶ τὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ ἐν τοῖς σωζομένοις συγγραφεῖσι μνημονοῦμενα, ὡς γνωστῆ τούτων ἡ ταυτότης καὶ διαφορά.

Ἡ συλλογὴ αὕτη πρέπει νὰ περιλάβῃ τὰ τοῦ γάμου ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ τὴν ἐν τῷ οἴκῳ σημασίαν τῆς γυναίκας, τὰ τῆς γεννήσεως καὶ πρώτης ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν, τὰ παιγνία τούτων, τὰς ἐν τῷ βίῳ προλήψεις καὶ δαιτυμονίας, ὡς βασικανίας, ἐπωδάς, μαγείας, μάντιας παντὸς εἶδους, τὰ περί στοιχείων καὶ βουκολάκων καὶ λοιπῶν φανταστικῶν ὄντων παντὸς εἶδους, ὄνειρα, ἀνύγματα, γρίφους καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ τελευταίον τὰ κατὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφήν ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ τὰς περί νεκρῶν δόξας τοῦ λαοῦ.

Ἐν πᾶσι πρέπει νὰ δνομαζῆσται ἀκριβῶς ὁ τόπος, ὅθεν λαμβάνονται τὰ περιγραφόμενα ἔθιμα, καὶ εἰ

δυνατὸν νὰ φέρωνται πρὸς πίστωσιν καὶ μαρτυρίας, παρεμβλλομένων πρὸς βεβίωσιν τοῦ λόγου καὶ ἀμαρτῶν, ὅσα αὐτοσχεδιάζονται εἰς διαφόρους τοῦ βίου περιστάσεις ὑπὸ τοῦ λαοῦ, πρὸ πάντων δὲ ἀνεκδότων.

Εἰς εὔρεσιν τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις βοηθοῦσιν ἐκτὸς ἑλλων πολλῶν ἀρχαιοτέρων τὰ συγγράμματα τοῦ Becker, ὁ μὲν Χαρικλῆς εἰς εὔρεσιν τῶν κυρίως ἑλληνικῶν (καὶ τὸ τοῦ H. F. Hermann περί τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν ἑλλήνων σύγγραμμα), ὁ δὲ Γάλλος καὶ ὁ δ' καὶ ἑ τόνος τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας τοῦ αὐτοῦ Becker εἰς εὔρεσιν τῶν ἐν τοῖς ῥωμαϊκοῖς καὶ βυζαντινοῖς χρόνοις συνήθων καὶ παρ' ἑλλήσιν ἠθῶν καὶ ἐθίμων. Τὰ συγγράμματα ταῦτα, καὶ ὅσα ἄλλα ἐν τούτοις μνημονοῦνται, θέλουσιν ὀδηγήσαι ἑτι καὶ εἰς εὔρεσιν τῶν καθ' ἡμᾶς ἠθῶν καὶ ἐθίμων. Κυρίως ὅμως εἰς εὔρεσιν τούτων βοηθοῦσι πρῶτον αὐτὸς ὁ νῦν βίος τῶν ἀρχαϊκῶς ἐτι ζώντων κατοίκων τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἐν ταῖς τουρκικαῖς χώραις ἑλλήνων, ὅπου μάλιστα ὑπῆρχον τὸ πάλαι ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, εἴτα αἱ τῶν Εὐρωπαϊκῶν περιηγήσεις εἰς διαφόρους τῆς Ἑλλάδος χώρας, καὶ τελευταίον τὰ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων μέχρι τούδε συγγραφέντα, ὧν πολλὰ ὀνομαζέει ὁ Γερμανὸς Curt. Wachsmuth ἐν τῷ πονήματι αὐτοῦ, ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ἐν τῇ νῆα, ἐκδοθέντι τὸ 1864.

Εἰς γνώσιν τῶν βουλομένων νὰ κατέλωσιν εἰς τὸν ἀγῶνα ἔστωσαν καὶ τάδε

α) Τὸ δοθησόμενον ἄθλον εἰς τὴν δοκιμωτέραν διατριβὴν ἔσται χιλιόδραχμον.

β) Εἰς λύσιν τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων καλοῦνται πρὸ πάντων οἱ τοῦ Πανεπιστημίου φοιτηταί, καὶ ἰδίως οἱ τῆς φιλολογίας, καὶ πᾶς ἐν γένει ἑλλήν, εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος οἰκεῖ. Ἐξαιροῦνται μόνον οἱ τοῦ Πανεπιστημίου καθηγηταί.

γ) Εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ γράψαντος ἀφίεται νὰ συγγράφῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἢ εἰς τὴν τῶν καθ' ἡμᾶς λογίων νεωτέραν ἑλληνικὴν γλῶσσαν προτιμωτέρα ὅμως εἶναι ἡ ἀρχαία διὸ ἐν ἰσότητι τῶν ἄλλων ἀρετῶν προτιμηθήσεται ἢ εἰς ταύτην γεγραμμένη διατριβή.

δ) Ἐκάστη διατριβὴ πρέπει νὰ πληροῦ πάντα τοῦλάχιστον τυπογραφικὰ φύλλα τυπωθείσα.

ε) Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν πρέπει νὰ σταλῶσιν αἱ διατριβαὶ ἀνωδύμως εἰς τὴν Πρυτανεῖαν τοῦ Πανεπιστημίου ἢ εἰς ἓνα τῶν ἀγωνοδικῶν μετ' αὐτῶν δὲ καὶ δελτίον ἐσφραγισμένον, φέρον ἐγκλειστον τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ἔξω δὲ γεγραμμένον ῥητόν τι ἢ σύμβολον, ὅπερ πρέπει νὰ προτάσῃται καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλίδος τῆς διατριβῆς ἐκάστου. Πᾶσα διατριβὴ μετὰ τὴν προθεσμίαν ἐλ-

θοῦσα εἶναι ἀπαράδεκτος. Ὡσχύτως ἀπαράδεκτος καὶ ἡ κακῶς ἢ δυσαναγνώστως γεγραμμένη.

ς) Ἡ κρίσις τῶν ἀγωνοδικῶν ἀναγνωσθήσεται τῇ γ' Μαιου, ἡμέρᾳ τῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἰδρυσεως κατὰ τὰ ὁρισθέντα ἔτη. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς κρίσεως ὁ τοῦ Πανεπιστημίου Πρύτανης, ἀποσφραγίσας τὸ δελτίον τῆς βραβευθησομένης διατριβῆς, ἀνακηρύξει τὸ τοῦ νικητοῦ ὄνομα, καὶ ἀποδώσει αὐτῷ τὸ χιλιόδραχμον ἄθλον.

ἩΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚῃ.

(Συνέχ. Ἰδι. φυλλ. 411.)

Β'.

Ἵποθέσεις ἐν Ἀμερικῃ.

Ὀυδαμοῦ τοῦ κόσμου οἱ ἄνθρωποι ἀγαπῶσι τὰ χρήματα καὶ ἀγωνίζονται πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν τόσῳ πολὺ ὅσῳ ἐν Ἀμερικῃ. Φθάνει ἔργον τι νὰ εἶναι ἐπικερδῆς, καὶ ὁ Ἀμερικανὸς ἐπιχειρεῖ προθύμως αὐτὸ, ὅσα καὶ ἂν παρουσιάζει δυσκολίας ἢ καὶ κινδύνους. Ἄνθρωπος μὴ ἔχων ἀργύριον εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον εἶναι μηδὲν.

- Γνωρίζεις τὸν δεῖνα; ἐρωτῶσιν οἱ Ἀμερικανοί.
— Ναι, ἀξίζει εἴκοσι χιλιάδες, τάλληρα.
— Καὶ ἐκεῖνον;
— Ὡ! αὐτὸς δὲν ἀξίζει τίποτε.

Ποτὲ δὲν ἀκούεις νὰ δμιλῶσι περί ἀρετῆς, περί παιδείας, περί προσωπικῆς ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀξίας.

Ἡ διάπυρος ὅμως αὕτη φιλοκέρδεια, ἥτις γεννᾶται μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ συναποθνήσκει μετ' αὐτοῦ, δὲν ἔχει σκοπὸν, ὅπως ἐν Εὐρώπῃ, τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν εὐζωίαν ἐξ ἐναντίας ἐν Ἀμερικῃ ἡ θέσις τοῦ ζῆντος ἐκ τοῦ εισοδήματος τῶν κτημάτων αὐτοῦ εἶναι ἀγνωστος, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ αὐτὴν. Κατὰ πρῶτον κερδαίνουναι χρήματα ὅπως ζήσωσιν, ἔπειτα ὅπως ἐπιχειρήσωσιν ὑποθέσεις, καὶ μετὰ ταῦτα ὅπως ἀναπτύξωσιν αὐτάς ἢ ἐργασία οὐδέποτε πύσει.

Ἐὰν εἴπῃς εἰς Ἀμερικανὸν ὅτι ἐπιθυμεῖς νὰ κατορθώσῃς ἐτήσιον εισόδημα πενήτηκοντα φέρ' εἰκοῖν χιλιάδων δραχμῶν ὅπως ἀποχωρῶν ζῆσις ἐν ἡσυχίᾳ, αὐτὸς δὲν θά σ' ἐνοήσῃ. Οἱ Ἀμερικανοὶ εἶναι ἄλλοι χαρτοπαῖκται, οἵτινες χαρτῖα ἔχουσι τὸν κόσμον καὶ στοιχημα (enjeu) τὰ χρηματιστήρια. Οἱ χαρτοπαῖκται δὲν διορθοῦνται ποτέ ὅταν κερδήσωσι θέλουσι νὰ κερδήσωσι καὶ ἄλλα καὶ ὅταν χάσωσι θέλουσι νὰ λάθωσιν ὀπίσω τὰ ἀπολεσθέντα. Καὶ ἐὰν δὲν ἔχωσι χρήματα νὰ παίξωσι, βλέπουσι τοὺς

παίζοντας καὶ παίξουσι καὶ αὐτοὶ κατὰ φαντασίαν.

Τὸ ἀκαταγώνιστον τοῦτο πάθος τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τοῦ κέρδους, τοσοῦτον ἐξάπτει τὰς κεφαλὰς, ὥστε παράδοξον δὲν εἶναι νὰ γεννηθῆ νέον εἶδος ποιητῶν ἀγνωστον μέχρι τούδε, τὸ τῶν ποιητῶν τρυπῶν. Ἴδου τί μοι συνέβη μίαν τῶν ἡμερῶν

Συνωμίλου μετὰ τινος νέας κυρίας, ἐχούσης τὰ κάλλος ἰσάγγελον ἐλέγομεν δὲ περί τῶν προνομίων ἅτινα ἔχουσιν ἐν Ἀμερικῃ αἱ γυναῖκες, διὰ τε τὴν ἄκρην πρὸς αὐτάς συγκατάθεσιν τῶν ἀνδρῶν, καὶ διὰ τὴν προστασίαν τῶν νόμων.

— Ἐχεις δίκαιον, μοι εἶπεν ἐν γένει εἰμεθα εὐτυχεῖς εἰς τὴν Ἀμερικῃ καὶ ὅμως ἐπιθύμουν ν' ἀνήκω εἰς τῶν ἀνδρῶν τὸ γένος.

— Θὰ ἦτον λυπηρὸν, ἀπεκρίθην ἀλλὰ διὰ τί ἐπιθυμεῖτε ν' ἀνήκετε εἰς τὸ ἀθλιότερον ἡμῖς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους;

— Διὰ τί; ἀνεφώνησεν ἐντόνος καὶ ἐρωτᾶτε;

Εἶπε καὶ ἡ ὄψις αὐτῆς ἐξήφθη οἱ γαλανοὶ αὐτῆς ὀφθαλμοὶ ἔλαμψαν ὑπὸ μακρῆς καὶ μελινας βλεφαρίδας λάμπιν ἱεροφάντου, καὶ ὀλόκληρον αὐτῆς τὸ πρόσωπον ἐφάνη καταληφθῆν ὑπὸ μεγάλης καὶ ποικτικῆς ἰδέας. Ταῦτα ἰδὼν ἐνόησα ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἦτο ἀνὴρ ὅπως διακῆ στρατῶν ἢ πόλιν, ὅπως θέλλῃ τὰ πλήθη διὰ τῆς εὐγλωττίας, ἢ καὶ ὅπως ἀγωνισθῆ νὰ κατακτήσῃ τὴν Μεξικὴν ἢ τὴν Κοζόβαν, αὕτη ὅμως πλησιάζασά με

— Ἐπεθύμουν, εἶπε, νὰ ἦμην ἀνὴρ διὰ νὰ γίνω ἄνθρωπος ὑποθέσεων (business man).

Ἄλλ' εἰ καὶ ἀγαπῶσι τοσοῦτον τὰ χρήματα οἱ Ἀμερικανοί, δὲν εἶναι ὅμως φιλάργυροι ὡς ὁ φιλάργυρος τοῦ Μολιέρου. Ὁ τοιοῦτος φιλάργυρος ἀγαπᾷ τὰ χρήματα ὡς χρήματα, φυλάττει μετὰ φόβου καὶ κρόπτι αὐτὰ καὶ ὑποβάλλει ἑαυτὸν εἰς δεινοτάτας στερήσεις, μόνον δὲ ἠδονὴν αἰσθάνεται τὸ νὰ βυθίζῃ τὰς ἀγνεῖς αὐτοῦ χεῖρας εἰς σάκκους χρυσοῦ, τοὺς ὁποίους οὐδέποτε θά κενώσῃ.

Ἴδου δὲ καὶ πῶς ὁ τρόπος τοῦ ζῆν πάντων σχεδὸν τῶν ἐν Νεοεβοράκῳ καταγινομένων εἰς ὑποθέσεις. Καὶ ὁ πλουσιώτερος καὶ ὁ ἔσχατος ὑπάλληλος ἐγείρονται καθ' ἑκάστην τὴν ἐβδόμην ὥραν, καὶ ὅταν τὸ ψῆχος εἶναι παγερὸν, καὶ ὅταν ἡ ζέστη εἶναι πνιγρὰ. Σμειωτέον δὲ ὅτι ὅλα τὰ κλίματα εὐρίσκονται ἐν Νεοεβοράκῳ, τὴν αὐτὴν ἡμέραν πολλάκις.

Τὸ πρόγευμα ἐτοιμάζεται διὰ τὴν ἐβδόμην καὶ ἡμίσειαν, ἢ τὸ πολὺ διὰ τὴν ὀγδόην ὥραν καὶ εἴτε ἑκατομμυριοῦχος εἴσσι εἴτε πτωχός, συγκροτεῖται ἐν καφέ μετὰ γάλακτος ἢ τετοῦ (1), καὶ ἐκ τεμαχίου χοιρομηνίου, τὸ ὅποιον ἐνίστη ὑποχωρεῖ εἰς κρεῖον βοσμηπίφ. Μετὰ ταῦτα μεταβαίνει εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς πόλεως, ὅπου γίνονται αἱ ἔμπο-

(1) Κατ' ἔτος ἀγαθίσαι ἡ Ἀμερικῃ 36,200,000 λίτρας τετοῦ.

ρικοί υποθέσεις. Τὴν ὀγδόην ὥραν ἢ τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν πάντες εὐρίσκονται εἰς τὰς οἰκίας θέσεις. Καὶ βλέπεις τότε εἰς τὴν Wall-Street καὶ τὰς παρακειμένας δόδους ἐργασίαν μνημύκων ἀναβαίνουνσι, καταβαίνουνσι, συνθλίβονται, χειρονομοῦσι πρὸς ἀλλήλους ὅπως μὴ δμιλοῦντες ἀναλώσωσι πολὺν χρόνον. Μία δὲ καὶ μόνη ιδέα κατέχει πάντας, πῶς ἂν ἀπατήσῃ ὁ εἰς τὸν ἄλλον, καὶ πῶς νὰ μὴ ἀπατηθῇ.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος τῶν υποθέσεων ἐργάζεται, δὲν ἔχει οὔτε πατέρα, οὔτε μητέρα, οὔτε ἀδελφόν, οὔτε ἀδελφὴν, οὔτε φίλον, οὔτε ἐρωμένην, οὔτε θεόν, οὔτε διάβολον· μόνον υποθέσεις καὶ ἀγοραστὰς ἔχει. Ὁ πλεόν εὐαίσθητος, ὁ πλεόν ἐνάρατος, πατήρ, ὁ πλεόν πιστὸς σύζυγος, ὁ πλεόν σάφρων ἐραστής ἀπολιθοῦνται, γίνονται ὅπως ἀναίσθητοι ὅταν καταγίνονται εἰς τὴν πώλησιν ἀσπίων τινῶν ἀλείμματος ἢ δεμάτων τινῶν μπακαλίου. Τὴν ὥραν ἐκείνην ἢ καρδίαν τοῦ ἀλλοιοῦται, γίνεται τάλληρον. Ἐάν ἐλθῶν τις εἶπῃ ὅτι ἐπνίγησαν πάντες οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ· « Περὶμένε με, ὅ ἀποκριθῇ, ἐλίγον νὰ τελειώσω, καὶ μετὰ ταῦτα σὲ ἀκούω. » Τὴν φιλοσοφικὴν ἀναλογίαν τῶν στοιχείων ὑπερέβη ἡ ἐμπορικὴ ἀναλογίαι τῶν Ἀμερικανῶν.

Νέας τις ἀναχωρήσας ἐν Νεοεβοράκῳ ἀπήλθεν εἰς Ἰνδίας χάριν κέρδους. Μετὰ δέκα δὲ ἔτη ἐπανελθὼν ἀπήνησε κατὰ τύχην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ζη. ἀποβιβάσθεις,

— Καλῶς ὤρισες! εἶπεν ὁ ἐν Ἀμερικῇ εὖγε! τὴν ἡλθε;

— Ναι! καὶ σὺ πῶς εἶσαι;

— Πολλὰ καλὰ! χάρω ὅτι σὲ εἶδα, καὶ πολὺ.

— Καὶ ἐγὼ ὁμοίως.

— Ἐκαμὲς καλὸν ταξεῖδι;

— Ἀρετὰ καλόν. Καὶ εἶδῶ πῶς εἶπες σεις;

— Ἀρετὰ καλὰ.

— Τί νέα ἔχεις;

— Κανέν. ἢ ναι! ἔχω ἓνα καὶ μεγάλον. ...

— Ποῖον;

— Ἀν τὸ ἡξυρίζεις; ἀπέθανεν ὁ πατήρ μας.

Τοῦτο ἀκούσας ὁ νεώσι ἐλθὼν ἐγένετο κατηφής, καὶ ἤρχισε νὰ συρίζῃ πενθίμως ὡς ἂν ἐλεγε· ὦ διάβολε! Μετὰ μικρὸν ὅμως ἠρώτησε· — Ἀν μὲ λέγεις, πῶς πηγαίνουν τὰ βαμβύκια; ἔχουν τιμὴν;

Τὸ παράδειγμα τοῦτο εἶναι χαρακτηριστικόν, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ γενικόν.

Αἱ υποθέσεις διακόπτονται περὶ τὴν δευτέραν ὥραν, ὅτε γέγονται οἱ ἔμποροι διὰ τὰ ξυνοδοχεῖα, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς εἶναι μέγας πρὸς τὸ κάτω μέρος τῆς πόλεως, βρέθησαν τὴν ὥραν ἐκείνην σιωπηλῶν δαιτημόνων, αἵτινες φαίνονται λυπούμενοι τὸν καιρὸν ὅσον κατὰ τὴν εἰς τὸ νὰ τραπεύσιν.

Τὸ γέφυμα διζορεῖ ὀλίγον καὶ εἶναι λιτόν· ἦτοι κρέμα μὲ χόρτα, ἐψάριον, καὶ ἀντὶ μὲν ὀπωρικῶν μέγα τεμάχιον πίττας σχεδὸν ὠρῆς, ἀντὶ δὲ οἴνου δροσερὸν ὕδωρ. Μετὰ τὸ γεῦμα ἐπανερχοῦνται πάντες εἰς τὰ γραφεῖα καὶ ἐξακολουθοῦσιν ἐμπροσθεύμενοι μέχρι τῆς ἑαυτῆς ὥρας. Ὁσάκις ὅμως συμπεῖν κατεπίγουσά τις ὑπόθεσις, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ καταστήματος ἐργάζεται μόνος μέχρι τῆς ἐνάτης ἢ καὶ δεκάτης.

Ἰδοὺ δὲ ποῖα ἡ διαφορὰ τῆς διαίτης μεταξὺ πλουσίου ἐμπόρου καὶ ἐμπορικοῦ ὑπαλλήλου, λαμβάνοντος ἐξήκοντα δραχμὰς τὴν ἐβδομάδα. Ἐκείνος μὲν ἔχει κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς πόλεως μεγαλοπρεπῆ καὶ εὐρύχωρον οἰκίαν, τῶν καλῶν τῆς ὁποίας δὲν ἀπολαύει σχεδὸν ποτέ· οὗτος δὲ ἂν καὶ δὲν ἔχει οἰκίαν εἰς κανὲν μέρος τῆς πόλεως, ἀναπαύεται ὅμως καὶ διασκεδάζει καθ' ἑσπέραν εἰς τὸ boarding-house, συνδιαλεγόμενος γλυκὰ γλυκὰ μὲ τὰς νέας.

Ἡ Ἀμερικὴ εἶναι ὁ ἐμπορικώτατος καὶ βιομηχανικώτατος τόπος τοῦ κόσμου· αὐξάνουσι δὲ καὶ ἀναπτύσσουσι τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν ἡ ἀρκατοκρατία καὶ ἡ ἐμπειρία· σημειωτέον ὅμως ὅτι καὶ οἱ νόμοι παρέχουσι πᾶσαν εὐκολίαν πρὸς αὐτάς. Οὐδεὶς κανονισμὸς περιορίζει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιτηγελμάτων· οὐδὲν προνόμιον προστατεύει τὸ μὲν, καὶ ζημιοῦν τὸ δέ· οὐδεὶς φόρος ἐπιβάλλεται εἰς τὰ ἐμπορικὰ εἶδη· οὐδεὶς τυράννικὸς ἐλεγχος, οὐδεὶς μία διατίμησις, οὐδὲν κώλυμα· εἰς ἐναντίας ἢ περὶ τὴν πώλησιν καὶ τὴν ἀγορὰν παντὸς πράγματος ἐλευθερία εἶναι μεγίστη. Ἰδοὺ διὰ τί συνεχθῆ, ἐντὸς πολλῶν τριῶν μηνῶν, οἱ ἐμπορευόμενοι ἀλλάζουσιν εἶδος ἐμπορίας· ὁ κατὰ πρῶτον φέρ' εἶπεν ἀρτοποιὰς γίνεται παντοπώλης, καὶ μετὰ ταῦτα κρεοπώλης, πωλητὴς ἐνδυμάτων τοῦ σύρμου, κατασκευαστὴς φρεστῶν, ἀνθοπώλης, θεμελιωτὴς νέας θρησκείας, κουρεύς, διδάσκαλος κυμβάλου καὶ τὰ ταιαῦτα. Ἡ ὑπερ πτωχεύσαντος ἐμπόρου ὑπὸ λήψης οὐδόλως ἐλαττοῦται· οἱ δὲ πιστωταὶ εὐκόλως λησμονοῦσι τὸν πτωχεύσαντα, ὅστις εὐθὺς ἐπιδίδεται εἰς νέας ἐπιχειρήσεις. Ἐπειδὴ δὲ βᾶσιν ἀναλλοίωτον διαγωγῆς ἔχει ἕκαστος τὸ δόγμα τοῦτο· « ὁ χρόνος εἶναι χρήματα, » προτιμᾷ νὰ πιστεύῃ τὸν κακὸν ὀφειλέτην, ἢ νὰ καταναλώσῃ τὸν χρόνον αὐτοῦ συζητῶν τὰ περὶ τῆς πτωχεύσεως. Πρὸ τινῶν μάλιστα ἐτῶν ὁ πτωχεύσας οὔτε τὰ κατὰ στυγα αὐτοῦ εὐδαιμονοῦν· εἰς τοὺς δανειστάς· ἔλεγε μόνον· — Τόσον δύναμαι νὰ δώσω τοῖς ἐμμοῖν, ἢ δὲν δύναμαι νὰ δώσω τίποτε. — Πλὴν τούτου, ἐπειδὴ ἐν Ἀμερικῇ ὁ νόμος προστατεύει ἐν γένει τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐξασφαλίζει τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν, ἐάν τις ὀρκισθῇ ἐπὶ τῆς Θεῆς Γραφῆς ὅτι δὲν ἔχει τὸν τρόπον νὰ πληρώσῃ ὅσα ὀφείλει, παρῆι πᾶσα καταδίωξις. Ἐν Νεοεβοράκῳ ἐγένετο ἐσχάτως νόμος ἐξ-

αἰρῶν πάσης κατασχέσεως τὰς βιβλιοθήκας τῶν συγγραφέων, τῶν ἐφημεριδογράφων καὶ τῶν κληρικῶν. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐργαλεῖα, ὀποιδήποτα καὶ ἂν ὦσιν, ὑπόκεινται εἰς κατάσχασιν. Τινὲς δὲ τῶν Ἀμερικανῶν νομολόγων καὶ βάρβαρον ἀξιοῦσι τὴν φυλάκισιν τῶν ὀφειλετῶν. Πῶς θέλετε, λέγουσι, νὰ πληρώσωσι τὰ ὀφειλόμενα ἔταν ἀφαιρηθῶσι ἀπ' αὐτῶν ὁ μόνος τρόπος, ἡ ἐργασία, δι' οὗ δύνανται νὰ πράξωσι τοῦτο; Ἐξ ἐναντίας, προσθέτουσι, πρέπει νὰ βιάζωνται οἱ ὀφειλέται νὰ ἐργάζωνται ὅπως ἀποτίσωσι τὰ ἴδια χρέη.

Ἐάν τὸ ἐνδυμα, τὸ ὠρολόγιον, ὁ πῖλος, ἡ ράβδος, σου ἢ τι ἄλλο ἀρέσκουσαι εἰς τινὰ Ἀμερικανὸν, σ' ἐρωτᾷ ἀμέσως πῶσον τιμᾶται. Εὐκόλως δὲ συμπεραίνεις ἐκ τοῦ ἤθους τοῦ ὅτι λέγει καθ' ἑαυτὸν· « ἴσως μὲ τὸ εἶδος τοῦτο ἡμπορέσω νὰ κάμω ἐμπόριον. »

Εὐρέθην ποτὲ εἰς χορὸν πλησίον ζεύγους χορευτῶν. Ὁ κύριος, θέλων νὰ συνδιαλεχθῇ μὲ τὴν κυρίαν, ἀφου πρῶτον εἶπεν ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ καιρὸς ἦτο ὠραῖος (very fine weather), ἐπήνεσε τὰ στολισματὰ τῆς κεφαλῆς τῆς καὶ ἠρώτησε τὴν ἀξίαν τῶν. Ὁλοκλήρως ὠρας κατατρίβουσι πολλῶν τὸ ἐσπέρως· νέοι καὶ νέαι ὀμιλοῦντες περὶ ὀικονομικῆς κρίσεως, περὶ τῆς συγκομιδῆς τοῦ βάμβυκος, περὶ αἴτου, περὶ ἐμπορευμάτων στεγνῶν ἢ βρεγμένων καὶ καθεξῆς. Καὶ μὲν τὰς τοιαύτας ὀμιλίας δὲν ἀγαποῦσιν αἱ Ἀμερικανίδες, αἵτινες οὔτε εἰς τὰ ἐμπορικὰ ἀναμιγνύονται, οὔτε καὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν συζύγων τὰς ὑποθέσεις γινώσκουσιν· ἀλλὰ τοιαῦτα ἢ πρὸς τὰ ἐμπορικὰ ἀκατάσχετος κλίσις τῶν ἀνδρῶν, ὥστε λησμονοῦσιν ὅτι ὀμιλοῦσι πρὸς νέας.

Καὶ ὅμως οἱ Ἀμερικανοὶ εἶναι λίαν φιλόφρονες πρὸς τὰς κυρίας. Ἐάν τις γυνὴ παραδείγματος χάριν ἐμβῇ εἰς ἐργαστήριον καὶ εἶπῃ ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ ἴδῃ τὰ ἐμπορευμάτα χωρὶς ὅμως ν' ἀγοράσῃ τι, δεικνύουσιν αὐτὰ μετὰ πάσης προθυμίας. Τοῦτο λέγεται ἀγγλιστὶ magasinier. Ἀφου δὲ ἐξετάσῃ αὐτὰ, ἐξέρχεται χωρὶς κἂν νὰ εἶπῃ εὐχαριστῶ καὶ μεταβαίνει εἰς ἄλλο ἐργαστήριον ὅπως καὶ ἐκεῖ πράξῃ τὸ αὐτό.

Καθ' ὅδον δὲν πλήττουσι τὰς ἀνοὰς σου εἰμὴ αἱ λέξεις τάλληρα, ἐμπόριον, ζημία, κέρδη. Καὶ εἰς τὰ θέατρα, καὶ εἰς τὰ καπηλεῖα, καὶ εἰς τὰς λέσχας, καὶ εἰς ὅλα τὰ δημόσια μέρη, πανταχοῦ ἐν λόγῳ ἢ ὀμιλία περιστρέφεται εἰς ὑποθέσεις. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν παιδίκα δὲν ὑπάρχουσιν. Ἐγνώρισά ἀξιώλογόν τινα ταμίαν δώδεκα μόνον ἐτῶν ἡλικίαν ἔχοντα. Παιδίκα εἰς τὰ ὀποῖα ἀλλαχοῦ οὔτε δέκα λεπτὰ ἐμπιστεύεται τις, εἰς τὴν Ἀμερικὴν τρέχουσι καὶ εἰσπράττουσιν ἀξιώλογα ποσά. Προσπάθησον ἂν θέλῃς νὰ τ' ἀπατήσῃς· αὐτὰ ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐξῆλθον λογιστῆ. Τοσούτω δὲ κἂν τακτοῦσαι

πάντας τοὺς Ἀμερικανούς ἢ ἰδέα τοῦ συμφέροντος, ὥστε ἄτε ἀπέθανεν ὁ Ἀραγῶ, μοι εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν. « Θὰ ἐκέρδαινε βεβαίως πολλὰ χρήματα· ἡ ἀστρονομία εἶναι ἐπικερδεστάτη. »

Πολλῶν ἐγγέλσας ἀναπολῶν τί θὰ ἐγίνοντο εἰς τὴν Ἀμερικὴν οἱ καλλιτέχναι, οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ φιλόλογοι τῶν Παρισίων. Θὰ ἐγίνοντο βεβαίως ὅτι καὶ οἱ Κινεζοὶ ἐκεῖνοι ὑποκριταί, ὅτινες μὴ ἔχοντες μίαν ἡμέραν τί νὰ φάγωσιν εἰς Νεοεβοράκον, ἀπεφάσισαν νὰ κρεμασθῶσιν. Ἐκάρφωσάν μεγάλα καρφία εἰς τοὺς τοίχους, ἠτοίμασαν τὰς ἀγχόνας, καὶ ἦσαν ἔτοιμοι νὰ βάλωσιν εἰς αὐτάς τοὺς λαίμους των ὅτε ἦνοιξεν ἡ θύρα. Ἐπι πάντε λεπτὰ τῆς ὥρας, καὶ οἱ τρικονοτῆτρες Κινεζοὶ ὀλ ἦσαν κρεμασμένοι κατὰ σειράν.

Πρὸ τινος καιροῦ ἐγράφη περιεργότατον βιβλίον, ἡ βιογραφία τῶν ἐν Ἀμερικῇ πλουσίων ἐμπόρων, περιλαμβάνον λεπτομερεστάτας ἱστορικὰς εἰδήσεις περὶ τῆς περιουσίας ἐκάστου αὐτῶν. Οὔτε ὁ Δουμπε, οὔτε ὁ Σὺνς, οὔτε ὁ Ὀγγῶ, οὔτε ὁ Λαμαρτίν, οὔτε ὁ Σακσπὴρ, οὔτε ὁ Βολταίρ, οὔτε ὁ Γκρέτ, οὔτε ὁ Σίγλερ, οὔτε ὁ Βάϊρων, οὔτε ὁ Σερβαντῆς, οὔτε ὁ Δάντης, οὔτε ὁ Τάσσο, οὔτε ὁ Βιργίλιος, οὔτε ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ αὐτὸς ὁ Πῶλ δὲ Κόκ, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μαγεύσῃ τοὺς Ἀμερικανούς ὅσον ἡ ἱστορία τῶν πλουσίων. Βιβλίον περιγράφον πῶς ὁ περιφθόμος κεφαλαίουχος Ζὼν ἤρχισε τὸν βίον του, πρῶτον μὲν σύρων κάρβον, ἔπειτα πωλῶν μῆλα, ἔπειτα κρόμμυα καὶ πράσα, ἔπειτα πικρὰ, ἔπειτα ξύλα, ἔπειτα βαμβύκια, ἔπειτα ἀλευρα· ὅτι μετὰ ταῦτα ἔστειλε πλοῖα μὲ πυρίτιδα εἰς τὴν Ἀφρικὴν, μὲ σπάθας καὶ πυροβόλα εἰς ἄλλον τόπον ὅπως προστατευθῶσιν ἢ ὅπως καταπολεμηθῶσιν τὰ καθαστώτα, ὅτι κατασκευάσαν ἀτμόπλοια, ἐχάραξε δρόμους, ἠνοιξε ἐκκλησίας δι' ὅλας τὰς θησαυρίας, ἀρχαῖας ἢ νεωτέρας ἀδιάφορον, ὅτι ἐπώλησε μαύρους εἰς τὴν μεσημβρινὴν καὶ ἐκήρυξε τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν· ὅτι ἔχει πλοῖα εἰς ὅλας τὰς θαλάσσας καὶ καταστήματα εἰς ὅλους τοὺς λιμένας· τοιοῦτο λέγω βιβλίον εἶναι πρὸς τὸν Ἀμερικανὸν ἀναγνώστην τὸ διδακτικώτατον καὶ ἐπαγωγώτατον τῶν συγγραμμάτων. Κατ' ἐμὲ δὲ ἐν μόνον πόνημα· δύναται νὰ διαγωνισθῇ πρὸς τὸ ὀβλιητρον τῆς Ἀρχῆς τῶν ἐν Ἀμερικῇ περιουσιῶν, ἡ ἱστορία τῶν πτωχεύσεων, περιέχουσα καὶ ὀδηγίαις περὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως αὐτῶν. Οἱ μὲν ὀ ἀναγινώσκουσι τὴν ἱστορίαν ταύτην ὅπως φυλάσσονται ἀπὸ τῶν χρεωκόπων, οἱ δὲ ὅπως χρεωκοπήσωσιν· ὀποιοδήποτε πάντες ὀ ἀναγινώσκουσαι αὐτήν.

Ἐπειδὴ ἕκαστος Ἀμερικανὸς ἔχει τὴν ἐλευθερίαν ν' ἀνοίξῃ ἐργαστήριον ὅπου θέλει καὶ νὰ πωλῇ ἢ νὰ

Ἐπειδὴ ἕκαστος Ἀμερικανὸς ἔχει τὴν ἐλευθερίαν ν' ἀνοίξῃ ἐργαστήριον ὅπου θέλει καὶ νὰ πωλῇ ἢ νὰ

εργάζεται εν αὐτῷ ὅ,τι θέλει, πολλάκις βλέπει καὶ εἰς τοὺς ὀρειοτέρους καὶ πολυπληθεστέρους δρόμους τοῦ Νιοεβοράκου, πλησίον καταστήματος μεγαλοπρεπῶν ἐνδυμάτων, σφαγεῖον βοῶν καὶ προβάτων, ἐν ᾧ σφάζονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν διαβατῶν τὰ ζῶα ταῦτα, ζαχαροπωλεῖον, φερετροποιεῖον καὶ τὰ τοιαῦτα.

Γάλλος τις θελήσας ν' ἀγοράσῃ πράγματα τινα χρήσιμα εἰς ἐνδυμασίαν, λαθασθεὶς εἰσῆλθεν εἰς ἐργαστήριον ὅπου κατασκευάζοντο φέρετρα διὰ νεκρούς. Καὶ κατ' ἀρχάς μὲν ἀνέφριξεν ἰδὼν ὄρθια τότε πένθημα ἀντιλήμενα· μετὰ μικρὸν ὅμως ἀνανήψας ἐγέλασε.

— Τί ἀγαπᾶτε, Κύριε; ἠρώτησεν εὐγενῶς ὁ ἐργαστασιάρχης.

— Ἐπεθύμουν ἐν φέρετρον, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ὁ Γάλλος.

- Ἐν μόνον ἐπιθυμεῖτε;
- Μὴ φθάνει ἐν πρὸς τὸ παρόν.
- Καὶ ποίου μεγέθους νὰ εἶναι;
- Τοῦ ἐδικοῦ μου.
- Δοκίμην εἶναι δι' ἀνθρώπων ἔχοντα τὸ ἀνάστημά σας;
- Αἰ, ἐμὲ τὸν ἴδιον.
- Πῶς, κύριε, θέλετε ἀπὸ τῶρα φέρετρον; δὲν περιμένετε...
- Ὄχι, κύριε, παρακαλῶ νὰ λάβετε τὸ μέτρον μου.
- Καὶ θέλετε ἀμέσως αὐτὸ;
- Ἀβρίον τὸ πολὺ, διότι βιάζομαι.
- Ἄ! ἐννοῶ... Σκοπεύετε νὰ γίνετε σήμερον αὐτόχειρ, καὶ ὡς ἄνθρωπος προβλεπτικός... Δοκίμην χαίρω, κύριε, ὅτι ἀπετάθητε εἰς ἐμὲ, ὁ ὀποιος ἠτοίμασα κατ' αὐτὰς φέρετρα ἀπὸ ἀκαζοῦ ἀρίστης ποιότητος.
- Ἔστιν ἀγοράζω ὅ,τι συνειθίζεται· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐνώσωμεν τὸ ἥδὺ τῷ ὀφελίμῳ. Εἶναι στερεὰ τὰ φέρετρά σας;
- Ἐγγυῶμαι διὰ τρία ἔτη.
- Πολλὰ καλὰ, σὰς πιστεύω. Λάβετε τὸ μέτρον μου, ἀλλὰ μὲ προσοχὴν διότι εἰμαι δύσκολος.
- Ἦμπορεῖτε, κύριε, νὰ ἀναθέσετε εἰς ἐμὲ πᾶσαν ἐμπιστοσύνην. Ποτὲ κανεὶς ἐξ ἑσῶν ἀνεπαύθησαν εἰς τὰ φέρετρά μου δὲν παρεπονέθη ἐνκρίτιον μου, διότι ἔχω τὸν καλλήτερον τεχνίτην.
- Ὁ ἀστὴς Γάλλος ἐδοκίμασε πολλὰ φέρετρα, ἔκαμε παρατηρήσεις, ἐπήνεσε τὸ ξύλον καὶ τὴν ἐργασίαν, προσέθετεν ὅμως ὅτι καὶ ὅλα τὸν ἐστενοχώρουν κατὰ τοὺς ὤμους. Τέλος πάντων ἤλθε καὶ ἡ ὥρα τῆς τιμῆς.
- Τὸ θέλετε, ἠρώτησεν ὁ ἔμπορος, μόνον ἢ διπλόν;

- Διπλόν, διότι εἶναι ζεστότερον.
- Ἀπὸ λευκοσίδηρον ἢ ἀπὸ μόλυβον;
- Ἀπὸ μόλυβον, ἐννοεῖται.
- Ἐξήντα τάλληρα.
- Ἐξήντα! Μὴν ἔχετε λάθος;
- Διόλου! ἂν θέλετε ἔτρομον σὰς τὸ δίδω εὐθρόντερον· ἀλλὰ νὰ κατασκευάσω ἐπίτηδες, εἶναι ἀδύνατον εἰς κατωτέρην τιμῆν. Ἠξέστετε ὅτι ἀπὸ τινος καιροῦ ὑπερετιμήθησαν τὰ φέρετρα, ἐξ αἰτίας τῆς χολέρας, τοῦ τύφου καὶ τῆς δυσεντερίας. Οἱ ἐργάται δὲν προφθάνουν.
- Διάβολε! τοῦτο χαλᾷ τοὺς λογαριασμούς μου. Ἐκαμα ὄλιαν μου τὰς προετοιμασίας καὶ προσδιώρισα μίαν ποσότητα χρημάτων διὰ τὸ φέρετρον· νὰ γείνω αὐτόχειρ μὲ ὅσην τιμῆν μὲ ζητεῖτε δὲν ἔχω τοὺς τρόπους! Θὰ περιμείνω ἕως ἔτου νὰ εὐθύνουν τὰ φέρετρα.
- Ὅπως ἀγαπᾶτε, κύριε. Ἰδέτε καὶ ἄλλα. Καλλήτερα ἔμω; δὲν θὰ εὐρετε.

Αἱ ἠνωμένοι Πολιτεῖαι, αἵτινες ὀφείλουσι τὴν ἀκατανόητον αὐτῶν εὐτυχίαν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἐμπορίαν, δὲν θὰ μείνουν βεβαίως περιωρισμένοι εἰς μόνον τὰ δύο ταῦτα ἐπαγγέλματα. Μετὰ τινος χρόνον ὁ φιλόδοξος καὶ φιλόπατρις αὐτῶν λαὸς, καλλιεργῶν τὸν νοῦν, θέλει καταταχθῆ μετὰ τῶν πρώτων ἐθνῶν τῆς οἰκουμένης. Ἀφοῦ πρῶτον στερεώσῃ τὴν ὕλικήν αὐτῶν παρουσίαν, θέλουσι στραφῆ ἀναμφιβόλως καὶ πρὸς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας. Καὶ σήμερον ἔτι, μετὰ τῶν ἀνθρωπομορφῶν ἐκείνων μυρμηκῶν, ὑπάρχουσι που νέοι τέττιγες τερετίζοντες δι' ὅλου τοῦ ἔαρος, χωρὶς φόβου νὰ μὴ ἔχουσιν τι νὰ φάγῃσι τὸν χειμῶνα. Καὶ μὲν δὲν εὐρίσκομεν σήμερον εἰς τὴν Ἀμερικὴν υἱὸς ἀσώτου, εὐρίσκομεν ὅμως υἱὸς γεννησιότερος τῶν πατέρων αὐτῶν, ἐννοοῦντας ὅτι τὰ χρήματα χρησιμεύουσι μόνον εἰς αὐξήσιν τῶν χρημάτων.

Μίαν τῶν ἡμερῶν φιλανθρωπικὴ τις ἐπιτροπὴ, παρουσιασθεῖσα εἰς τὸν Κ. Ἄστορ, ὅστις, κατὰ τὴν ἀμερικανικὴν φράσιν, ἤξιζεν ἑκατὸν ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἐζήτησε συνδρομὴν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κ. Ἄστορ ἔδωκε μόνον δύο χιλιάδας, ἐνῷ ἡ ἐπιτροπὴ ἤλπιζε πολὺ πλεονεξία, ἐν τῶν μελῶν αὐτῆς μετὰ τὴν συνήθη εὐχρηστικὴν προσέθετο ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Κ. Ἄστορ, εἰ καὶ νεώτατος, ἔδωκε πέντε χιλιάδας δραχμῶν πλέον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. — Ὁ υἱὸς μου, ἀπεκρίθη, ἤμπορεῖ νὰ δώσῃ ὅσα θέλει, διότι ὁ πατήρ του θὰ τὸν ἀφήσῃ κατὰστασιν, ἐνῷ ὁ ἐδικός μου μὲ ἀφήκε μόνον τὴν μνήμην τῶν ἀρετῶν του.

Ὁ υἱὸς τοῦ Κ. Ἄστορ, ἐξακολουθήσας τὴν ἐμπορίαν τοῦ ἰδίου πατρὸς, ἔχει σήμερον τόσην παρουσίαν, ὥστε καὶ δύο Ρο-ζιλὶδ δὲν δύνανται νὰ ἐξισωθῶσι πρὸς αὐτόν. Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι οἱ υἱοὶ αὐτοῦ θὰ γί-

νωσι γεννησιότεροι πρὸς τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας, τὰ γράμματα, πρὸς πᾶν ἐν γένει τὸ ὄρατον, τὸ καλόν, τὸ μέγα. Τηλικαύτην ἔχουσα χρηματικὴν παρουσίαν ἡ Ἀμερικὴ καὶ τέκνα ἐννοοῦντα κάλλιον ἢ σήμερον τὴν χρῆσιν ταύτης, δὲν θὰ εἶναι κατ' οὐδὲν κατωτέρη τῆς Εὐρώπης.

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΝΕΩΤΕΡΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙ.

Ἦπίκτοντες ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοὺς ἀπωτάτους χρόνους, εὐρίσκομεν τὸν κομψὸν τοῦ μύθου πέπλον σκέποντα τὴν σοβαρὰν τῆς ἱστορίας μορφήν. Αἱ προφορικαὶ ἱστορικαὶ παραδόσεις, μεταβαλίνουσαι ἀπὸ γενεῆς εἰς γενεάν, μετεβάλλοντο ἐπὶ τὸ ἰδαικικότερον καὶ φανταστικώτερον, ἐπιπερνούσας καὶ τῆς φύσεως τοῦ τόπου καὶ τῆς φαντασίας τοῦ διηγουμένου. Δὲν λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν τοῦ Παλαιῶτου τὰς βεβαιωμένας ἐξηγήσεις τῶν μύθων· ἀναφερόμεν ὅμως συγγραφεῖα ἀρχαίων, τὸν Ἡρόδοτον, ὅστις μετὰ πολλῆς ἐπιφυλάξεως διμλεῖ ἡ σιωπῆ ὄλιαν διόλου, ὅταν πρόκειται περὶ ἱερῶν· ἐμβατεύων ὅμως εἰς τοὺς σκοτεινοὺς τῆς ἱστορίας χρόνους διηγείται (α) μετ' εἰκασίων καὶ διαφοροτρόπως τὸ γεγονός, ἐξ οὗ ἐπλάσθη ὁ μῦθος τῆς Ἰούδ, τὸν ὁποῖον ὁ Ὀβιδίος (β) κατασκευάσεν ἀληθῆς παραμύθιον.

Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον εἶδος παραμυθίων, ἅπερ Σουβαριτικούς λόγους ἢ μύθους ἐκάλεον (γ), οἵτινες κατὰ Κορκῆ (δ) ἦσαν ἄσμενοι οἱ περισσώτεροι καθὼς καὶ τὰ ἦθη τῶν Σουβαριτῶν· ἀλλὰ καὶ τὴν μυθιστορίαν Χαρίτωνος τοῦ Ἀφροδιαιῆος (τὰ κατὰ Χαίρεάν καὶ Καλιφρόνη) διὰ τὸ ἐκλελυμένον τοῦ λόγου καὶ τῶν ἐννοιῶν παρομοιάζει μὲ τὰ παραμύθια (ε). Ἐθεώρουν προσέτι οἱ ἀρχαῖοι καταλλήλους πρὸς διδασκαλίαν τῶν παιδῶν μύθους τινὰς παρεμφερεῖς πρὸς τὰ παραμύθια (ς), ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀριστοφάνους ἀναφέρονται μυθολόγοι, οἵτινες ἢ τῆς μυθολογίας συμβάματα ἢ πλάσματα τῆς φαντασίας τῶν διηγουμένων, ἐλάμβανον παρὰ τῶν περιεστώτων κερματίτιν (ζ).

(α) Ἡρόδ. Α. 1, 2, 3. (β) Ovid. Metam. 1, 383—78. Περὶ τοῦ μύθου τῆς Εὐρώπης πρὸς. Ἡρόδ. Α'. 2 καὶ Ovid. Metam. II 830—878. III 1—130. Μόσχου. Eib. D'. Εὐρώπη 1—103. καὶ ἄλ. (γ) Σχολ. Ἀριστοφ. Ορν. 471. (δ) Κορ. Πληθ. Διδασκ. προλεγ. Τόμ. Α'. σ. 14. (ε) αὐτ. σ. 15. (ς) Σπρέβ. Τόμ. Α'. σ. 23 ἔκθ. Κοραῖ. (ζ) Ἀριστοφ. Πλοῦτων 214 καὶ τὸς Σχολ. αὐτ. Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν μυθολογῶν βλ. Παγδ. Α' σ. 69.

Αἱ διάφοροι μυθολογικαὶ διηγήσεις τῶν ἀρχαίων καὶ ἰδίως τοῦ Ὀμήρου ἔσχον μεγάλην τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν μυθολογῶν καὶ παραμυθίων τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων καὶ ἄλλων ἀσιατῶν ἐθνῶν, πρὸ πάντων δὲ τῶν Ἀράβων. Διάφορα περίεργα ἐπεισόδια τῆς ἀρχαίας μυθολογίας ὑπῆρξαν ὕλη οὕτως εἰπεῖν ἀκατέργαστος διὰ τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας καὶ Ἀράβας μυθολόγους, διακλασθεῖσα κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ καὶ τὰς περιστάσεις, πρόσθετος δὲ καὶ τὴν φαντασίαν διαφόρων μυθολογῶν, ἀρεσκομένων νὰ πλάττωσι τερατώδεις διηγήσεις, καὶ νὰ συγκερῶσι τὸ ἀπλοῦν, ποιητικὸν καὶ χαρὶν τῶν ἀρχαίων μύθων μετὰ τῆς ἰδιότητος καὶ ζωηρᾶς ποιητικῆς φαντασίας τῶν Ἀσιατῶν. Δὲν κρινόμεν περιττὸν νὰ ἀναφέρωμεν παραδείγματα τινα παραμυθίων, ὧν ἡ βία· εὐρίσκειται εἰς διηγήσεις ἀρχαίων συγγραφέων. Ἡ ὑπὸ Ἡροδότου (η) μετ' ἀπλοικότητος ἀναφερομένη διήγησις τῶν κατὰ Ραμφίλητον ἔδωκεν ἀφαιρῆν εἰς πολλὰ παραμύθια, ἅτινα ἄλλο δὲν δύνανται νὰ ἐνομασθῶσιν ἢ παραφράσεις σχεδὸν τοῦ ἐπεισοδίου τοῦτο τοῦ Ἡροδότου. Ἡ Ἡσιόνη, καὶ ὁ ἐλευθερωτὴς αὐτῆς Περσεὺς μετετρέπησαν εἰς βασιλοπούλεαν καὶ Ἅγιον Γεώργιον. Ἡ τῶν ἐταίρων τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς χαίρους ὑπὸ τῆς Κίρκης μεταμόρφωσις (θ) παρήγαγε τὴν τοῦ Καρούκ (ι). Τὸ (ια)

— ἔρχε νῦν σφαιρῶς, μετ' ἄλλων ἔλθε ἑταίρων, ἀντιπροσωπεῖται ὑπὸ τοῦ «Τολμηρὸ καὶ ἀπόδοτε» ἔξέτε, δοκίμασε τὴν παιδείαν τὴν διωρισμένην «εἰς ὄλιαν ἐκείνου», ὅπου τολμηρῶς ἐμβαίνου εἰς «τὸ παλάτι τῆς Μερχάνης» ἄφησε τὴν φουσικὴν «σου μορφήν καὶ λάβε ἐκείνην μίαν ἐλάγον... (ιβ)» Ἐν τῇ Ὀδυσσεΐ (ιγ) οἱ ἑταῖροι τοῦ Ὀδυσσεὺς μεταμορφωθέντες,

«... οὐκ ἔχον κεφαλὰς, φωνὴν τε, τρίχας τε, καὶ δάμας, αὐτὰρ νῦν ἦν ἔμπεδος, ὡς τὸ πάρος περ.»

Ὁὕτω καὶ ἡ Μερχάνη λέγει (ιδ) πρὸς τὸν Καρούκ— «Χάσε τὴν ὀμίλιαν σου καὶ διαφύλαξαι μόνον τὸ «ἀνθρώπιον λογικόν νὰ σοὶ δουλεύῃ διὰ περισσοτέρην σου παιδείαν.» Τὰ αὐτὰ εἶναι τὰ παραδείγματα, τὰ ἐπιζήσαντα εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν, ὡς δὲ καὶ ἄλλα πάμπολλα ὑπάρχουσι, τὰ ὅποια ἔμω ἢ δὲν ἠκούσαμεν ἢ ἐὰν ἠκούσαμεν τινα δὲν ἔδυνάμεν νὰ εὐρωμεν τὴν πηγὴν αὐτῶν, ἔτε παραμορφωθέντων πολλῶν ἐξ ὀλοκλήρου. Ἡ ἱστορία λ. γ. τοῦ φύλακος τῶν μῆλων τῶν Ἐπεριδῶν δράκοντος καὶ τῶν τοῦ χρυσοῦ δέραςτος διὰ μυριάδων στομάτων διαδιδόμενη, παρήγαγε πολλὰ καὶ ποικίλα παραμύθια, ἐν οἷς οἱ δράκοντες, ἔχουσι τι φοβερώτερον,

(η) Ἡρ. Β. 124. (θ) Ὀδ. Κ. 230 κτ. (ι) Ἀραβ. μυθολ. Χαλιμά. Eib. Βενετίας Τόμ. Β'. σ. 130. (ια) Ὀδ. Κ. 320. (ιβ) Ἀραβ. Μυθ. ἐνθ. ἀγ. (ιγ) Ὀδ. Κ. 230. (ιδ) Ἀραβ. Μυθολ. ἐνθ.

ὁ ἥλιος ἀκτινοβόλος, ἀστέρεις, καὶ ἡ σελήνη αὐξοῦσα ἐν νεφέλαις ἐφ' ἃν δύο ἀγγελοὶ ἐκτάμενοι φέρουσι ταίνιαν ἀντιστοιχοῦσαν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν καὶ περιέχουσαν λεπτοῖς χαρακτῆρας τὸ δεύτερον αὐτῆς μέρος· ὑπὸ δὲ τὸν ἥλιον ἡ συμβολικὴ παράστασις τῆς ἀναγεννήσεως· « φαίνειξ ἐπὶ φλογῶν » πάντων ἐν εὐφυῆ δικτάζει. Κάτωθεν δὲ διπλοῦν τι περίκομφον πύραμιδοςειδές· βάζουρον ἐπὶ γῆς στηριζόμενον, μάρτοισ ἐπεστεμμένον καὶ ὑποβαστάζον ἰδίᾳ τὸ μὲν ἀνω τὸν Ποσειδῶνα τριαινοφόρον ἐποχοῦμενον τριῶν θαλασσιῶν ἵππων, καὶ φέρων τὰ ἐν τοῖς ἡμισφαιρίοις σημεῖα καὶ τῶν συντετακμένων λέξεων τὴν ἐξήγησιν, τὸ δὲ κάτω, ὑποβαστάζον τὸ παπικὸν τριπλοῦν στέμμα, τὴν πατριαρχικὴν μήτρην, τὸ καισαρικὸν διάδημα καὶ τὴν σουλτανικὴν κίδαριν φέρει τὸ ἐπίγραμμα τοῦδε·

« Πείρατα, ἠδὲ πόλεις Γαίης Κεπειρίσι' ἄλλα,
Κώρας τ' ἀνθρώπων ὑδρώγεον τε Κύκλον
Ῥοῦν ποταμῶν Κυρτῶν ὄρεων κορυφάς, σποράδων τε
Νήσων Εὐπύργων, εἰπερ ὄρεῖν ἀπόνως
Κλίμακα τ' ἠδὲ θέσεις ἐθέλη τις τὴν δὲ ἀρίστην
Δέλτον θυμῆρας χεῖρας προσλαβέτω. Γῆ
Κατ' ἐπεὶ πίνακος Γέγραπται βωτιανείῃ
Γῆς πίνακ' οὖν πάσης μείζονα τὸν δὲ γ' ἔχεις. »

Περίξ δ' ἐμφαίνονται δάση, φοίνικες, λέοντες, ἵπποι, κάμηλοι κτλ.

Ἰλὴν δὲ τούτων ὁ Πίναξ φέρει ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις διαγράμματα ἡμισφαιρίου καὶ σφαίρας ἀνεπτυγμένων κατὰ τὰς μοίρας τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους, γνώμονας, πυξίδας, διαβήτας κτλ. γενικὴν διαίρεσιν τῆς γῆς, τὰ συνεχόμενα ἡμισφαίρια κοικωτῆν καὶ ὑδρόγειον σφαῖραν, τεταρτοκύκλιαν, τὸ πλανητικὸν σύστημα, τὸν ζωδιακὸν κύκλον, ἀγχιόν τινα τῆς Ἀμερικῆς καθωπλισμένον καὶ τέλος, αὐτὸν τὸν Ἰωάσαφ καταμετροῦντα.

Ἐν Ταγαρόγ 12 Μαΐου 1867.

ΕΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ περὶ τῆς ἐν τῷ Ἑλλήν. ἔθνει καταστάσεως τῶν γραμμάτων ἀπὸ ἀλώσεως Κωνσταντινέως (1453 μ. Χ.) μέχρι τῶν ἔργων τῆς ἐνεστώσης (10) ἑκατονταετηρίδος.

Πάν ἄμεσον τῆς διανοίας ἡμῶν ἐκγονον καὶ θρέμμα λόγῳ ἢ γραφῇ μεταδιδόμενον εἰς τοὺς ἄλλους, ἐάν μὲλλῃ νὰ εὐδοκίμη ὡς ὀρμόν τι καὶ γενναῖον, δέον, νομιζόμεν, διπλῆν νὰ ἔχη τὴν ἀξίαν διττόν τινα σκοπὸν σκοπεῖον, τὸν μὲν τὴν τοῦ εἰδέναι ἐπιθυμίαν πάντων πληροῦντα τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτῶν πῶς βλέποντα προαγωγῆν, τὸν δὲ, ὃν ἰδίᾳ ἑκαστον ἔθνος ἢ κοινωγία τις ἄλλη με-

γαλιετέρα ἢ μικροτέρα ἀνθρώπων θεραπεύει θέλουσα καὶ προσπαθοῦσα νὰ μάθῃ μὲν ἐαυτὴν ὁποῖα κατὰ τινα ἐποψὴν ἦτο ἢ εἶνε, νὰ συμπεράνη δὲ καὶ κατὰ δύναμιν περὶ τοῦ πολυτίμου μέλλοντός της· ἢ δευτέρα ὁμῶς αὕτη τῶν ἀνθρώπων παρὰ τοῦ λέγοντος ἢ γράφοντος ἀξίωσις, ἅτε ἐγγύτερον οὖσα πρὸς τὴν φίλαυτον ἕξιν αὐτῶν, τὴν ἐθνικὴν λεγομένην ἢ ἄλλην φιλοτιμίαν, ἀποβαίνει τόσῳ μᾶλλον δικαίως σφοδρότερα, ὅσῳ συχνότεραι ἐπιφαίνονται αἱ πρὸς ἔθνος τι ἢ ἄλλην τινα κοινωγίαν ἀνθρώπων πολέμικαι τάσεις τῶν εἴτε τὸ φίλυδρι φύσει καὶ φιλαπεχθῆμον ἐχόντων εἴτε ἄλλως ἐπιβουλεύοντων καὶ ἀπὸ πονηρίας ἐπιχειμένων.

Τὸ δὲ ἡμέτερον ἔθνος τὰ μάλιστα παθὼν καὶ πάσχον ὑπὸ τῶν τοιούτων, ἴσως καὶ διότι ἀπληθῆ γη τοσοῦτων αἰώνων δουλείας οὐχὶ οἶον ἦτο ἐπὶ Περικλέους, δικαίως ἤθελεν ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων δαψιλῆ τινα καὶ γενναίαν συνδρομὴν ἐναντίον τῶν θελόντων νὰ δικαιοῦσι πᾶσαν ἡμῶν ἐθνικὴν ἢ ἄλλην σχέσιν πρὸς τοὺς λαμπροὺς ἡμῶν προγόνους, τοὺς εἴτε τὴν ἀνθρωπότητα παιδεύοντα· ἐκείνους παιδᾶς· ἔργον λοιπὸν ἡμῖν ἀπόκειται μέγα καὶ ἐπιμοχθον, περὶ γένους ἀγῶν οὐκ ἀγενῆς οὐδὲ ἀδοξοῦ, πολλὰς δ' ἔχων τὰς τροπὰς καὶ τὰς δόξας παντοίας· ὧν τὸ μὲν σύνολον καὶ κεφάλαιον εἶνε, νομιζόμεν, ἢ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικοῦ βίου ἱστορία οὐχὶ καθ' ἑαυτὴν, οὐδὲ οὕτως ἀπολύτως ἀλλ' ἐχομένη τῆς ἀρχαίας καὶ διηνεκῆ τὴν πραγματείαν ἔχουσα, τῶν δὲ ταύτης διανομῶν καὶ ἀποκλαδώσεων ἢ μὲν ἀποθλέπει κατὰ ταῦτά εἰς τὸν πολιτικὸν ἢ ἡμῶν βίον, ὅσου καὶ ὁποῖου ὑπὸ τῶν καιρῶν καὶ τῆς τύχης ἐπετρέπη ἐκάστοτε νὰ μετέσχωμεν, ἔργον δὲ τῆς φαίνεται ἢ περὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον σπουδῆ καὶ μελέτη πολλὰ μὲν παρέχουσα διὰ μέγεθος πράγμα-τα καὶ πόνου· οὐ σμικρὸν ὅμως κέρδος πορίζουσα, πρὸς ὃ τείνει τὸ πᾶν τῶν ἡμετέρων φροντίδων· τὴν μεγίστην ὁμῶς καὶ ἀπάλειστον ἐπικουρίαν χορηγεῖ εἰς ἡμᾶς ἢ ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰ ἀρχαία ἱστορία τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης καὶ τῶν γραμμάτων μέρος καὶ αὕτη οὖσα τῆς συμπάσης ἡμῶν ἱστορίας οὐχὶ τὸ εὐτελέστατον, ἀλλὰ τὸ μεγίστης προσοχῆς ἀξίον καὶ θεραπείας οὐ τῆς τυχοῦσης· διότι, ὡς ἡμῖν φαίνεται, ἢ τε γλώσσα παντός ἔθνους ἄλλοτε καὶ ἄλλαχού ἄλλη πλαττομένη καὶ ἄλλα εἶδη λαμβάνουσα καὶ ἢ πρὸς τὰς μοῦσας τάσεις αὐτοῦ καὶ ἐπίδοσις παντοία γιγνομένη, δύνανται νὰ ὦσιν ἀμφοτέρω εἰς τοὺς κατὰ τινας νόμους καὶ κανόνας ἱστοροῦντας ὡς ἀλάνθαστος καὶ ἀψευδῆς βᾶσκανος τοῦ τε γένους καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἔθνους ἄλλως τε καὶ διότι ἢ γλώσσα μετὰ τῶν γραμμάτων ὁμολογοῦνται ὡς τῶν τῆς διανοίας τέκνων τὰ συγγενέστατα αὐτῆ καὶ τὰ πλείστον ταύτην ἐκδηλοῦντα καὶ προδίδοντα.

Ἐάν δ' ἔργῳ ἔλαθωμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸν ἀγῶνα τούτον, ἐπόσης παρ' ἡμῶν ἐπιμελείας τυγχάνει, θέλομεν χαρῆ χαρᾶν μεγίστην καὶ θέλομεν τρυφήσει θεῶμενοι μετόχου· αὐτοῦ τοῦ τὰ πρῶτα φερομένου τῶν παρ' ἡμῖν φιλολόγων ἀνδρῶν· καὶ δὴ, ὡς ἡμεῖς εἰξεύρομεν, τὴν μὲν πολιτικὴν ἡμῶν ἱστορίαν ὁ κύριος Κ. Παπαβήγγιόπουλος κατὰ ταῦτα πραγματευόμενος διεξέρχεται, τῶν δὲ περὶ τὴν γλῶσσαν ὁ μακαρὶτης Δ. Μαυροφρύδης γενναίως ἀντιέχεται πολλοὺς τινας τάξας περὶ ἑαυτὸν ἀρωγῶς καὶ συναντιλήπτους τοῦ ἔργου, οὐκ ἐλίγη δὲ οὐδὲ λόγου ἀναξία φροντίς καταβάλλεται ὑπὸ τῶν περὶ τὰ ἰδιωτικὰ σπουδαζόντων, πολλῶν ὄντων καὶ ἱκανῶς εὐδόκιμα περὶ τινῶν χωρῶν ἰδίᾳ γραψάντων. Ἄλλ' οὐδ' οἱ τὰ γράμματα περὶόμενοι νὰ ἱστορήσωσι, ὅπως ἔτυχε νὰ ἐχῶσι κατὰ τὰς διαφόρους ἡμῶν ἐθνικὰς περιόδους, ἐμελλε νὰ ὑπολειφθῶσι τῶν περὶ τ' ἄλλα ἀγωνιζόμενων· διότι τῶν μὲν ἀλλοδαπῶν λογίων μόνον τὰ ἀρχαία τιμώντων καὶ πῶς καὶ εἰς τὰ βυζαντινὰ τὸν νοῦν προσεχόντων, οἱ περὶ Βρετῶν καὶ εἰτινες ἄλλοι ἰδίᾳ ἢ ἐν τῇ *Πανδώρα*, *Φιλολογία* καὶ *Χρυσολογία* ἔτυχον γράψαντες, ἐθνικὴν πληροῦντες ἀνάγκην καὶ εἰς τὴν τῶν ξένων ὀλιγορίαν καὶ περιφρόνησιν ἀντιστρατευόμενοι ἱκανοὶ ἡμῖν ἀποφαίνουσιν ὅπως πιστεύσωμεν βεβαίως πίστιν ἡδίστην, ὅτι οἱ Ἕλληνας οὐδέποτε οὐδ' ἀμῶς καὶ τοῖς ἀμφοτέρωθεν δουλεύοντες τῶν βαρβάρων διέλιπον φέροντες παρ' ἑαυτοῖς· σῶα καὶ ἀραιφῆ τὰ κύρια τοῦ ἑλληνισμοῦ σήμαντρα, τὸν ἀσβεστον καὶ ἐμμελῆ πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας ἔρωτα· ἀλλὰ τὸ περὶ ταῦτα γινόμενον μικρὸν ὄν, φαίνεται πρὸς τὸν ὑποπτευόμενον ἠθασαυρὸν καὶ τὴν ἥδη ἀκμαίαν ἐπιστημονικὴν τε καὶ ἐθνικὴν χρεῖαν καὶ ὀρμὴν εἰς δικασφῆσιν καὶ ἀκριβῆ γνώσιν τῶν πρὸ ἡμῶν, παρώρμησεν, ὡς εἰκόσ, καὶ τὴν ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ Ῥοδόκωννακείου ἀγῶνος· ἐπιτροπὴν νὰ θέσῃ ἄλλα τῶ μέλλοντι ἀρίστα νὰ ἱστορήσῃ τὴν παιδείαν, ὅπως αὐτὴν ἐθεραπεύον οἱ πατέρες ἡμῶν ὑπὸ τουρκικῆν ὄντες δουλείαν· πρὸς ταύτην δὲ τῆς ἐπιτροπῆς τὴν αἴτησιν οἶον ἀπάντησις οὐχὶ τὸ χιλιόδραχμον ἄθλον διώκουσα ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινῶν φιλολογικοῦ συλλόγου ἔγκρισιν ἀρκεσθεῖσα καὶ ἀγαπῶσα, ἐάν εἰς τὸ εὐφρονῶν κοινὸν εὐδοκίμησῃ μόνον, ἐξῆλθε κατ' αὐτὰς εἰς τὸ φῶς τὸ ἀνὰ χεῖρας *Σχεδίασμα* εἰς μικρὸν τινα τοῦ ὁποῖου ἐπίσκεψιν δὲ ἐπιτραπῆ νὰ ἐπικαλοσθῶμεν εὐμενῆ τὴν διάνοιαν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς *Πανδώρας*.

Ἐάν λοιπὸν καθόλου διανοηθῶμεν τὸ μέγεθος καὶ τὴν εὐρύτητα τοῦ παρόντος ἔργου οὐ μόνον ἐφ' ἅπασαν τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα ἐκτεινομένου ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἀπανταχοῦ σχεδὸν Ἑλλήνων ὡσαύτως καὶ εἰς ἴσου λόγον ποιουμένου, ὅπως δηλ. εἰς ἐκάστου

ἔτυχῃ ἐκάστοτε νὰ καλλιέργησιν τὴν παιδείαν, θέλομεν θαυμάσει μὲν τοῦ κυρίου πόνου καὶ τὴν ἀδάμκστον βούλησιν τοῦ κυρίου Μ. Παρῆνα τοῦ ἀφειδῶς ἑαυτῷ χρησαμένου εἰς τὸν εὐγενέστατον ἄμα καὶ μάλιστα τῇ πατρίδι λυσιτελεῖ τούτον ἔργον, ἤμισα δὲ θέλομεν δυσκολοῦσθαι νὰ ἐνοήσωμεν τοὺς δικαίους λόγους τοῦς ὑποβαλόντας αὐτῷ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ βιβλίου *Σχεδίασμα*. Πάντων δὲ μάλιστα ἤθελε τις ταῦτα κατανοῆσει οὕτως ἔχοντα ἐάν εἰς τοὺς λογισμοὺς τοῦ ἤθελε προσλάβει τὴν ἐθνικὴν μεγίστης ἐνδείας καὶ ἀπορίας μέσιν πρὸς τοιαῦτα ἔργα, ὧν τὴν ὕλην πορίζουσιν ὡς τὸ πολὺ παραδόσεις τῶν πάνταχού τῆς Ἑλλάδος· εἰδῶτων ἀνδρῶν καὶ τινα παρὰ τινα μόνον καὶ ἐνιαχοῦ ὄντων χειρόγραφα καὶ ταῦτα οὐ πολλὰ.

Ἦνε λοιπὸν, ὡς φαίνεται, ἢ τοῦ πονήσαντος γνώμη καὶ ἐπιβουλὴ ἱκανῶς σώφρων καὶ μετρία, ἅτε σκιαγραφίαν τινα καὶ ὑπογράφην εἰς τοὺς περὶ ταῦτα ἐμπείρους ἐπιδεικνύουσα, ἴνα, ἐάν ποῦ τι πλημμελεῖ ἢ ἐνδεῶς ἔχη, δυνατόν ἢ κατὰ μικρὸν ὑπὸ τούτων διορθουμένων τε καὶ ἀπαρτιζόντων νὰ γείνη τελεῖα καὶ αὐτάρκης ἢ περὶ τούτων πραγματεία, μετέρχεται δὲ τὸ πᾶν τῆς τοῦ βιβλίου βουλήσεως δι' ὕλης μὲν μᾶλλον ὕλησιν καὶ τῶν ἔξω τῆς παιδείας τὸν πολλὰ ἀπομένους, ἀνάγκην ὅμως ἀκολουθεῖ σιδηρῶν φύσει πῶς ἡγορευμέναν τῶν τὰ πρῶτα δὴ πάσης ἐπιστήμης καταβαλλομένων· διότι εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ καὶ κατὰ βάθος τῶν γραμμάτων καὶ τῆς παιδείας γνώσις κατορθοῦται διὰ τῆς εἰσδύσεως εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς διανοίας τῶν συγγραμμάτων, ἐάν εἶνε ποῦ τινα, καὶ τῆς κατανοήσεως τοῦ τρόπου καὶ συστήματος τῶν διδασκόντων, ὁπόθεν πνευματικώτερα τινα συμβαίνει νὰ κερδαίνωμεν, πρὸς ἐπιτυχῆ ὅμως τούτων κάρπων καὶ συγκομιδῆν ἀνάγκη ἀνεύκτικος νὰ προηγηθῇ πολλὴ καὶ μεγάλη κατὰ πλάτος παρασκευὴ τοιαῦτα, οἷον εὐπορωτάτην ὁ φιλοπονότατος πατήρ τοῦ παρόντος συγγράματος παρέχεται.

Καὶ τὰ μὲν περὶ προσκοῦσης εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὕλης τοιαῦτα διενόηθημεν, ἐάν δὲ ἀρκούντως αὕτη ἔχει καὶ ὀρθῶς ἢ καὶ ποῦ τι ἐνδεῶς καὶ ἡμαρτημένως τοῦτο νὰ κρίνη δὲν εἶνε ἔργον ἐνός, οὐδὲ τοῦ λογιωτάτου τῶν παρ' ἡμῖν καὶ μάλιστα πολυτάτορος, ἀλλ', ὅπερ ἐν τοῖς πρόσθεν εἶπομεν, πρόθεσις ὄν καὶ τοῦ συγγράψαντος αὐτοῦς ἀπόκειται εἰς τὴν περὶ εἰργασίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν φροντίδα τῶν ἐκασταχοῦ εἰδῶτων τὰ κατὰ τὴν ἐαυτῶν πατρίδα ἢ καὶ δυναμένων δι' ἀκριβείας τινὲς· αὐτοῖ τε νὰ μάθωσι καὶ τὸ τυχὸν ἐνδεῶς τῶν εἰδήσεων νὰ συμπληρώσῃ. Ἐάν δὲ πῶς καὶ ἡμεῖς εὐποροῦμεν τοιοῦτου τινός, ἄλλοτε ἐπὶ σχολῆς θέλομεν καταβάλλει ἰδίᾳ καὶ τὴν ἡμετέραν συμβολὴν οὐχὶ μὲν ἴσως τόσον εὐπρεπῆ καὶ

αφρονον ἀλλ' ὅμως θέλομεν τολμήσει τὴν ἀξίωσιν νὰ καταλεθώμεν οὐχὶ εἰς τοὺς τέκτονας ἀλλὰ τοῦλάχιστον εἰς τοὺς πορίζοντας τὰ δι' ἂν οἰκοδομεῖται τὸ λαμπρὸν τοῦτο τῆς νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας μουσειον.

Ἐλθόμεν δὲ νῦν ἐπὶ τὴν οἰκονομίαν τοῦ ἔργου, νὰ ἰδῶμεν δηλ. ἐν κεφαλαίῳ ὅπως ἡ ἀκατέργαστος καὶ ἄμορφος τὸ πρῶτον ὕλη, χάσιμον τινὰ καὶ τὰς ἐν λαβοῦσα τεχνικὴν καὶ εἰδῆς τι εὐσημον καὶ καλὴν ἠμφιεσμένη, ἀσφαλίστατα μὲν καὶ ἐγγύτατα φαίνεται βάλλουσα τὸν σκοπὸν τοῦ ἐπιχειροῦντος αὐτῆ, ἥμισυ δὲ τὸν ἀναγκινώσκοντα περιόγει καὶ ἀποπλανᾷ εἰς ἀκαίρους καὶ κατ' οὐλοῦλους παραβάσεις διασπῶσας οὕτω καὶ ταρτατούσας τὴν ἀναγκαίαν τῶν κατ' ἕκαστα εἰς ἓν καὶ ὅλον συνοχὴν ἐπαίνων δὲ οὐ σμικρῶν ἄξιον κρίνομεν τὸν κύριον Παρνακίαν, δι' ἣν περ εὐρομεν περ' αὐτῆ ἀποφυγὴν τῆς συγχύσεως, ἥς δυστυχῶς πολλοὶ τῶν τῆν συγγραφικῆν περ' ἡμῶν μετερχομένων ἀδυνατοῦσι ν' ἀπαλλαγῶσι, τὸ μὲν ἐκ γενικῆς τινος σχεδὸν τῶν κατ' ἡμᾶς ἀνθρώπων δυσαισθησίας περὶ τὸ καλὸν τὸ δὲ δι' ὀλιγορίας τῶν πολλῶν πρὸς τοῦς αὐστηροῦς τῆς λογικῆς νόμους καὶ τοὺς ἄριστα ταῦτην τε καὶ τὸ καλὸν διδάσκοντας ἀρχίους, καὶ δὴ πάντι μὲν τὰ ἐν τῇ βιβλίῳ εἰς εἴς μεγάλας ἐταξέ μοίρας α) τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει β) τὰ ἐν ταῖς εὐρωπαϊκῆς ἐπαρχίαις τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους γ) τὰ ἐν ταῖς Ἀσιατικαῖς καὶ Ἀφρικανικαῖς δ) τὰ ἐν Ἑνετίῃ καὶ ταῖς ἀνά τὴν δύσιν ἑλληνικαῖς κοινότησι ε) τὰ ἐν Ρωσίᾳ καὶ ταῖς παρὰ τὸν Ἴστρον ἡγεμονίαις ς) τῶν ἐν Εὐρώπῃ διδασκάντων ἑλλήνων οἱ γνωστότεροι κατὰ χώρας τὴν δικίρσειν ποιούμενος συμμέτρως τε καὶ ἀρμονικῶς αὐτῶν τῶν μερῶν πρὸς ἀλλήλα καὶ πρὸς τὸ ὅλον. εἶνε δὲ, νομίζομεν, ἡ κατὰ πόσον αὐτῆ τῆς ὕλης διανομὴ τόσω τῆς κατὰ χρόνον μᾶλλον προτιμητέα, ὅσω μᾶλλον εὐληπτος τῆ διανοῆς εἶνε ἡ βίασις, ἐφ' ἣς ἀσφαλέστερον ἐδράζονται καὶ ἐμποδοῦνται τὰ διαφρόντα ἄλλως τακτέα καὶ ὅσω ἐπιτηδειότερα εἰς πραγματικωτέραν τινὰ συναγωγὴν καὶ συγκέντρωσιν τῶν συμβάντων, εἴτα δὲ καὶ ἡ τῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ γραμμάτων κατὰστασις κατὰ χώρας μᾶλλον ἰδίᾳ τὰς μεταβολὰς ποιουμένη, ὀλιγώτερον δὲ ὑπὸ καθολικοῦ τινος χαρακτήρος συνεχομένη οὐχὶ ἀλόγως ἄγει τὸν διακοσμοῦντα νὰ διαίρη τὰς πρώτας τοῦλάχιστον διαίρεσεις βλέπων εἰς φύσει οὐσιώδεις γνώρισμα τὴν τοπικὴν παραλλαγὴν τὸν αὐτὸν δὲ ἴσως λόγον δύναιται τις ν' ἀνεύρη πολὺ τι κρατοῦντα καὶ εἰς τὸν κατὰ σχολεῖα ἐπιμερισμὸν ἑκάστης τῶν πρώτων μερίδων, διότι ὁ μέλλον κατὰ φύσιν τινὰ τῶν πραγμάτων νὰ οἰκονομῇ ἀναγκαίως καὶ ἐνταῦθα ἤθελε προλάθει ὡς γνώμονα τῆς διακρίσεως τὸ κατ' ἕκ-

στα τὰ σχολεῖα ἦθος τῆς τε διδασκαλίας καὶ μαθήσεως ἄλλως ἐν ἄλλοις καὶ ἄλλοτε ἔχον' ἐπὶ δὲ τοῦτοις τελευτῶν ὡς κατακλειδα τῆς ταξινομήσεως, δευοῦσαν πως ἴσως εἰς τελέωσιν τοῦ ἔργου, ἤθελε προτάξει, νομίζομεν, ὁ συγγραφεὺς καὶ τὰ περὶ ἐπιφανῶν ἐπὶ γραμμικῶν ἀνδρῶν, γραμματικῶς ὡς τὸ πολὺ βιογραφίας παρενείρων ἑκάστοτε ἡ ὑποσχεμῶν' οὕτω δὲ ἡ τοιαύτη πραγματεία ἅμα μὲν πλεονεκτεῖ τῆς βιογραφικῆς μεθόδου ὡς πρὸς τὴν ἐνότητα καὶ τὸ εὐτακτον τῶν κατ' ἕκαστα, ἅμα δὲ καὶ τὰ περὶ τῶν λογίων ἀνδρῶν ἱκανῶς καὶ κατὰ τρόπον ἀφηγομένη ἤθελε μεταποιηθῆαι καὶ τῆς ἰδιαζούσης τῆ ἑτέρας ἀρετῆς, τῆς λεπτολόγου καὶ ἱκανῶς ἀκριβοῦς ἱστορίας τῶν περὶ ἕκαστον τῶν τότε γραμματισμένων.

Λεπίεται δὲ τέλος νὰ πειραθώμεν καθόλου λόγων τινῶν καὶ περὶ τῆς λέξεως τοῦ παρόντος κινήματος. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν λέγομεν ὅτι γνωστὸν μὲν ἦδη τοῖς πᾶσιν εἶνε ἡ τῶν εὐδοκιμοτάτων περ' ἡμῶν φιλολόγων γνώμη περὶ τῆς ἡμετέρας γλώσσας, ὅτι πρέπει δηλ. ὑποθέμενοι τὴν φύσιν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ὀμιλουμένης νὰ προάγωμεν καὶ κατὰ δύναμιν τελευθῶμεν αὐτὴν παραλαμβάνοντες ἑκάστοτε ἐκ τοῦ πλουσιωτάτου γλωσσικοῦ ὀθησαυροῦ τῶν παλαιῶν τὰ ἀρρωτιώμενα τὴν τε ὕλην καὶ τὸ εἶδος πρὸς τὸν τρόπον τῆς κατ' ἡμᾶς γλώσσας καὶ τὰς παντοίας ἐπιστημονικῆς καὶ πρακτικῆς ἀνάγκας ἔθνους προσδαίοντος, ἀλλ' ἐνταῦθα δὲ ὑπάρχει δυσκολία ἐν τῇ χρήσει μεγάλῃ, διὸ συχνότατοι μὲν εὐρίσκονται οἱ οἶον ναυτιῶντες καὶ ἐπὶ θάτερα βέποντες κατ' ἡν ἔτυχε νὰ ἔχωσι σπουδὴν καὶ πραγματεῖαν περὶ τὰ παλαιὰ ἢ τὰ νεώτερα, ἐλάχιστοι δὲ οἱ ἐν τοιοῦτω κλῆθον ὀρθοὶ καὶ πως κατὰ τὰ πρόσθεν ρηθέντα δυνάμενοι νὰ γράψωσιν, εἰς οὐς δύναται μὲν τις, νομίζομεν, οὐ μόνον νὰ μὴ ἀνήκη ἀλλὰ καὶ τοῦναντίου πολὺ νὰ μετέχη, δύναται ὅμως καὶ οὐραλεῖ ἐν συνειδήσει ἂν τοῦ ἑαυτοῦ πάθους νὰ λέγη καὶ γράφῃ, ὅσα νομίζει ἀναγκαῖα πρὸς ὀδηγίαν ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων εἰς τὸ ἐν τῇ χρήσει τῆς γλώσσας μέτρον, διότι οὐ μόνον οἱ δημοσιογράφοι σχεδὸν τι ἅπαντες ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλως ἐπιστημόνων οὐκ ὀλίγοι μεγάλῃ φαίνονται πᾶσχόντες ξενισμῶν ταραχὴν καὶ ζάλην ὑπὸ τῶν νεωτέρων τῆς Εὐρώπης γλωσσῶν πρὸς αὐτὰς κατ' ἀνάγκην ἔχουσι κοινωνίαν μεγίστην, τὴν ὕλην ἐκείθεν οἱ μὲν τῶν εἰδήσεων οἱ δὲ τῶν ἐπιστημῶν ἀρτυόμενοι, πρὸς δὲ τοῦτους οἶον ἀντισημαμα πολλοὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει λογίων καὶ τῶν ἐνταῦθα τινος θέλουσι νὰ εἶνε θαρραλέωτεροι πως πρὸς τὴν χρῆσιν καὶ ἀπολαγὴν τῆς πατρίδος κληρονομίας, εἰς ὑπεροχὴν ἐκκλίνοντες, καὶ οὕτοι διὰ τε τὸ ὀξυρόπον τοῦ πράγματος καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἑτέρους ἐ-

ναντιότητά. Εἰς τὴν γλώσσαν δὲ τῶν δευτέρων τούτων τῶν ὀλιγώτερον ἴσως πταίνοντων, νομίζομεν ἐπιθεσθῆναι πλησιάζουσαν καὶ τὴν τοῦ Σχεδιάσματος λέξιν καὶ τὰ μὲν περὶ ἐπιθεσθῆναι τῆς δυνάμεθα ἴσως εἰς ἂν ἀνεγνώμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἥμισυ πταίονσα ἀπαντᾷ ζῶν δ' ἄλλως ὁ λόγος ἐνέχει καὶ μετὰ νεανικοῦ κόσμου ἀπὸ ἐννοίας εἰς ἐννοίαν σκιρτῶν σφριγᾷ μετ' αὐτῆς σφριγώσης, πρὸς ἀδυνατοῦσιν δὲ καὶ ἐκπίπτουσαν μακρύνεται καὶ αὐτὸς, προσήκων οὕτω γινόμενος καὶ καλὸς, ἐνθ' τὰ πράγματα, ἅπερ περιβάλλει, κινδυνεύουσι νὰ ὡσι φύσει οἷα τὰ ἐν τοῖς λεξικοῖς ἢ ἐν τοῖς καταλόγοις.

Οὕτω λοιπὸν σὺν θεῷ φθάσαντες ἴσως μὲν ἐλλίπῳς ἀλλ' ὅμως φθάσαντες εἰς τι πέρας τοῦ λόγου δυνάμεθα ἀπαλλαττόμενοι αὐτοῦ νὰ συγγραφῶμεν εὐκρινῶς τῷ συγγραφῆ, εὐχόμενοι αὐτῇ μὲν τὴν ἐπὶ τὰ μείζω ἐπίδοσιν, τοῖς δ' ἄλλοις τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα φιλότιμον καὶ εὐτυχῆ ἀμύλλαν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 2 Μαΐου 1867.

M.

ΣΚΗΝΑΙ
THE
ARGENTINUS EPHIMOS.
(Ibs follied. 411, asl. 57.)

Ἡ Εὐσέβεια εἰδοίκει τινόντι πάντα τὰ τῆς οἰκίας. Ὅταν οἱ ὑπὲρταί ἐρχόμενοι εἰς τὸ μαγειρεῖον νὰ λάθωσι τὴν ὀρισμένην μερίδα τοῦ κρέατος καὶ τοῦ δρυζίου, ἔβλεπον μακρόθεν τὸ ὑψηλὸν καὶ ὀπωσθὺν κυρτὸν ἀνάστημα καὶ τὸ μελάγχρουν καὶ αὐστηρὸν πρόσωπόν τῆς, ἐτάχυνον τὸ βῆμα μηχανικῶς, οὐδ' ἤστειεύοντο, ὡς συνείδησον, μετ' τὴν μαύρην μαγειρίσαν, ἐπαινοῦντες τὴν κόμην καὶ τὸ λευκὸν δέρμα τῆς. Καὶ ἀστεϊότητες καὶ χειρονομίαι ἐξηφάνιζοντο, καὶ ὅλοι ἐπροσπάθουν νὰ φύγωσι μίαν ὄραν προτότερα μακρῶν τῶν βλεμμάτων τῆς ἀρτομήτου γραίας.

Αἱ ἡμέραι τῆς ἀρελοῦς καὶ μονοτόνου ζωῆς τῆς ἐρήμου παρέρχονται ταχέως. Δεκαπέντε ἔτη εἶχον παρέλθει, ἡ δὲ Εὐσπλαγγνία καὶ ἡ Λύπη ἦσαν αἱ ὀριζότεραι νέαι τοῦ τόπου, εἶχον κληρονομήσει τὴν κόμην καὶ τοὺς μέλανας σφθλαμοὺς τῆς μητρός των, καθὼς καὶ τοὺς λοιποὺς χαρακτῆρας, τοὺς λευκοτάτους ὀδόντας καὶ τὴν ὄψιν τοῦ προσώπου τὴν ἰδιάζουσαν εἰς τὰς εἰς Ἀνδαλουσίας, ἔφερον δὲ τὴν κεφαλὴν θαυμασίως καὶ ἦσαν ἐν γένει πλήρεις χάριτος καὶ κομψότητος. Εἶχον πνεῦμα γλυκὺ καὶ συμβιβαστικὸν, ἀγάπην, ὑπομονὴν καὶ σέβας πρὸς τὸν

πατέρα των, καὶ ὡς πρὸς τὰ ὀρησκευτικὰ, τὴν βαθύτατην ἐκείνην ὑποταγὴν εἰς τὰς ἀνωθεν ἀποφάσεις, τὴν ὁποῖαν ὁ ἰσλαμισμὸς τῶν μαύρων ἐκληροδότησιν εἰς τὰς ἰσπανικὰς φυλάς. Αἱ ἀσχολίαι των ἦσαν αἱ τῶν πλουσίων δεσποινῶν τοῦ τόπου. Ὁ πατήρ των τὰς εἶχε διδάξει ὅτε ἦσαν παιδία νὰ γράφωσι καὶ ν' ἀριθμῶσιν, ἡ δὲ Εὐσέβεια, ἐκτὸς τῆς ἀναγκινώσεως καὶ τῆς προσευχῆς, ἔμαθεν εἰς αὐτὰς νὰ πλέκωσι τὰς ὀραίας διατέλλας, τὰς ὁποίας αἱ γυναῖκες τῶν ἀποικιῶν κατασκευάζουσι χάρις εἰς τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν μεγάλην ἐπιτηδειότητά των. Ἰπερηγάπων δὲ τὰ ἀνήθη καὶ τὰ πτηνὰ ἔμπροσθεν τοῦ παραθύρου των κισθίτικα ξύλινα καὶ πῆλιναι γάστραι περιείχον πολλῶν εἰδῶν φυτὰ, τὰ ὅποια ἐκαλλιέργουν τὰ δύο κοράσια, βόδα κόκκινα καὶ ἰασμοὶ ἐπεριτυλίσσοντο εἰς τὰς στήλας τοῦ ἐξώστου. Ὁ ἰωάννης καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ, ποτὲ δὲν ἐπέστρεπον ἀπὸ ἐκδρομῶν χωρὶς νὰ φέρωσι νέον φυτὸν ἢ αἰχμηάλοτον τινα μετ' στυλπνὰ πτεροῦ, τὸν ὁποῖον ἔκλειον εὐθύς εἰς τὸ καλῶμιον κλωθῖον, τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων. Ἡμέραν τινὰ ἦλθον φέροντες δύο μικρὰς δορκάδας, ἔχουσας μαύρους σφθλαμοὺς, μακρὰς βλεφαρίδας καὶ πόδας ὅσων λεπτοῦς, ὥστε ἐφάνιοντο ἀνίκαναι νὰ βασιτάσωσι τὸ βῆμα τοῦ σώματός των. Εἶχον δὲ ἀφαιρέσει τὰ ὀραία ταῦτα πλάσματα ἀπὸ τὴν μητέρα των πρὶν εἶτι ἀπογαλακτισθῶσιν. Ἡ Εὐσπλαγγνία καὶ ἡ Λύπη ἔδιδον γάλα καὶ ἄρτον εἰς αὐτὰ, ἕως ὅτου ἐμεγάλωσαν ἀρκετὰ καὶ ἠδύναντο νὰ τρέφωνται μετ' ἁρτά. Τὰ δύο ζῶα τὰς ὑπερηγάπων καὶ τὰς ἠκολούθουν πάντοτε ὡς κυνάρια. Δυσκόλως ποιητῆς ἢ ζωγράφος ὀὰ ἐφαντάζετο ὀραιότερον θέσμα ἀπὸ τὰς δύο ἀδελφάς, ἐργαζόμενας εἰς τὸν ἐξώστην περικυκλωμένον ἀπὸ ἄνω καὶ παρὰ τοὺς πόδας ἔχουσας τὰς δύο δορκάδας.

Ἐπειδὴ ἡ Εὐσπλαγγνία εἶχε γεννηθῆ πρὸ τῆς ἀδελφῆς τῆς, τὴν ὀνόμαζον Ia major ἦτοι πρώτοτοκον ἦτο δὲ καὶ ὑψηλοτέρα, ἄνευ τῆς μικρῆς ταύτης διαφορῆς τοῦ ἀναστήματος, εἶχον κατὰ πάντα τὰ λοιπὰ ἐντελεστάτην ὀμοιότητα. Ἡ Εὐσπλαγγνία, ἔχουσα χαρακτῆρα δραστηριώτερον καὶ ἀποφασιστικώτερον, εἰδοίκει τὴν Λύπην, τῆς ὀποίας ἡ ὑπακοή ἦτο ἔμφυτος καὶ ἐγκάρδιος, καὶ τὴν διεύθυνε μετὰ πολλῆς γλυκύτητος καὶ χάριτος, ὥστε εἶχε κατακτήσει καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν τῆς.

Ὅτε κατὰ πρώτην φορὰν ὑπῆγον εἰς τὸν χορὸν τοῦ διοικητοῦ ἐπροξένησαν μεγίστην ἐντύπωσιν, ἂν καὶ τὸ κάλλος δὲν εἶναι σπάνιον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἦσαν δὲ ὀραιόταται καὶ αἱ δύο, φέρουσαι βόδαχρον ἐσθῆτα, ἰάσμοις καὶ ἔχουσαι τὴν κόμην στολισμένην μετ' οὐς μακροῦς τῆς μητρός των. Μετὰ τὸν χορὸν πολλοὶ τὰς ἐξήτησαν εἰς γάμον, ἀλλ' ὀδὴν Ἐσπεθὰν ἀπέβλε πᾶσας τὰς προτάσεις προφα-

αιζόμενος τὴν νέαν ηλικίαν των. Μετὰ δύο ἢ τρεῖς μῆνας ἤλθον εἰς τὴν ἐπαυλίαν τοῦ Σάντα Ρόζα δύο νέοι, υἱοὶ φίλου τινὸς τοῦ δὴν Ἐστεβάν, ὠραϊότατοι καὶ οἱ δύο, ὡς τουλάχιστον τὸ ἔκρινε καὶ ἡ Εὐσέβεια καὶ ὁ δὴν Ἐστεβάν, ὅστις ἦτο φιλοφρονέστατος πρὸς αὐτούς. Αἱ δύο ἀδελφαὶ δὲν ἔστρεφον πολὺ τὴν προσοχὴν εἰς αὐτούς· ἀλλὰ τινὰ τῶν ἡμερῶν συνέβη τι τὸ ὁποῖον ἄλλως τὴν τῆς Εὐσπλαγγίαις, ὅξυ-δεριστέρον τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐχούσης τὸ βλέμμα.

Ὁ δὴν Ἐστεβάν συνωμύει εἰς τὴν αὐτὴν μὲ τοὺς δύο ξένους περὶ ἐκδρομῆς τινος εἰς τὰ περὶχωρὰ. Ὁ Ἰωσήφ καὶ ὁ Βιμμανουὴλ ἠτοίμαζον τοὺς ἵππους τοὺς ὁποίους εἶχε χαρίσει εἰς αὐτούς ὁ δὴν Ἐστεβάν, ὅτε οὗτοι στραφεὶς πρὸς αὐτούς εἶπεν· ἔτοιμάσατε ἔλογα διὰ τοὺς δύο κυρίους καὶ δι' ἐμέ.

Ὁ Ἰωσήφ ἐβίβη πρὸς αὐτὸν βλέμμα ζοφερὸν καὶ ὑπερήφανον, καὶ κράζας ὑπερήφαν, ὅστις ἐκυλίετο εἰς τὸ χῶμα ὡς ζῶον· — Κυριανὲ, εἶπεν, ὕπαγε νὰ εἰπῆς νὰ φέρουν δύο ἔλογα διὰ τούτους τοὺς ξένους, καὶ τὸν Κοραζὸν διὰ νὰ βάλω τὸν χαλιὸν τοῦ δὴν Ἐστεβάν.

Ὁ κύριος τῆς ἐπαύλειος ἄλλοῦ ἔχων τὸν νοῦν δὲν παρετήρησε τὸ συμβεβηκός, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν διέφυγε τῆς πρωτοτόκου κύριος τοῦ τὴν προσοχὴν. Ἀποταθεὶς δὲ ἐκ νέου εἰς τὸν Ἰωσήφ· — Θὰ μὰς συντροφεύσατε, εἶπεν· — Οὗτος ὅμως ρίψα· ὅξυ βλέμμα εἰς τὸν ἀδελφόν σου· — Μὰς συγχωρεῖτε, εἶπε, κύριε, ἔχομεν ἐργασίαν εἰς Ἡμέρο καὶ πρέπει νὰ ὑπάγωμεν. — Καὶ πηδήσαντες εἰς τοὺς ἵππους των ἔβησαν ἄφαντοι καὶ οἱ δύο.

Γ'

Ἐν τοσούτῳ ὁ σὴρ Ἑρρίκος Οὐλίκις ὠδοιπόρει διευθυνόμενος πρὸς τὴν ἐπαυλίαν τοῦ Σάντα-Ρόζα. Ἀπὸ τὸ Ροζάριον εἰς Σάντα-Φε μετέβαινε καθ' ἑβδομάδα βαρυτάτη ἀμαξία, ἥτις ἀνατίναζε φρικωδῶς τοὺς ταλαιπώρους ἐπιβάτας, ὅσοι ἐτόλμων νὰ ἐμπιστευθῶσιν ἐκτουὺς εἰς αὐτήν. Ὁ σὴρ Ἑρρίκος ὅμως ἐπροτίμησε νὰ μεταβῇ ἔριππος, ἔχων ὀδηγὸν νέον μελαγχροινόν, μελαγχροικὸν καὶ ὀλίγον ἀγριωπὸν, ὅστις εἶχε λάθει ἐκ προκαταβολῆς τὸ ἡμισυ τῆς συμφωνηθείσης ἀμοιβῆς, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ ἐμελλε νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ προξένου μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του. Κατὰ τὸν ὀδηγόν, ὁ σὴρ Ἑρρίκος ἢ ἔπραξε ἢ ἀγοράσῃ ἵππους, τοὺς ὁποίους νὰ πωλήσῃ μετὰ τὸ τέλος τοῦ ταξιδίου του, ἢ νὰ ταξιδεύῃ μὲ τοὺς ταχυδρομικούς· ἀλλ' ὁ Ἄγγλος ἐπροτίμησε τὴν δευτέραν τῶν δύο προτάσεων.

Καθὼς ἐπροχώρουσεν ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκιῶν ἡλικι- τοῦτο, ἀπέραντος δὲ παρουσιάζετο εἰς τοὺς ἐρθαλ- μούς των ἡ κρημὸς· Καὶ πᾶν μὲν ἔβλεπον δένδρον γιγάντειον, πᾶν δὲ ποταμὸν· καὶ λίμνην καὶ πᾶν ἀ-

ναρίθμητους ἀγέλας ποιμνίων, τὰ ὅποια ἐφύλαττον ἔριπποι ποιμένες κρατοῦντες λόγχης, καὶ μελαγχρο- λικὸν ἄμαξ δὲ καὶ ἄγριον ἔχοντες τὸ ἦθος.

Μετὰ τριῶν ἢ τεσσάρων ὠρῶν ταχέως πορεύσαν ἔφθασαν εἰς τὸν πρῶτον ταχυδρομικὸν σταθμὸν· ἐπειδὴ δὲ οἱ σταθμοὶ οὗτοι εἶναι συνήθως ἐλαστοί, ὁ ὀδοιπόρος δὲν πρέπει νὰ προσδοκᾷ οὐδεμίαν ἀνά- πνουσιν, ἀλλὰ μόνον νὰ προμηθεύεται καὶ τροφὰς καὶ πινάκια, καὶ νὰ στρατοπεδεύῃ ὑπὸ τὸν αἴθριον οὐρανόν. Ὅτε ἐπέξυσεν ὁ ὀδηγὸς παρετήρησε μι- κρὸν παιδίον ἐπὶ τῆ ἐκτῆς ἐπὶ τὸ ὁποῖον τὴν κορυφὴν ἔχον κατὰ γῆς καὶ τοὺς πόδας εἰς τὸν ἀέρα ἐπεριτρέφετο ὡς πίδαξ.

— Εἶναι κανεὶς εἰδῶ; ἠρώτησεν ὁ ὀδηγός.

— Κανεὶς, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν σὴρ Ἑρρίκον·

— Αὐτὸ, εἶπε, συμβαίνει πάντοτε εἰς τοὺς σταθ- μούς τούτους. Πιζέσκατε, κύριε, καὶ ἀνακλυθῆτε ὀ- λίγον ἐνόσω νὰ προμηθευθῶ τὰ ἀναγκαῖα.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν δὲν ἀπέτανε πλέον οὐδεμίαν ἐ- ρώτησιν εἰς τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε, ὑπε- ρήφανον ὢν, οὔτε ὁ ἀπεκρίετο. Ἀνέβη εἰς τὸν ἵππον καὶ ἰδὼν μακρὸν ποιμνιον ἔτρεξε πρὸς αὐτὸ, ἠγῶ- ρκσεν ἀρνίον καὶ ἐπιστρέψας τὸ ἔσφαξε καὶ τὸ ἐκο- ψεν εἰς τετάρτια. Ἀνεβίβησε τὸ πῦρ ἐνῶ ἐπλησίαζε νὰ σβεσθῇ ρίψας εἰς αὐτὸ ξηρὰ φρύγωνα, καὶ περὰ τὰς τὰ τετάρτια εἰς δύο σιδηροὺς ὀβελοὺς κειμένους ἐκεῖ πλησίον, τὰ ἐκόκκισε μὲ ἄλλας τὸ ὁποῖον εἶχεν εἰς τὸ θυλάκιόν του καὶ τὰ ἔβαλεν ἐπὶ τοῦ πυρός. — Ἐνῶ φάνηται τὸ ἀρνίον, εἶπε, πρέπει νὰ ὑπάγω νὰ εὔρω ἔλογα.

Καὶ ἵππεύσας ἔτρεξε ταχὺς ὡς ἄνεμος, ἐστρουφα- γύρισεν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του τὸν βρόχον, καὶ ρίψας αὐτὸν μὲ μεγίστην ἐπιτηδεϊότητα ἐξώγησε δύο τῶν καλλιτέρων ἵππων. Ἡ ὄσμη τοῦ ἐφηνουμένου ἀρ- νίου ἐγαργάλισεν ἐν τοσούτῳ τὴν ὄσφρησιν τοῦ παι- δίου, τὸ ὁποῖον ἔλθων ἐκάθησε πλησίον τῆς πυρᾶς. — Ἄ! Ἄ! Ἄ! ἀνεφώνησεν ὁ ὀδηγός, ὅταν πρῶτα εἶπε διὰ φωνὴν τὰ πόδια σου δὲν εἶναι κουρασμένα. Ἄν ὅμως θέλῃς ἀρῆ, θέλω καὶ ἐγὼ νερόν, ὕπαγε νὰ φέρῃς.

Τὸ παιδίον ἔλαθε πῆλινον ἀγρίον κείμενον ἐκεῖ πλησίον καὶ ἔτρεξε πρὸς βύακα, ὅπου γεμίσας αὐτὸ τὸ ἔβαλεν ἐπὶ τοῦ ὄμου του, ὥστε ἐφαίνετο ὡς ἀρ- χικὸν ἀγαλμάτιον. Ὅτε δὲ ἐκάθησεν κατὰ γῆς ἵνα φάγωσιν, ὁ σὴρ Ἑρρίκος ἀνέσυρεν ἀπὸ τὸ θυλάκιόν του θήκην περιέχουσαν περὶ ἄνθη καὶ μαχαίριον. Ἐν- τράπη ὅμως ὅτε εἶδε τὸν ὀδηγὸν καὶ τὸ παιδίον ἢ ἀποσπᾶσιν ἀπὸ τὸ ἀρνίον λεπτότατα καὶ μακρό- τατα τεμάχια, νὰ δαγκάνωσι τὴν ἄκραν αὐτῶν μὲ τοὺς ὠραϊστάτους ὀδόντας των καὶ νὰ κόψωσι μὲ τὴν μαχαίραν τὸ κομμάτιον τὸ ὁποῖον ἤθελον νὰ

φάγωσιν. Ἀφοῦ δὲ ἐν βίπῃ ὀφθαλμοῦ κατεβρόχθισαν μετὰ μεγίστης ἐπιτηδεϊότητος καὶ καθαριότητος τὸ ἀρνίον, ἀνεπήδησαν εἰς τοὺς ἵππους των. Ἡ ἔρη- μος ἐγένετο ἀγριωτέρα καθὼς ἐπροχώρουσιν· στρου- θακάμηλοι, δορκάδες καὶ ἔλαφοι ἔτρεχον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ εἰς τὰς ἔχθρας τῶν λιμνῶν ἢ τῶν ρυάκων λευκοὶ κύκνοι, μαύρον ἔχοντες λαμῶν, περιήρχοντο μεγалоπρεπῶς ἢ ἐλούοντο εἰς τὰ ὕδατα. Εἰς τὸν ποταμὸν Καλαράνιν οἱ ποιμένες κατεγίνοντο νὰ διαπεράσωσιν εἰς τὸ ἀντικρὺ μέρος τέσσαρας ἢ πέντε χιλιάδας βοῶν· καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ τούτων ἀπεπι- ούντο νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὸ ὕδωρ, οἱ ποιμένες ἐκέντρι- ζον αὐτούς ἢ ἔτρεχον εἰς τὴν πεδιάδα ἵνα ἐπανα- φέρωσι τοὺς λιποτακτῆσαντας. Ταῦτα καὶ τὰ τοι- αῦτα ἔβλεπον τὸν σὴρ Ἑρρίκον εἰς βαθμὸν, ὥστε δὲν ἐνόησε πότε ἤλθεν ἡ νύξ. Ἦλθε δὲ αἰφνιδίᾳ· καὶ ἐπειδὴ τὸ σκότος ἔγινε βαθύ, ἐξάδιδον σιγαλὰ φο- βούμενοι μὴ πέσωσιν εἰς λάκκον. Περὶ τὴν δεκάτην ὥραν ὁ ὀδηγός, ὅστις ἐσιώπῃ ἀπὸ τινος, ἀνεχάτις τὸν ἵππον του καὶ εἶπε· — Νομίζω, κύριε, ὅτι ἐχά- σκαμεν τὸν δρόμον· ἔπραξε τὸρὰ νὰ εἴμεθα εἰς τὸν δευτέρου σταθμὸν· φαίνεται ὅμως ὅτι τὸν ἀφήσαμεν ἀριστέρα. Θὰ παζέσω διὰ νὰ δοκιμάσω τὸ χορτάρι καὶ νὰ ἐνοήσω πού εὑρισκόμεθα.

Εἶπε καὶ καταβὰς ἐδάγκασεν ὀλίγον χόρτον μετὰ μικρὸν δὲ· — Νομίζω, εἶπεν, ὅτι εἴμεθα πλησίον μέρους τὸ ὁποῖον καλλιέργουσιν Ἑυρωπαῖοι καὶ ὄχι μακρὰν λίμνης· διότι ἂν καὶ τὸ χορτάρι ἔχει τὴν γεύσιν ἐκείνου τὸ ὁποῖον αὐξάνει εἰς τὰ αὐλάκια τοῦ σίτου ἢ τοῦ ἀραβοσίτου, ὅμως εἶναι ὀλίγον ἀλμυρὸν ὡς τὸ φρούμενον πλησίον τοῦ νεροῦ. Ὅπωςδήποτε εἴ- μεθα πλησίον κατοικίας.

Καὶ ἀναβὰς ἐκ νέου εἰς τὸν ἵππον ἐδιήγησε τὸν σὴρ Ἑρρίκον πρὸς μέρας, ὅπου δὲν ἠρογόρησεν νὰ ἰδῶσι σκοτεινὸν τινα ἔγκλον καὶ ἢ ἀκούσωσι πολλῶν σκῶλων φωνᾶς. Εἶδον δὲ μακρὸν καὶ φῶς ὡς πλα- νήτου ἀστέρου. — Φίλε, ἐκραξεν ὁ ὀδηγός, εἴμεθα μακρὰν ἀπὸ τὴν ἐπαυλίαν;

— Πολλὰς λέγας, ἀπεκρίθη μὴ φωνή.

Τὸ φῶς ἐν τοσούτῳ ἐπλησίασε καὶ οἱ ὀδοιπόροι εὐρέθησαν ἀπέναντι τοῦ κυρίου τῆς κατοικίας, ὅστις ἦτο Γάλλος φέρων ἔνδυμα εὐρωπαϊκόν, πιστόλιον ἐς τὴν ζώνην καὶ καρδίαν εἰς τὸν ὄμων. Ὁ Γάλ- λος ἀνύψωσε τὸν φωνὸν τὸν ὁποῖον ἐκράτει, παρετή- ρησεν ἀλληλοεικιδῶς τὸν σὴρ Ἑρρίκον καὶ τὸν ὀδη- γόν του, καὶ μετὰ τὴν ἐρευνῆν αὐτῶν τοὺς ἐπροσά- λασε νὰ διακνητερεύσωσιν εἰς τὴν οἰκίαν του. — Τὸ σκότος, εἶπεν, εἶναι πρὸς καὶ διὰ τούτου καὶ ἄλλοι ὀδοιπόροι ἔχασαν τὸν δρόμον των· ὅα εὑρετε πολ- λούς εἰς τὴν οἰκίαν μου.

Καὶ ταῦτα λέγων ὠδήγησε τοὺς ξένους διὰ δει-

δροστοιχίας, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχον ἴδει ἕνεκα τῆς νυκτός. Καθ' ὁδὸν δὲ εἶπεν εἰς αὐτούς ἔτι ὠνομά- ζετο Μακρίνος Βαλδοῦκος, ἰδιοκτητῆς καὶ γεωργός τοῦ μέρους ἐκείνου. Μετ' ὀλίγον ἐφθασαν εἰς περιό- χην, εἰς τὸ μέσον τῆς ὁποίας ἐκρέματο φωνὸς, φωτί- ζων ἀριθμὸν τινα ἀνθρώπων ὀμιλούντων μὲ ζωηρό- τητα. Πρὸς δὲ τὸ μαγειρεῖον, ἢ κυρία Μακρίνου Βαλδοῦκου φοροῦσα εἰς τὴν κεφαλὴν κόκκιναν μιν- δύλιον, ἔσυρεν ἐκτὸς τοῦ κλιβάνου πίτας εὐωδιαζού- σαις καὶ ἐπρόσφερε κρηφῶν, τὸν ὁποῖον οἱ δύο νέοι υἱοὶ τῆς ἔδιδον εἰς τοὺς ξένους. Ὁ Βαλδοῦκος ἐζήτη- σε συγγνώμην ἀπὸ τοὺς ξένους, ὅτι δὲν ἤδύνατο νὰ προσφέρῃ εἰς ὅλους κατάλυμα· ἐπρότεινε ὅμως εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐφοβοῦντο νὰ κοιμηθῶσιν εἰς τὸ ὑ- παιθρον, ἕνα τῶν οἰκίαιων ἐξ ὧν συνέκλειτο ἡ κα- τοικία. Ἀλλὰ πάντες ἀπήτησαν ἐκ συμφώνου νὰ μεί- νωσιν εἰς τὴν αὐτὴν. Ἦναψαν λοιπὸν μεγάλην πυρῆν ἵνα προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν τῆς νυκτός, καὶ ἐκάθησαν ὅλοι περὶ αὐτήν. Ὁ δὲ Βαλδοῦκος εὐ- χηθεὶς καλὴν νύκτα εἰς τοὺς ξένους εἰσῆλθεν εἰς τὸ κατάλυμά του.

Ὁ σὴρ Ἑρρίκος ἐκάθησεν ὀλίγον μακρὰν τῶν ἄλ- λων ἐπιθυμίαν ἔχων νὰ παρατηρῇ τὰ γινόμενα. Εἶ- δεν ἐν πρώτοις νέον τινα πολλὰ μακρὸν, κολοσσίου καὶ κομψὸν ἔχων τὸ ἀνάστημα καὶ φοροῦντα μὲ βυ- σιλικὴν μεγαλοπρέπειαν πλοσυρίατατον μακδύαν. Ὅπως ἐστηρίζετο εἰς τὴν λόγχην του, ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ἀντὶ προτύπου εἰς τὸν Φειδίον. Ὁ ὀδη- γός, ὅστις τὸν ἐγνώριζεν, εἶπεν εἰς τὸν σὴρ Ἑρρίκον ὅτι ἦτο ὁ ταγματάρχης Διονύσιος, Ἰνδὸς ἐκ τῶν ὑποτα- γμένων, διοικῶν τὸ ἱππικὸν τῶν ἐπισκοπῶν Ἰνδῶν.

Πλησίον αὐτοῦ ἐκάθητο νέος λευκός, ξανθός καὶ βοδοκόκκινος ὡς γυνή, φορῶν δὲ κομψὸν ἔνδυμα τῶν Περσιῶν, λευκὸν ἐσωκάρδιον, μεταξωτὸν λαίμοδόν- τιν, χειρόκτια καὶ δισπτρα. Ὁ μικρὸς οὗτος καὶ φλόκρος κύριος ἦτο Γερμανός, ὑπέλληλος μεγάλης τραπεζιτικῆς οἰκίας, παζιδεύων χάριν ὑποθέσεων τοῦ κυρίου του. Τὰς πληροφορίες ταύτας ἔδωκε μόνος εἰς τὸν σὴρ Ἑρρίκον, προσθέσας καὶ ἄπειρα παράπονα διὰ τὸ κακὸν ταξίδιον. — Ἄ κύριε! ἀνέκραξε, τί ἀ- γριότοπος! Ἀποθνήσκω ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν πείναν μεταξὺ τῆς ἀφθονίας. Πίνωσιν μέσα εἰς τὰ ποί- μνια, καὶ ὅμως δὲν εὐρίσκεις κρέας· αἱ ἀγελάδες εἶ- ναι ἀναρίθμητοι, καὶ ὅμως δὲν ἔχεις γάλα· αἱ ὄνι- θες σὲ ξεκαρφαίνουσι μὲ τὰ κκακρήσματα των, καὶ ὅ- μως δὲν ἔχεις αὐγά· τὰ σταφύλια λαμποκοποῦν τρι- γύρω σου, καὶ ὅμως δὲν εὐρίσκεις κρησί. Τί διαβολό- τοπος! Ὄθεν, ἐξηκολούθησε λέγων μετὰ μεγίστης εὐστροφίας γλώσσης, ἡ τύπος αὐτὸς δὲν εἶναι πρῶτος παρὰ μόνον· εἰς τοὺς ἀνθρώπους· οἱ ὁποῖοι κἀμουν μεγάλας ὑποθέσεις ὡς οἱ κύριοί μου. Παραδείγματός χάριν, ἐκάμωμεν μίαν ἀξιόλογον ἐπιχειρήσιν· αἱ ἡ-

καὶ τὰς λέγων ὠδήγησε τοὺς ξένους διὰ δει-

ριοί μου είναι τραπεζίται της κυβερνήσεως και έχουν παραγγελίαν ν' αγοράσουν ατμόπλοια, τὰ ὅποια θὰ ἐφοπλισθοῦν διὰ πόλεμον. Ἰπὴλα εἰς ῥίο Ἰανέτρον, ἠγάρασα τέσσαρα ατμόπλοια τὰ ὅποια ἐχρησίμευαν ἄλλοτε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ λιμένος, ἐφρόντισα νὰ χρωματισθοῦν καλά, ἐπέσθεσα εἰς τὴν πρῶμναν ὠραίας γλαφάς, ἤτοι μίαν χρυσοῦν αἰρηνα, ἕνα μεγάλο ἀστὸν μὲ ἀνοικτὰ πτερὰ, καὶ ἕνα ἕλιον περικυκλωμένον μὲ φλογεράς ἀκτῖνας, καὶ ἔδωκα εἰς αὐτὰ πομπώδη ὀνόματα, *Νικητής, Πορθητής, Μορομάχος* καὶ *25 Μαῖου*. Οὕτω πως πικραλευφθέντα τὰ μικρὰ ταῦτα ατμόπλοια, εἶχαν ἀξίαν τριάντα ἕως σαράντα χιλιάδων φράγκων τὸ ἐν τὰ ἐπωλήσαμεν ἡμῶς εἰς τὴν κυβερνήσιν ἀπὸ εἰκοσιπέντε, τριάντα καὶ σαράντα χιλιάδας τάλληρα.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Σρ Ἑρρίκος ἀνεκρίθη. — Τί θέλετε, κύριε, ἐξηκολούθησεν ὁ Γερμανός, ὅστις βλέπων ὅτι τὸν ἤκουε ἐγένετο ὀμιλητικώτερος ἢ κυβερνήσις, ἢ πολιτικὴ, ἰδοὺ πράγματα τῶν ἐπικερδῶν ὄσοι, ὡς ὁ Βαλδοῦκος, σκάπτουν καὶ κωλυεργοῦν εἶναι ἡλίθιοι. Πρέπει ἡμῶς καὶ νὰ ἤξούρη τις πῶς ν' ἀρχίσῃ. Λέγεις μίαν ἰδέαν, παραδείγματος χάριν νὰ γίνῃ σιδηρόδρομος ἀπὸ τὸ Ροζάριον εἰς τὴν Κορδόβαν. Ὡραῖαι τινὲς κυρίαι (μὴ λησμονεῖτε ὅτι εἰς τὸν τόπον τοῦτον αἱ κυρίαι εἶναι στοιχεῖον ἐπιτυχίας, τὸ ὅποιον δὲν πρέπει νὰ παραβλέπη τις) ὀμιλοῦν διὰ τὸ σχέδιόν σου εἰς τὰς συναστροφάς. Ἰποβάλλεις τὴν ἀναφορὰν σου εἰς τὸν ὑπουργὸν τοῦ πολέμου. Εἰς τὸν τόπον τοῦτον καθὼς καὶ παντοῦ ἄλλου, τὰ διάφορα ὑπουργεῖα ζοῦν μεταξὺ των ὡς ὁ σκύλος μὲ τὸν γάτον. Ὁ ὑπουργὸς τοῦ πολέμου δὲν ἔχει κεφάλαια, καὶ ζητεῖ μεγαλοφώνως ἔπλα, πυροβολικὸν καὶ τὰ τοιαῦτα. Διευθύνεσαι τότε πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν δημοσίων ἔργων.

Ὁ ὑπουργὸς αὐτὸς σὲ ἀκούει· ἐπιθέτει ἐν πλάτει τὴν ἀπάντησιν τοῦ συναδέλφου σου καὶ ἀλατίζει τὴν διήγησίν σου μὲ τινὰς λεπτομερείας, αἱ ὅποια ἐρεθίζουν τὴν φιλαυτίαν τοῦ ὑπουργοῦ πρὸς τὸν ὁποῖον ὀμιλεῖς. Πρέπει, λέγεις, νὰ διαταχθοῦν προκαταρκτικαὶ τινὲς ἐργασίαι, ὡς καταμέτρησις καὶ τὰ τοιαῦτα, πρὶν ζητηθῶν μέτοχοι καὶ κεφάλαια διὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐπιχείρησιν. Ὁ ὑπουργὸς κλονίζεται καὶ σ' ἐρωτᾷ — Πόσον θὰ δαπανηθῇ δι' αὐτὰς τὰς προκαταρκτικὰς ἐργασίας. — Δέκα χιλιάδας τάλληρα, ἐξοχώτατε. — Κύριε, σὲ ἀποκρίνεται ὁ ὑπουργὸς ἀνετίμων σε ἀσκαρδαμικτεῖ, ὁ ἀναβῶν εἰς εἰκοσι χιλιάδας τάλληρα, καὶ τόσα θὰ σημειώσω εἰς τὸν προϋπολογισμόν ἐνόησες; — Μετὰ τινὰς ἐθδομάδας ὑποβάλλεις τὸν ὀγκώδη λογαριασμόν ἐνὸς γωμέτρου, μὴ πατήσαντος μὲν ἴσως ἕξ ἀπὸ τὸ γραφεῖόν σου, ὅστις ἡμῶς ὑποτίθεται ὅτι κατέ-

τριψεν ὄλον τοῦ τὸν καιρὸν μεταξὺ Ροζαρίου καὶ Κορδόβας. Ὁ λογαριασμὸς περιέχει εἰκοσι χιλιάδας τάλληρα· τὸ ταμειὸν σὲ τὰ μετρη, δίδεις τὰς δέκα χιλιάδας εἰς τὴν αὐτοῦ ἐξοχώτητα καὶ ἡ δουλειά σου ἔγινε.

Καταφρόνησις ἐζωγραφηθῆ εἰς τὸ συνήθως γαλήνιον ἦθος τοῦ Σρ Ἑρρίκου. Τοῦτο παρατηρήσας ὁ Γερμανός εἶπε μειδιών· — Ἀγανακτεῖτε, βλέπω, μιλῶντες ἴσως νομίζετε ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου τούτου εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους· λανθάνετε ἡμῶς· οἱ ἄνθρωποι εἶναι παντοῦ οἱ αὐτοί· δυστυχῶς τὸ θέατρον εἶναι ἐνίοτε μικρόν, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς εἰσχωρεῖ καὶ εἰς τὰ παραμικρότερα.

Μετὰ τὴν ὠραίαν αὐτὴν ὀμιλίαν ὁ μικρὸς κύριος ἀνέστυρεν ἀπὸ τὸ Οὐλάκιόν του σιγάρα, ἐπέσπερεν εἰς τὸν Σρ Ἑρρίκον ἔλαβε καὶ αὐτὸς ἐν καὶ τὸ ἠναψεν. Οὕτω πως μεταξὺ τοιούτων ὀμιλιῶν παρήλθεν ἡ νύξ, καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐλθοῦσα ἡ ἀύγη ἀπεδίωξε τὰ σκότη. Καὶ ἐφάνη ὅτι χρυσοῦς ποταμὸς κατέκλυσε τὴν ἀνατολήν, ὅτε ὁ ἥλιος ἀνέτειλε μεγαλοπρεπῆς καὶ ἀκτινοβόλος. Ὁ δὲ Σρ Ἑρρίκος παρετήρει ἱστάμενος ὄρθιος τὸ θέαμα τοῦτο, ἐνὸς ὁ δὴ γὰρ ἠτοίμαζε τοὺς ἵππους. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνεχώρησαν πάντες. Ὁ Σρ Ἑρρίκος εὔρε πάντας τοὺς σταθμοὺς ἐρήμους ὅπως καὶ τὸν πρῶτον· χάρις δὲ εἰς τὸν ὀδηγὸν σου ἐπρομηθεύετο διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου καὶ τροφήν καὶ ὑποζύγια.

(Ἐπεται συνέχεια.)

ΛΗΘΗΣΙΑΣΜΑΤΑ
ΑΝΑΜΙΚΤΩΝ ΑΝΕΚΑΟΤΩΝ

ΓΗΘ
Ν. ΚΑΤΡΑΜΗ

Ἀρχιμανδρίτου τῆς ἐν Νεαπόλει Ἑλλήν. Ἐκκλησίας.

Καλλιπόλις.

Τὴν 7 τοῦ Ἰουλίου μηνὸς 1865 ἠγκυροβολήσαμεν εἰς Καλλιπόλιν, τὴν πρῶτην τῆς Ἰταλίας πόλιν ἣν ἄχρι τοῦδε εἶχον γνωρίσει. Αὕτη κατὰ τὸν Πλίνιον ἐκτίσθη τὸ πάλαι ὑπὸ Ἑλλήνων ἀποίκων, ἢ μάλλον ὑπὸ τῶν Ναξίων κατὰ τὸν Στράβωνα. Πληθὺς λαοῦ συνέτρεξε πρὸς τὴν ἀποβάθραν, οἱ μὲν χάριν περιεργείας, οἱ δὲ ὅπως κερδήσασιν τι πρὸς τῶν ἐπιβατῶν. Ἐγὼ δὲ, οὐχὶ τόσον ἐνεκα τῆς ναυτιάζσεως ὅσον ἵνα ἴδω τὴν μικρὰν μὲν καὶ ἐν εἰδει φρουρίου ἐμπορικὴν ταύτην πόλιν, ὅθεν καὶ ἔλαιον καὶ μαλλία καὶ δέρματα, φερόμενα ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς

χερσονήσου ἐπιβιβάζονται εἰς τὰ αὐτῶν προσορμιζοντα πλοία, ἀπεβιβάζονται μὲ ἑνὸς συνταξιδεύοντος ὁμογενοῦς. Ἀλλ' ὅποια ἐκπλήξις, ὅτε εἶδον ὅτι ἐνεκα τοῦ ἐνδύματός μου, καὶ πρὸ πάντων τοῦ καλυμνυχίου μου, ἐκίνησα τὴν περιέργειαν πάντων τῶν παρὰ τὸν αἰγιαλὸν εὐρεθέντων! Διαδοθείσης ὡς δι' ἠλεκτρισμοῦ τῆς ἐλεύσεώς μου προέβησαν αἱ γυναῖκες εἰς τοὺς ἐξώστας, οἱ ἐργάται καὶ οἱ ἔμποροι ἐκ τῶν καταστημάτων, πληθὺς βυκενδυτῶν καὶ ῥυπαρῶν παιδίων μὲ ἠκολούθησαν καὶ πάσης τάξεως ἄνθρωποι ἔτρεχον πνευστιῶντες εἰς τὰς ῥύμας, ἕνα προφθάσσει καὶ κορέσσει τὴν περιέργειάν των. Πολλοὶ ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ περικυκλώσαντές με ἀπὸ γλώσσαν εἰς ὄτα ἐξέφερον· «εἶναι σχισματικὸς.»

Μὲ τὴν ἰδέαν ἀνακουφίσεως εἰσερχομαι ἐν μιᾷ τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ἡ-δὲ συρρῶ ἐπὶ τοσοῦτον νύξησεν, ὥστε φρονῶ ὅτι ὁ ἐν αὐτῇ ἐορταζόμενος ἄγιος οὐδέποτε εἶδε πλείονα λαὸν ἐν οὐδεμιᾷ τῶν πανηγυριῶν του.

Τότε τις τῶν παρακολουθούντων κληρικῶν ἤρξατο ἀνευρυριάστας νὰ μὲ ἐρωτᾷ « τίς εἶμι, καὶ τί πιστεύω. » Αἱ ἀπαντήσεις μου γίνονται αἰτία ἵνα ἐκφέρῃ προσηπονημένον στεναγμὸν, καὶ μετ' ἐπιτετηδευμένης θλίψεως νὰ ἐκφανῆσθαι « λοιπὸν εἶσαι ἐκ τῶν σχισματικῶν. » Οὐχί, πᾶτερ, τὸν λέγω, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀρθοφρονούντων, τοῦτέστι τῶν μὴ μεταρρυθμισάντων τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν μηθησῶν αὐτοῦ, καὶ τηρούντων τὰς παραδόσεις τῶν πρώτων πατέρων τοῦ χριστιανισμοῦ. — Καὶ ἔχεις, μὲ λέγει, ἀποχωρῶντας λόγους εἰς τοῦτο; — Πᾶτερ μου, ἀπεκρίθην, βλέπεις ὅτι ταξιδιώτης ὢν, δὲν δύναμαι νὰ διαμείνω μετὰ σοῦ πλείστην ὥραν ὅπως διευκρινήσωμεν τὰ τοιαῦτα· σὲ καθικετεῖω ἡμῶς νὰ μοι εἴπῃς, εἶσαι νυμφευμένος ἢ ἀγαμος; — Ὁ εὐτραφὴς κληρικὸς, ἀκούσας ταῦτα μετ' ἐκπλήξεως, καὶ ἀλλοιώσας τὴν μαρφήν ὡς νὰ ἐβλασφήμησα, ἐκφέρει γαγονία τῆ φωνῆ « Gejù! » καὶ τοῦ ἡμῶσθη ποτὲ ἱερεὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ νὰ ἦναι ἔγγαμος! — Καὶ πῶς δὲν παραδέχεσθε σεις τὰς ἱερὰς Γραφὰς καὶ τὰς παραδόσεις τῆς ἐκκλησίας; — Βεβαίως. — Ἄγνοεῖς λοιπὸν ὅτι καὶ τινὲς τῶν Ἀποστόλων ἦσαν ἔγγαμοι; ὅτι ὁ Φίλιππος εἶχε τέσσαρας θυγατέρας καὶ ὅτι πολλοὶ τῶν ἱερομένων ἁγίων ἐτεκναποίησαν; Ἐκ τούτου καὶ μόνου ἀριδῆλως βλέπεις ὅτι σχισματικοὶ εἰσὶν οἱ διὰ τῶν ἐναντίων εἰς τὰς γραφὰς καὶ τὰς παραδόσεις νεωτερισμῶν διασχίσαντες τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. . .

Τὰ λεγόμενά μου, ἀφ' ἔσον εἶδον, εὐχρηστέσαν πολὺ τοὺς ἐν ἀγαμίᾳ καὶ σωφροσύνῃ ἐκείνους κληρικούς, καὶ πρὸ πάντων τινὰ βαυβουστενάζοντα γέροντα· ἀλλὰ δὲν ἦτον φρόνησις πλείονος χρόνου τῆς, γινώσκοντός μου πόσου ὁ χειμῶν τῶν προ-

λήψων δυστυχῶς ἀπόλεσεν· ἀναχωρήσας οὖν ἐξοῦρον μετ' οὐ πολλὸ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τὴν Καλλιπόλιν, τὴν δυσκόλως ἀπολεσθησομένην ἐκ τῆς μνήμῃ μου.

Βιβλιοθήκαι τῆς Νεαπόλεως.

Μία τῶν μεγαλοπρεπεστέρων οἰκοδομιῶν τῆς Νεαπόλεως τυγχάνει βεβαίως ἡ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκαι, ἡ περιλαμβάνουσα τὴν Πιννακothῆκαι, τὸ Μουσεῖον τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν ἀρχαιοτήτων, τὸ τῶν νομισμάτων, παπύρων καὶ ἑτέρων παντοδαπῶν εἰδῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ, Πομπηῆ καὶ ἀλλαχοῦ ἀνασκαφέντων, ἐπὶ τέλους δὲ τὴν ἐκ 250 περίπου χιλιάδων τόμων βιβλιοθήκαι, ἐν οἷς ὑπάρχουν μέχρι τῶν 5, 600 χειρογράφων, συστηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου Βορβόνου κατὰ τὸ 1804, ἐκ βιβλίων Φαρνεσιανῶν, τοῦ Ἰωάννου Παραζίου, τοῦ Καρδινάλιου Σκριπᾶνδου καὶ ἐκ τῶν τῆς καταργηθείσης ἀδελφότητος τῶν Ἰησοῦιτῶν. Τὸ δωμάτιον τῶν χειρογράφων εἶναι μεγίστης ἀξίας· μέρος μὲν διὰ τὸ εἶδος τῆς γραφῆς, ὡς τεμάχια τῆς θείας Κομωδίας τοῦ Δάντου, καὶ ἐν Uffizio della Beata Vergine· ἕτερα διὰ τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν ὡς τὰ τοῦ Λισχύλου, Εὐριπίδου, Πλινίου καὶ μάλιστα τοῦ Ὀμήρου, φέροντος τὴν ἐπισημνῆν περι τὰ τέλη σημείωσιν· « Μετεγγραφή ἡ τοῦ Ὀμήρου Ἰλιάς διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἰωάννου ἱερέως Ῥώσου τοῦ Κρητῶς ἐν ἔτει ἀπὸ τῆς Χοῦ γεννήσεως χιλιοστῆ τετρακοσιοστῆ ἑβδομηκοστῆ ἐνάτω μῆνός Μαῖο εἰκοστῆ ἕκτη ἐν Ῥώμῃ, » ἕτερα ὡς αὐτόγραφα ἀνδρῶν ἐνδόξων τοῦ Θωμᾶ Δ' Ἀκουίνου, τοῦ Τορκουάτου Τάσσου, τοῦ Βίλου κτλ. Διευθύνεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἀββῶ Βίτου Φορνάρη.

Παρὰ τὸ δωμάτιον τοῦτο ὑπάρχει ἕτερος Ὀθησαυρὸς, αἱ ἀρχαιότεραι ἐκδόσεις, ἐν αἷς εἶρον τὸν τοῦ Δημητρίου Χαλκοκονδυλῆ Ὀμηρον ἐκδοθέντα ἐν Φλωρεντίᾳ τὸ 1488, καὶ τὴν πρῶτην ἐκδοσὶν τῆς ἱερᾶς Γραφῆς ἐκδοθείσης λατινιστῆ ἐν Μαγνέτη ὑπὸ Ἰωάννου Fusi τὸ 1462. Ἀδύνατον ὁ τρίτην καὶ τετάρτην φοράν ἐπισκεπτόμενος τὸν ἀχανέστατον τοῦτον κῆπον τῶν Μουσῶν νὰ μὴ δμοιάσῃ τὸν εἰς ὠραῖον ἀνθῶνα εἰσερχόμενον παιδᾶ, ὃς ἐκπληττόμενος ὑπὸ τῆς πληθῆος, δρέπει ἀκρίτως τὰ ἐκ πρώτης ἐντυπώσεως ποικιλόχρον ἄνθη, καταλείπων τὰ εὐωδέστερα, ὃ δὲ Ἕλληνα νὰ μὴ συγκινηθῇ ὁρῶν ὅτι ἅπαντα τὰ Μουσεία τῆς Εὐρώπης διασκομοῦνται ὑπὸ τῶν ὑπεξαίρεθέντων πατρίων ἔργων μας, ὅτι αἱ βιβλιοθήκαι αὐτῶν ὑπερπληροῦσιν ἑλληνικῶν χειρογράφων, καὶ ὅτι ὁ εἰσέτι ἀδυσώπητος τύραννος κτεσόντριβε τὰ μνημεῖα, ἅτινα καὶ εἰ αἰώνως ἐσβέσθησαν, ἵνα κατασκευάζῃ τὴν ἄσβεστον τῶν κλυδῶν του!

Δευτέρα είναι ἡ τοῦ Πανεπιστημίου, ἔχουσα 60 χιλιάδας τόμους, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ Γάρ, ἐνθα εὐρίσκει τις ἐν ἰδιαιτέρῃ αἰθούσῃ, δίκην ἀναγνωστηρίου, τὰ ἐπιφανέστερα περιοδικὰ συγγράμμα- τα, μεθ' ὧν καὶ τὴν ἡμετέραν *Paradōra*, ἥτις εὐρίσκειται καὶ εἰς τὴν ἀνωσηκμένην Ἑθνικὴν Βιβλιοθή- κην. Τρίτη ἡ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου ἐκ 40 χιλιάδων τόμων, συναρμολογηθεῖσα ἐσχάτως ὑπὸ τῶν πικυ- θέντων ὑπουργείων τῆς πεσοῦσης δυναστείας, καὶ ἐκ τῶν διαλυθεισῶν Μονῶν τῶν ἁγίων Ἐφραίμ καὶ Δο- μινίκου' διευθύνεται δὲ ὑπὸ τοῦ Μινιέρη-Βίκκη. Τε- τάρτη ἡ Βραγκκιζικὴ (Biblioteca Brancacciana di S' Angelo a Nilo di Napoli) ἔχουσα πολλὰ χειρόγραφα, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῆς Νεαπόλεως· ἡ εἰσοδος συγγράφεται δύο μόνον ὥρας τὴν ἡμέραν. Πέμπτη, ἡ τῶν Ἱερουμίνων Μοναχῶν, οἵτινες προσιθνήσκοντες τὴν ἀποσύμβουον τῆς μονῆς τῶν, συγγραφοῦσιν ἀπὸ τινος χρόνου τὴν εἰσοδὸν ἀπὸ τὴν δεκάτην μέχρι τῆς δωδεκάτης τῆς αὐγῆς.

Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀσπρένου.

Εἰς στενὴν τινα καὶ ἀκάθαρτον τῆς Νεαπόλεως ὄδον, φέρουσαν τὸ ὄνομα *Sedile di Porto*, καίτοι ἀρχαίως τις πύλων, ἔχων οἰκίστημον παλαιᾶς ἀριστο- κρατικῆς οἰκογενείας, ἐξ ἧς κατὰ τὴν παράδοσιν ἐ- θλάστησεν ὁ πρῶτος Ἐπίσκοπος τῆς Νεαπόλεως κα- λούμενος ἅγιος Ἀσπρένος, ὃν ὁ Δανιὴλ Τζιγγιρέλλης ἱστορεῖ ἀποθανόντα τὴν 3 Ἀυγούστου 79 μ. Χ., ἐν δὲ τῇ Μητροπόλει δεικνύται λάρναξ φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν *Corpus divi Aspreni primi Neapolit- anorum Episcopi*.

Παρά τὸν πύλωνα ἐστὶ προπύλαιον ἔχον δύο βρύσεις, ἐκχεούσας εἰς ἀρχαίαν μαρμαρίνην δεξαμε- νήν, καὶ ὑψὲν ἐκκλησιδίου ἐπ' ὀνόματι τοῦ βηθέν- τος ἁγίου. Τὸ ναίδιον τοῦτο ἕνεκα τῆς μικροτάτης καὶ ἀποκέντρου θέσεως αὐτοῦ, σπανίως ἢ μᾶλλον αὐθάλως ἐπισκέπτονται οἱ περιηγηταί. ἔχει τρία θυσιαστήρια σταυροειδῶς, μικρὸν τινα ἀρχαίως κα- τασκευῆς τροῦλλον καὶ ἐν τῷ μέσῳ δύο μικροῦς κίονας καὶ δύο ὀρθίας μαρμαρίνας πλάκας, αἵτινες ἀ- πείχουσαι ἀλλήλων σχηματίζουσι τὴν πρὸς τὸ μεσάτιον θυσιαστήριον εἰσοδὸν. Αἱ πλάκες αὗται ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς ἐπιφανείας ἔχουσι γεγλυμμένα πικτοδαπά ζῶα, πτηνὰ καὶ κοσμήματα βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, ἐπὶ δὲ τῆς ἄνω ἄκρας φέρουσι λελαξευμένην ὀριζοντίως τὴν ἀνορθόγραφον ταύτην ἐπιγραφὴν

ΜΝΗΣΘΙΤΗ ΚΕ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΣΟΥ.
ΚΑΜΠΟΥΛΟΥ ΚΕ ΚΟΣΤΑΝΤΗΝΑΣ
ΣΥΜΒΗΘΟΥ ΑΥΤΟΥ ΤΟΝ ΚΤΗΣΑΝΤΩΝ.
ΤΟΝ ΝΑΩΝ ΤΟΥΤ . . .

Ἀριστερόθεν ὕψος μικρὰ ὀδηγεῖ διὰ κλίμακος δεκα- επτά βαθμίδων εἰς ἕτερον ὑπόγειον καὶ σκοτεινὸν ναίσκον, ἐνθα ὑποτίθεται ὅτι οἱ πρῶτοι τῆς Νεα- πόλεως χριστιανοὶ ἀθροίζόμενοι ἐτέλουν τὰς ἀγάπας καὶ τὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα λατρείαν των.

Τὸ θολοαῖδες τοῦτο ἄντρον θὰ ἦτο πρὸ πολλῶν ἐκατονταετηρίδων ἐξωγραφημένον διὰ τῆς ἀλλοτε ἐν χρήσει οὕσης ἀγιογραφίας, ὡς τὰ ἐν Ρώμῃ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος ὑπόγειά καὶ ἕτεραί ἐκαὶ ἐκκλησίαι· ἀλλὰ τὸ ἀνήλιον καὶ κάθυγον τῆς θέσεως συνετέλε- σεν ἴσως εἰς τὴν χαλάρωσιν τῶν ζωγραφιδῶν καὶ χρωμάτων.— Πλησίον μιᾶς τῶν πλευρῶν τοῦ ὑπο- γείου ἴσταται θυσιαστήριον ἐπὶ λίθων εὐτελῶν, φέρον εἰσὶν δειγμάτια ὀρηκτουτικῆς λατρείας καὶ πλησίον τοῦτου λίθος ἐσαμμένος, πρὸς χρῆσιν ἴσως βᾶπτι- στήριου. Ὁ Κονταλάνης, ὁ Σικόλας καὶ ὁ Κελάνος, ἱστοριογράφοι τῆς Νεαπόλεως, δοξάζουσιν ὅτι ὁ κυ- ρίως νεὸς εἶναι ἔργον τοῦ 11. αἰῶνος· ὁ Παρρα- σάγκκλος ὅμως βασιζόμενος εἰς ἐλλογώτερα ἐπι- χειρήματα ἀποδίδει αὐτῷ ἀπωτέραν τὴν χρονολο- γίαν.

Ὁ Γ. Νόβελος ἱστορεῖ ὅτι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ ὑπογείου ἴστατο πρὸ ἐτῶν ἐσταυρωμένος πανάρχαιος βυζαντινῆς γραφίδος μεθ' ἐτέρων ὀρηκτουτικῶν ἀ- νατολικῶν κειμηλίων, μετενεχθέντων ἀκολούθως εἰς τὸν ἀνω ναόν· ἀλλ' οὐδὲν τῶν τοιοῦτων ἤδη φαίνεται.

Ἐξ ἀπάντων τούτων εἰκάζω ὅτι πρὸ τὰς ἀρχάς ἢ ὀλίγον ἔπειτα τῆς ἐνταῦθα διαδόσεως τοῦ Χρι- στιανισμοῦ, οἱ πιστοὶ διὰ τὸν φόβον τοῦ διωγμοῦ ἠθροίζοντο ἐν τῷ ὑπογείῳ ἐκτελοῦντες τὰ τῆς θρη- σκείας των εἶτα δὲ γενικευθείσης τῆς εὐαγγελικῆς πίστεως ἐκδομήθη ὁ ἀνω ναὸς ὑπὸ τῶν μνημο- νευομένων Καμπούλου καὶ τῆς συμβίου του, αἵτινες ἀποθινόντες θὰ ἐτάφησαν ἐν τῷ ὑπογείῳ ὑποῦ εὐ- ρέθησαν αἱ πλάκες τοῦ μνημείου των, καὶ ἀκολού- θως μετετέθησαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ ὡς ἤδη εὐ- ρίσκονται.

Ἀλλὰ τίς ἀράγε καὶ πόθεν ὁ ἱδρυτῆς Καμπούλος καὶ ἡ σύμβιος αὐτοῦ;

Ὁ χρόνος ἀτυχῶς καλύπτει εἰσέτι τὸ τοιοῦτον. Ἡ ἑλληνιστὶ ὄμως καὶ οὐχὶ λατινιστὶ ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ ἐπιτόμιος, κολικεύει ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶ- μεν, ὅτι οἱ ἱδρυταὶ οὗτοι ἦσαν ἀνατολιταὶ καὶ οὐχὶ αὐτόχθονες.